

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Andreja ORSON

LJUBITELJSKE REJE KUNCEV V SLOVENIJI

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Andreja ORSON

LJUBITELJSKE REJE KUNCEV V SLOVENIJI

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

NON-COMMERCIAL BREEDINGS OF RABBITS IN SLOVENIA

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2008

Diplomsko delo je zaključek Visokošolskega strokovnega študija kmetijstvo–zootehnika. Opravljeno je bilo na Katedri za prehrano Oddelka za zootehniko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Podatke smo zbrali pri rejcih pasemskih kuncev.

Komisija za dodiplomski študij Oddelka za zootehniko je za mentorico diplomskega dela imenovala v. p. mag. Ajdo Kermauner.

Recenzent: prof. dr. Simon HORVAT

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: doc. dr. Silvester ŽGUR
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Simon HORVAT
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Članica: v. p. mag. Ajda KERMAUNER
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Datum zagovora: 23.06.2008.

Naloga je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Andreja ORSON

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Vs
DK	UDK 636.92(043.2)=163.6
KG	kunci/ljubiteljske reje/pasme/Slovenija
KK	AGRIS L01/5600
AV	ORSON, Andreja
SA	KERMAUNER, Ajda (mentor)
KZ	SI-1230 Domžale, Groblje 3
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko
LI	2008
IN	LJUBITELJSKE REJE KUNCEV V SLOVENIJI
TD	Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)
OP	X, 84 str., 26 pregl., 36 sl., 1 pril., 103 vir.
IJ	sl
JJ	sl/en
AI	Namen naloge je bil predstaviti razvoj ljubiteljske reje kuncev v Sloveniji in s pomočjo vprašalnika med rejci pasemskih kuncev v sezoni 2005/2006 oceniti okvirno populacijo pasemskih kuncev, pogoje reje in njihove proizvodne rezultate. Analizirali smo 46 vprašalnikov. Od rejcev smo dobili podatke za štiri pasme iz skupine velikih pasem, 17 iz skupine srednjih pasem, 6 iz skupine malih pasem, 4 iz skupine pritlikavih pasem ter 5 pasem iz skupine pasem s specifičnim krznom. Samcev velikih pasem je bilo 41 (22,9 %), srednjih pasem 73 (40,8 %), malih pasem 28 (15,6 %), pritlikavih pasem ravno tako 28 (15,6 %) in samcev pasem s specifičnim krznom 9 (5,1 %). Samic velikih pasem je bilo 65 (22 %), srednjih pasem 132 (44,8 %), malih pasem 42 (14,2 %), pritlikavih pasem 40 (13,6 %), 16 (5,4 %) pa pasem s specifičnim krznom. Mladičev velikih pasem je bilo 269 (20,9 %), srednjih pasem 733 (56,8 %), pri malih pasmah 84 (6,5 %), pritlikavih pasem 118 (9,1 %), pasem s specifičnim krznom pa 86 (6,7 %). Večinoma so se rejci odločali za rejo iz lastne vzreje in vzrejo srednjih pasem kuncev. Samice so bile ob prvem pripustu stare 9 mesecev in so ob popisu imele povprečno že dve gnezdi. Samice velikih pasem in pasem s specifičnim krznom so povprečno skotile 7 mladičev, samice srednjih 6, malih 5 in pritlikavih pasem po 3 mladiče v enem gnezdu. Največji pomen rejci dajejo reji samcev za naravne pripuste in razstave. V reji samic pa namenjajo največji pomen razstavam. Največ rejcev odstavlja mladiče v osmem tednu starosti. Povprečno so že odstavljeni mladiči velikih pasem ob popisu tehtali 4,4 kg, stari pa so bili povprečno 5,3 mesece. Mladiči srednjih pasem so tehtali 3,4 kg pri 5,8 mesecu starosti. Male pasme so imele pri 6,1 mesecu starosti povprečno 2 kg, pritlikave pasme v 5,5 mesecu 1 kg telesne mase, medtem ko so pasme s specifičnim krznom tehtale 3,2 kg v 6,5 mesecu starosti. Največ rejcev ima 5 % pogin mladičev pred odstavitvijo, po odstavitvi pa od 2 do 6 %. Rejci se v največjem deležu odločajo za vzrejo kuncev na nastilu. Večinoma rejci uporabljajo suha že pripravljena krmila, kot so peletirane krmne mešanice za kunce, seno ter svežo travo.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN Vs
DC UDC 636.92(043.2)163.6
CX rabbits/non-commercial breedings/breeds/Slovenia
CC AGRIS L01/5600
AU ORSON, Andreja
AA KERMAUNER, Ajda (supervisor)
PP SI-1230 Domžale, Groblje 3
PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Animal Science
PY 2008
TI NON-COMMERCIAL BREEDINGS OF RABBITS IN SLOVENIA
DT Graduation Thesis (Higher Professional Studies)
NO X, 84 p., 26 tab., 36 fig., 1 ann., 103 ref.
LA sl
AL sl/en
AB This work presents the development of non-commercial breedings of rabbits in Slovenia. A survey made in 2005/2006 among rabbit breeders estimated a population size of breeding rabbits, examined breeding conditions and production performance. In total 46 questionnaires were returned, where 4 giant, 17 medium, 6 small, 4 dwarf and 5 fur breeds were described. Males in the group of giant breeds were 41 (22.9%), medium breeds were 73 (40.8 %), small breeds were 28 (15.6 %), dwarf breeds were 28 (15.6 %) and fur breeds were 9 (5.1 %). Females in the group of giant breeds were 65 (22 %), medium breeds were 132 (44.8 %), small breeds were 42 (14.2 %), dwarf breeds were 40 (13.6 %) and fur breeds were 16 (5.4 %). Offspring in the group of giant breeds were 269 (20.9 %), medium breeds were 733 (56.8 %), small breeds were 84 (6.5 %), dwarf breeds were 118 (9.1 %) and in the group of fur breeds were 86 (6.7 %). Most of the breeders bred medium breeds using their own breeding animals. At first mating females were 9 months old and had in average two litters at the time of recording. Females of giant and fur breeds had litter size of 7, medium breeds of 6, small breeds of 5 and dwarf breeds of 3 offspring. The most important cause for non-commercial rabbit rearing are exhibition participation and also a natural service in case of males. Rabbits are usually weaned at eight weeks. At the time of our survey weaned offspring of giant breeds had 4.4 kg at 5.3 months, followed by medium breeds with 3.4 kg at 5.8 months, small breeds with 2.0 kg at 6.1 months, and dwarf breeds with 1.0 kg at 5.5 months. Weaned offspring of fur breeds had 3.2 kg at 6.5 months. Pre-weaning loss was 5 %, and post-weaning loss from 2 to 6 %. Rabbits were mostly reared on straw bedding and fed with dry pellets, hay and grass.

KAZALO VSEBINE

	str.
Ključna dokumentacijska informacija (KDI)	III
Key words documentation (KWD)	IV
Kazalo vsebine	V
Kazalo preglednic	VIII
Kazalo slik	IX
Kazalo prilog	X
1 UVOD	1
2 PREGLED OBJAV	2
2.1 NASTANEK PASEM KUNCEV	2
2.1.1 Ljubiteljski razvoj kunčjereje na Slovenskem	3
2.1.2 Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali	5
2.1.2.1 Zgodovina slovenske zveze društev gojiteljev pasemskih malih živali	5
2.1.3 Slovenski vzornik pasemskih kuncev	6
2.2 ODBIRANJE ŽIVALI ZA NADALJNJO REJO IN RAZSTAVE	6
2.3 KUNEC NA RAZSTAVI IN PRIPRAVE NANJO	7
2.4 PASME KUNCEV	8
2.4.1 Velike pasme	8
2.4.1.1 Orjak	9
2.4.1.2 Beli orjak	10
2.4.1.3 Orjaški lisec	11
2.4.1.4 Ovnač	12
2.4.2 Srednje pasme	14
2.4.2.1 Veliki svetli srebrec	14
2.4.2.2 Veliki srebrec	15
2.4.2.3 Velika činčila	16
2.4.2.4 Kalifornijec	17
2.4.2.5 Beli novozelandec	18
2.4.2.6 Rdeči novozelandec	19
2.4.2.7 Modri dunajčan	20
2.4.2.8 Beli dunajčan	21
2.4.2.9 Sivi dunajčan	22
2.4.2.10 Tribarvni lisec	22
2.4.2.11 Burgundec	24
2.4.2.12 Nitranec	25

2.4.2.13	Slovenski kunec	26
2.4.2.14	Tiringer	27
2.4.2.15	Beloresavec	28
2.4.2.16	Zajčar	29
2.4.2.17	Havana	30
2.4.3	Male pasme	31
2.4.3.1	Mali srebrec	31
2.4.3.2	Angleški lisec	32
2.4.3.3	Saški zlati	33
2.4.3.4	Holandec	34
2.4.3.5	Ožganec	35
2.4.3.6	Rus	37
2.4.4	Pritlikave pasme	37
2.4.4.1	Hermelin	38
2.4.4.2	Pritlikavi ovnač	39
2.4.4.3	Obarvani pritlikavec	40
2.4.4.4	Levjeglavi ali levji kunec	40
2.4.5	Pasme s specifično dlako	41
2.4.5.1	Kratkodlake: reksi	41
2.4.5.1.1	Kastor reks	42
2.4.5.1.2	Dalmatinski reks	43
2.4.5.1.3	Tribarvni lisec reks	43
2.4.5.1.4	Črni reks	44
2.4.5.2	Kunci s svilnato dlako: Satin	45
3	MATERIAL IN METODE	46
3.1	MATERIAL	46
3.1.1	Zbiranje podatkov	46
3.1.2	Priprava podatkov	46
3.2	METODE	46
4	REZULTATI	47
4.1	ŠTEVILO REJCEV IN PASEM KUNCEV	47
4.2	STALEŽ KUNCEV	51
4.3	IZVOR SAMCEV IN SAMIC	51
4.4	LASTNOSTI PLODNOSTI SAMIC	52
4.5	NAMEN REJE SAMCEV IN SAMIC	52
4.6	MLADIČI	53
4.7	NAČINI REJE KUNCEV	55
4.8	KRMA ZA ODRASLE KUNCE IN MLADIČE	55

5	RAZPRAVA IN SKLEPI	56
5.1	RAZPRAVA	56
5.2	SKLEPI	57
6	POVZETEK	59
7	VIRI	60
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALO PREGLEDNIC

	str.
Preglednica 1: Razdelitev kategorij, glede na število pasem pri rejcu izraženih v številu rejcev in deležu le teh	47
Preglednica 2: Pregled števila ter deležev rejcev, samcev, samic in mladičev po skupinah	47
Preglednica 3: Število rejcev, ki redijo od 1 do 4 ali več kuncev velikih pasem	47
Preglednica 4: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah velikih pasem kuncev	48
Preglednica 5: Število rejcev, ki redijo od 1 do 5 ali več kuncev srednjih pasem	48
Preglednica 6: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah srednjih pasem kuncev	48
Preglednica 7: Število rejcev, ki redijo od 1 do 4 ali več kuncev malih pasem	49
Preglednica 8: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah malih pasem kuncev	49
Preglednica 9: Število rejcev, ki redijo od 1 do 4 ali več kuncev pritlikavih pasem	49
Preglednica 10: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah pritlikavih pasem kuncev	49
Preglednica 11: Število rejcev, ki redijo od 1 do 4 ali več kuncev s specifičnim krznom	50
Preglednica 12: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah kuncev s specifičnim krznom	50
Preglednica 13: Število mladičev v reji po skupinah pasem	50
Preglednica 14: Stalež samcev in samic v reji	51
Preglednica 15: Stalež mladičev	51
Preglednica 16: Različni izvori izraženi v številu ter deležu samcev in samic	52
Preglednica 17: Povprečne vrednosti skupin pasem samic	52
Preglednica 18: Razvrstitev števila samcev po namenu reje	52
Preglednica 19: Razvrstitev števila samic po namenu reje	53
Preglednica 20: Povprečna starost mladičev ob odstavitvi, podatki so podani v številu tednov in so razvrščeni po številu in deležu rejcev	53
Preglednica 21: Povprečna masa mladičev ob odstavitvi	53
Preglednica 22: Delež pogina mladičev do odstavitve, navedenih v številu in deležu rejcev	53
Preglednica 23: Delež pogina mladičev po odstavitvi, navedenih v številu in deležu rejcev	54
Preglednica 24: Povprečne vrednosti skupin pasem odstavljenih mladičev ob popisu	54
Preglednica 25: Število rejcev, ki namenjajo določeno število odstavljenih mladičev za plemo oz. razstave	54
Preglednica 26: Načini reje vseh kuncev, ki jih redijo rejci	55

KAZALO SLIK

	str.
Slika 1: Orjak (Gréant Allemand, 2007)	9
Slika 2: Beli orjak (Géant Blanc du Bouscat, 2007)	10
Slika 3: Orjaški lisec (Tacheté Suisse noir, 2007)	11
Slika 4: Ovnač (Bélier Français madagascar, 2007)	12
Slika 5: Veliki svetli srebrec (Grand Argenté Clair, 2007)	14
Slika 6: Veliki srebrec (Wissing F-J. Deutsche Großsilber, 2007)	15
Slika 7: Velika činčila (Grand Chinchilla, 2007)	16
Slika 8: Kalifornijec (Californien, 2007)	17
Slika 9: Beli novozelandec (Néo Zélandais Blanc, 2007)	18
Slika 10: Rdeči novozelandec (Néo Zélandais Rouge, 2007)	19
Slika 11: Modri dunajčan (Blaue Wiener, 2004)	20
Slika 12: Beli dunajčan (Blanc de Vienne, 2007)	21
Slika 13: Sivi dunajčan (Graue Winer, 2007)	22
Slika 14: Tribarvni lisec (Papillon Rhéna, 2007)	22
Slika 15: Burgundec (Burgundský, 2007)	24
Slika 16: Nitranec (Nitranský, 2007)	25
Slika 17: Slovenski kunec (Slovenski kunec, 2007)	26
Slika 18: Tiringer (Chamois de Thuringe, 2007)	27
Slika 19: Beloresavec (Weißgrannen (WG) Renard argenté, 2007)	28
Slika 20: Zajčar (Lièvre, 2007)	29
Slika 21: Havana (Havane, 2007)	30
Slika 22: Mali srebrec (Petit Argenté brun, 2007)	31
Slika 23: Angleški lisec (Englische Schecken, 2007)	32
Slika 24: Saški zlati (Doré de Saxe, 2007)	33
Slika 25: Holandec (Hollandais gris fer, 2007)	34
Slika 26: Ožganec (Feu noir, 2007)	35
Slika 27: Rus (Russen, 2006)	37
Slika 28: Hermelin (Hermelin (ou Hermine, ou Polonais), 2007)	38
Slika 29: Pritlikavi ovnač (Bélier Nain gris, 2007)	39
Slika 30: Obarvani pritlikavec (Nain Brun & Beige, 2007)	40
Slika 31: Levjeglavi kunec (2007)	40
Slika 32: Kastor reks (Rex castor, 2007)	42
Slika 33: Dalmatinski reks (Rex dalmatien, 2007)	43
Slika 34: Tribarvni lisec reks (Rex tacheté tricolore, 2007)	43
Slika 35: Črni rex (Rex noir, 2007)	44
Slika 36: Satin (Lapin Satin Rouge (Doré), 2007)	45

KAZALO PRILOG

Priloga A: Vprašalnik o ljubiteljski reji kuncev v Sloveniji

1 UVOD

V Sloveniji je reja pasemskih kuncev kar dobro razširjena, obstaja pa le statistika rodovniške službe, ki jo opravljajo posamezna društva gojiteljev malih pasemskih živali, sekcija za kunčjerejo. Statistika obsega predvsem število tetoviranih pasemskih kuncev, delno tudi število gojiteljev posamezne pasme, o pogojih reje in proizvodnih rezultatih pa podatki niso zbrani. Posebej zanimivi so tudi gojitelji edine slovenske avtohtone pasme slovenski kunec.

V nalogi želimo predstaviti ljubiteljski razvoj reje kuncev v Sloveniji in s pomočjo vprašalnika med rejci pasemskih kuncev v sezoni 2005/2006 oceniti okvirno populacijo pasemskih kuncev, pogoje reje in proizvodne rezultate. Obenem pa smo podali tudi zgodovinski pregled nastanka in razvoja vseh pasem kuncev, ki so jih rejci navajali v vprašalniku.

2 PREGLED OBJAV

2.1 NASTANEK PASEM KUNCEV

Divji kunec je bil razširjen v Evropi že pred zadnjo ledeno dobo konec terciarja in na začetku kvartarja, približno 600 000 let pred našim štetjem. Po umiku ledenikov se je kunec ohranil na Pirenejskem polotoku in severozahodni Afriki, o čemer pričajo najdbe iz jame Gorgan v Gibraltarski ožini in iz pokrajine Dordogne v Franciji, katerih starost je ocenjena na čas 12000 – 4000 let pred našim štetjem (Barát, 1989).

Iberi, praprebivalci Pirenejskega polotoka, so lovili divje kunce in jih imeli ujetе v podzemnih luknjah že v mlajši kameni dobi (približno 4500 – 2500 let pred našim štetjem). To naj bi bilo prvo razmnoževanje kuncev v ujetništvu. Proces udomačevanja lahko postavljamo v leta 2500 – 1800 pr.n.š. (Barát, 1989).

Človek je v procesu udomačevanja (domestikacije) divjih kuncev pomembno vplival na spremembe njihovih določenih lastnosti, predvsem velikosti, barve, dolžine in/ali drže uhljev, kakovost krzna oz. dlake ter na značajske lastnosti, kot sta napadalnost in krotkost (Grün, 2002).

Intenzivna selekcija kuncev se je verjetno začela v 16. stoletju v samostanih. Okrog leta 1700 so menihi z odbiro prišli že do sedmih različnih obarvanosti domačih kuncev: enakomerno (nedivjo) razporeditev barve, rjavo, albino, modro, rumeno, srebrno in holandsko lisasto. Značilnost nedivje razporeditve barve je enotna obarvanost po celem telesu ali različni tipi lis in barvni pasovi. Za divjo razporeditev barve pa je značilna obarvanost krzna (črno-rdeče-črno) po glavi, hrbtu in straneh, medtem ko so področja okrog oči, podbradek, tilnik, trebuh, podplati in rep beli ali krem barve. V naravnih razmerah je nepretrgan naravni izbor pripeljal do sive barve in »divje« razporeditve, saj npr. beli kunci niso imeli nobene možnosti preživetja (Grün, 2002).

Grün (2002) navaja, da so v letu 1850 s križanjem in odbiro razvili še dve novi barvi (ruska, angleška lisasta) ter nov tip dlake, angora volno. Velik napredek kunčjereje se je začel predvsem v času francosko-pruske vojne (1870 - 1871), saj so nemški vojaki, ki so se seznanili z uspehi francoske kunčjereje, po svoji vrnitvi začeli razširjati to rejo. V tem obdobju se je hitreje razvijala tudi v srednji Evropi, kjer so kunce pričeli rediti samostojno v hlevih in lesenih kletkah (Barát, 1989).

V srednji Evropi začetki načrtne kunčjereje segajo na začetek 20. stoletja, ko je kunec zaradi proizvodnje mesa, volne in kožuhovine zavzel trajno mesto v reji malih gospodarskih živali. Mnogo izkušenih praktikov ter teoretikov v kunčjereji izhaja iz tega časa, ki so pričeli poudarjati pomen primerne ureditve rejskih prostorov, izbor pasem, pasemsko in plemensko rejo, pravilno prehrano in nadzor prireje (Barát, 1989). Zaradi tega je pridobivalo izobraževanje rejcev vse večji pomen. Začeli so ustvarjati specializirane organizacije rejcev, ki so se povezale med seboj v razne zveze, tako v posameznih državah kot tudi v širšem evropskem prostoru (Žumer, 1990a).

V 30. letih prejšnjega stoletja se je naglo povečalo število kunčjih pasem, vzgojili so nove pasme, pri čemer je imela veliko zaslugo mednarodna povezava rejcev z izmenjavo

plemenskih živali. Ta razvojna smer označuje določeno prevladovanje ljubiteljske usmerjenosti v kunčjereji. Po drugi strani pa so se rejci lotevali gojenja kuncev z visoko donosnimi lastnostmi za pridobivanje mesa, volne in kakovostnih kož (Barát, 1989). Da so se v tako kratkem času pojavile nove, ustaljene pasme kuncev, so omogočale raziskave v genetiki, saj so po ugotovitvi genov za barvo, razporeditev barve, dominantno in recesivno prenašanje dednih lastnosti lahko določili, kakšno barvo oziroma drugo lastnost kuncev bi lahko dobili s križanjem (Jurgec, 1981).

Med drugo svetovno vojno se je reja usmerila predvsem na mesne pasme, s čim večjo donosnostjo in kar najmanjšo porabo krme. Povečal se je tudi pomen predelovanja krzna. Pomanjkanje hrane v času vojne je imelo za posledico razširjanje različnih kunčjih križancev, tako da se je kakovost kunčjih pasem znatno zmanjšala (Barát, 1989).

Po osvoboditvi so se razmere začele izboljševati, vse več je bilo plemenskih živali. Pomembno vlogo pri tem so imela strokovna združenja rejcev. Strokovne komisije za kunčjerejo in posebni klubi so rejce usmerjali na širjenje pasemske in plemenske reje. Velik poudarek je veljal razvoju visoko donosnih mesnim pasmam (Barát, 1989).

V Evropi je bilo v zadnjem času opaziti precejšnje število novo obarvanih kuncev ali celo novih pasem. Na tem področju prednjačijo nemški gojitelji, ki imajo tudi večinoma zanimiv način dela. V okviru posameznih deželnih zvez se skupine rejских zanesenjakov odločijo za načrtno vzgojo in razširjanje določene nove pasme ali barvne različice kuncev. Proces priznanja pasme ali barvne različice ter njen vpis v Standard za ocenjevanje pa je dolgotrajen in natančen, tako da izključuje avanturizem in naključnost pri posameznih novih pasmah. Tako velja zahteva, da je pasmo potrebno vsaj tri leta predstavljati in propagirati na vseh deželnih in državnih razstavah, na katerih komisija za standarde ugotavlja njen razvoj, nastajanje ter tudi razširjanje. Predvsem pa jo z opisnim ocenjevanjem vodi v zahtevane standardne oblike, na podlagi katerih se izdajajo predpisi za ocenjevanje posamezne pasme ali barvne različice (Klinar, 2000b).

Kunce so odbirali in križali tudi s ciljem povečati ali zmanjšati telesno maso, tako, da danes poznamo velike pasme (nad 4,5 kg telesne mase), srednje pasme (2,5 do 5,5 kg), male pasme (med 1,75 in 3,5 kg), pritlikave pasme (med 1 in 1,5 kg telesne mase) in pame s specifičnim krznom. Torej vse sodobne pasme, od najmanjših do največjih, dolgodlakih ali z reks kožuhom, vseh barv in razporeditev, z velikimi, majhnimi ali visečimi ušesi (ovnač), izvirajo iz evropskega divjega kunca (Grün, 2002).

2.1.1 Ljubiteljski razvoj kunčjereje na Slovenskem

Reja malih živali je obstajala v naših krajih, odkar so se ljudje začeli ukvarjati s poljedelstvom. Ko pa se je v Evropi pojavil udomačeni kunec, ga je naš kmet sprejel v svoj hlev. Strokovnjaki so poskušali v časopisih dajati strokovne nasvete za organizirano rejo pasemskih živali, vendar naši ljudje takrat še niso pokazali kakšnega večjega zanimanja, ampak šele na začetku prejšnjega stoletja (Žumer, 1990b).

Anton Lehrman, rojen 22. julija 1876 v kraju Steinach v Avstriji, velja za začetnika organizirane reje malih živali na Slovenskem. Leta 1904 je v Tržiču ustanovil I. kranjski perutninarski zavod, ki je bil za tiste čase zelo moderno opremljen. V bližnji in daljni okolici

Tržiča je prirejal strokovna predavanja o gojenju malih živali. Da bi mlade slovenske gojitelje seznanil z novimi ugotovitvami o gojenju malih živali doma in v Evropi, je 1. maja leta 1906 začel izdajati in urejati prvo slovensko revijo pod naslovom Perotninar – I. slovenski ilostrovani mesečnik za umno perotninarstvo s priveskom za umno rejo vseh malih domačih živali. V reviji so lahko gojitelji perutnine, golobov, kuncev, drobnice in drugih malih živali našli veliko zelo tehničnih in za tiste čase na evropski ravni pisanih strokovnih člankov. Pri kuncih so bili opisi belgijskega orjaka, ruskega kunca, srebrega, ovnača in drugih pasem. Bilo je tudi precej strokovnih nasvetov o tem, kako je treba ravnati s kuncem, o pravilni prehrani in namestitvi, kako kunca zaklati in kakšne jedi je mogoče pripraviti iz kunčjega mesa. Da bi še bolj pomagal pri razvoju gojenja malih živali na Slovenskem, je 11. novembra 1906 ustanovil v Tržiču I. slovensko društvo perotninarjev in rejcev vseh malih domačih živali. Vendar se je spomladi leta 1908 na pobudo Kmetijske družbe iz Ljubljane društvo preselilo v Avstrijo in od tedaj ni več podatkov o usodi društva. V letu 1908 mu je slednjič uspelo najti financerja za izpolnitev njegove največje želje. Preselil se je v Ljubljano in v Zg. Šiški skupaj z družabnikom ustanovil sodoben perutninarski zavod. Na žalost pa je zaradi prevelikega koristoljubja družabnikov in svojega idealizma moral zapustiti mesto strokovnega vodja v tem zavodu. Globoko razočaran zaradi neuspeha je zbolel in 29. avgusta 1910 umrl v Ljubljani. Vse njegovo kratko življenje je bilo namenjeno gojenju malih živali. Za svoje delo pa ni našel razumevanja pri svojih sodobnikih, in sicer tako pri oblasti kot pri gojiteljih samih (Žumer, 1986a).

Z Lehrmanovo smrtjo je na področju kunčjereje nastalo zatišje, ki ga je prekinila I. svetovna vojna. Takrat je pod Rožnikom avstrijska vojska ustanovila farmo kuncev, na kateri so leta 1915 ustanovili »Zavod za rejo domačih zajcev« (kot so takrat napačno imenovali kunce). Na tej farmi je potekala tudi stalna razstava kuncev. Vodja, stotnik dr. Štefan Woszka, je izdal priročnik »Navodila za rejo domačih zajcev na deželi«, katerega je leta 1916 v slovenščino prevedel dipl. agr. Alojz Jamnik (Jurgec, 1982b). V tem priročniku je zelo natančen opis 17 kunčjih pasem, ki so bile tedaj najbolj razširjene v Evropi. In je bila kar 15 let edina strokovna literatura, ki so jo lahko uporabljali slovenski rejci za svoje strokovno izpopolnjevanje (Žumer, 1990d). Na farmi so redili samo tiste pasme, ki so bile tedaj priznane kot visoko produktivne pasme. Take so bile francoski srebrec, francoski ovnač in orjaški lisec. Na razvoj ljubiteljske reje kuncev je farma imela zelo velik vpliv, predvsem zaradi prodaje plemenskih živali posamičnim rejcem (Žumer, 1990b).

V času obeh svetovnih vojn je kunčjereja marsikje omogočala preživetje in je veliko prispevala k izboljšanju prehrane prebivalstva. Vendar je število kuncev v tem obdobju precej upadlo, čeprav je bila ljubiteljska reja še vedno dobro razvita in organizirana. Gojitelji so bili organizirani v društvih malih živali, ki so skrbela za razstave, izobraževanje rejcev, odkup kožic in volne ter za nakup plemenskih živali. Po prisilnem mirovanju med drugo svetovno vojno se je organizirana ljubiteljska reja razvijala naprej, ohranila pa se je tudi majhna reja kuncev za meso za družinske potrebe (Grün, 2002).

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je bila reja pasemskih živali močno razširjena, tako, da so se pojavile potrebe po ocenjevalnih razstavah, izobraževanju gojiteljev in strokovnem delu. Zaradi vsega tega je Anton Žumer pripravil vse potrebno za to, da je tudi Slovenija dobila svoje sodnike za ocenjevanje malih živali. Zbor sodnikov je bil ustanovljen januarja 1982 (Klinar in sod., 2004). Takoj je začel izpopolnjevati strokovno znanje svojih članov, ti pa so znanje z ocenjevanjem na razstavah in s predavanji po društvih prenašali na gojitelje. Kar se je

opazilo na zmeraj višji kakovosti razstavljenih živali (Žumer, 1994). Klinar in sod (2004) navajajo, da je vse od takrat Zbor sodnikov del Slovenske zveze društev gojiteljev pasemskih malih živali.

2.1.2 Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali

Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali, v nadaljevanju SZDGPMŽ, je društvena organizacija, ki združuje preko 2000 gojiteljev, ki so včlanjeni v 33 različnih društev, 3 specializirane klube in eno regijsko zvezo. Trenutno delujejo kunčjerejska, golobarska, perutninska sekcija, sekcija za male glodavce (morski prašički), sekcija za ptice in juniorska sekcija (mladi gojitelji). Član zveze je tudi Sodniški zbor, ki v svojih vrstah združuje sodnike ocenjevalce malih živali, ki le te ocenjujejo na različnih vrstah razstav doma in v tujini (Klinar, 2007). Zveza vsako leto od 1983. leta dalje najbolj zaslužnim gojiteljem podeljuje plaketo Antona Lehrmana in zlate, srebrne ter bronaste značke Antona Lehrmana od leta 1988 dalje (Klinar in sod., 2004).

Osnovna naloga SZDGPMŽ je pospeševanje razvoja gojenja malih živali v Sloveniji ter nudenje strokovne pomoči in izobraževanja vsem gojiteljem oz. članom. Poleg tega izvaja posamezne ukrepe za zaščito avtohtonih pasem malih živali, kamor sodi tudi slovenski kunec. SZDGPMŽ sodeluje tudi s pristojnimi institucijami kot so Biotehniška fakulteta in VURS ter s sorodnimi organizacijami in zvezami v tujini. Vsem svojim članom organizira in omogoča označevanje pasemskih živali, njihovo zdravstveno zaščito, strokovne posvete in izobraževanja o gojenju malih živali, priskrbi strokovno literaturo ter omogoča razstavljanje na različnih oblikah razstav malih živali (Klinar, 2007).

2.1.2.1 Zgodovina slovenske zveze društev gojiteljev pasemskih malih živali

- Prva Zveza društev malih živali je bila ustanovljena 3. novembra 1935 leta v Ljubljani. Enkrat mesečno je pet let zaporedoma izdajala svoje glasilo z naslovom Rejec malih živali (Klinar in sod., 2004).
- 19. februarja leta 1939 je bilo ustanovljeno »Osrednje društvo rejcev malih živali«, ki se je na 14. januarja leta 1940 preimenovalo v »Zveza društev Mali gospodar za Slovenijo«. Vendar je razmah nove organizacije preprečila II. svetovna vojna. Zveza je izdala nekaj številčk glasila »Mali gospodar«. (Klinar in sod., 2004).
- V Celju 3. maja 1964 leta so ustanovili Zvezo društev rejcev malih živali (Klinar in sod., 2004). Tudi tu ni bilo uspeha zaradi različnih interesov med gojitelji (Žumer, 1990c).
- Zveza z enakim naslovom, ki ravno tako ni zaživela, je bila ustanovljena v Ljubljani novembra 1971 leta (Klinar in sod., 2004).
- Zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali Slovenije je bila ustanovljena 20. marca 1977. Od ustanovitve je bila članica Jugoslovanske zveze in od meseca maja leta 1992 kot organizacija samostojne države Slovenije sprejeta v Evropsko zvezo rejcev malih živali, kot prva od vseh bivših jugoslovanskih republik. Prvo republiško razstavo malih živali je organizirala januarja leta 1978 v Novem mestu. Prvo državno

razstavo v samostojni Sloveniji pa je organizirala v Mariboru oktobra leta 1992 (Klinar in sod., 2004).

2.1.3 Slovenski vzornik pasemskih kuncev

Prvi slovenski vzornik za ocenjevanje kuncev z naslovom Vzornik plemenskih kuncev izpod peresa Bogomirja Hanna je izšel že leta 1937. Naslednjega sta leta 1982 pripravila gospod Anton Žumer in mag. Jože Jurgec. Leta 1996 sta Anton Žumer in Tomaž Klinar pripravila tudi prevod Evropskega standarda iz leta 1995. Vsi ti vzorniki so temeljili prav na predpisih in določilih Evropskih standardov, ki združujejo predpise ocenjevanja vseh članic Evropske zveze gojiteljev malih živali. Zadnja izdaja Slovenskega vzornika pasemskih kuncev pa je izšla leta 2004, pripravil ga je Tomaž Klinar. V tej izdaji je zajetih veliko podatkov tako za sodnike kot tudi za gojitelje in seveda tudi veliko slik, ki najbolj nazorno prikažejo idealne oblike in barve posameznih pasem. Ta izdaja obsega tudi precej pasem, ki jih pri nas še ni, toda so precej razširjene in lahko pričakujemo, da se bodo pri nas tudi pojavile (Klinar in sod., 2004).

2.2 ODBIRANJE ŽIVALI ZA NADALJNJO REJO IN RAZSTAVE

Za mlade, bodoče plemenske živali si je potrebno vzeti veliko časa. Predvsem gre za stalno odbiranje mladih živali, da bi ob koncu vzrejnega obdobja ostale le najboljše. Podhranjenih in slabo razvitih živali naj že od začetka ne bi bilo v načrtu za vzrejo in razstave. Načeloma je treba vse živali, ki znatno zaostajajo v telesnem razvoju, bolehajo ali kažejo telesne nepravilnosti, odstraniti iz nadaljnje reje (Korošec, 2000).

Na vprašanje, katera žival bo najboljša za razplod, je zelo težko odgovoriti, saj je genotip kuncev gojiteljem zaenkrat še neznan in ne morejo predvideti v naprej. Tako ostaneta dve možnosti, kot je poskusno parjenje in odločitev na slepo. Obstaja pa tudi tretja: aktivno spremljanje in evidentiranje prednikov tega kunca ter njihovih reproduktivnih in rastnih sposobnosti. Z dobrimi živalmi lahko s parjenji v sorodstvu rejci ohranijo vse najboljše pasemske lastnosti in jih nemalokrat celo izboljšajo. Ravno v kunčjereji je to zelo pogosta metoda za ohranjanje najboljših pasemskih značilnosti. Večina gojiteljev kuncev pri nas običajno vsako leto izbere tako imenovano »osvežitev krvi«, ki pa je velikokrat dokaj tvegana zaradi nepoznavanja pasemskih lastnosti in genetske osnove na novo kupljene živali. Gojitelji to običajno opravijo tako, da na kakšni večji razstavi (po možnosti v tujini) kupijo čim boljše ocenjenega kunca (običajno samca), pri tem pa gledajo še na to, da ne bi izhajal iz reje, iz katere so že v preteklosti kupovali plemenske živali. Vendar, če so s svojimi živalmi že dosegli določeno raven kakovosti, bi jo lahko z »osvežitvijo krvi« hitro spravili pod vprašaj (Klinar, 2000a).

Če se rejci odločijo za »osvežitev krvi« jim Klinar (2000a) predlaga, da naj nove kunce kupujejo na domovih rejcev ter se s tem prepričajo o stanju gojiteljeve reje in živali, iz katerih kunec izvira. Pogledajo naj njihove starše, sestre in brate iz drugih legel ter potomce. Saj se na razstavah lahko z dobrim izborom živali prekrije določene pomanjkljivosti celotne reje. Vedno si morajo prizadevati, da s kupljeno živaljo poskušajo zadostiti pomanjkljivostim njihovih rej in izboljšati celotno stanje živali. Z novim plemenjakom ali plemenjakinjo je potrebno opraviti poskusno parjenje, s katerim se ugotovi, ali se žival dopolnjuje z domačimi kuncji, predvsem pa s tem preizkusimo njene genetske sposobnosti in prednosti. Do takrat je

potrebno v hlevčkih preventivno obdržati tudi stare »odslužene« plemenjake, ki lahko po potrebi še vskočijo v primeru preslabih rezultatov nove linije kuncev.

Za plemenske živali je potrebno puščati le čim bolj ocenjene kunce, z oceno 95 in več točk, ki izpolnjujejo vse pasemske predpise in lastnosti. Posebno pozornost je potrebno nameniti njihovu tipu in telesni obliki, ki se ocenjuje pod prvo rubriko ocenjevanja, saj se te napake z dedovanjem najpogosteje prenašajo in so tudi najbolj opazne (npr. križne kosti). Pozornost je potrebno nameniti tudi njihovim prednikom, predvsem čim večjo plodnost in mlečnost samic, saj se tudi ta dedno prenaša na potomce. Ne sme se zanemarjati tudi obnašanja živali in njihovega temperamenta ter predvsem stopnje prilagojenosti za življenje v ujetništvu. Vse živali morajo biti 100 - odstotno zdrave, brez vidnih zunanjih bolezenskih znakov. Vse to je zelo pomembno za nadaljnjo uspešnost reje in uspehe na bodočih razstavah. Veliko lažje je, če so ti podatki zabeleženi in je s tem omogočen vpogled za nekaj generacij nazaj (Klinar, 2000a).

2.3 KUNEC NA RAZSTAVI IN PRIPRAVE NANJO

Vse pasme kuncev je potrebno, če zadovoljujejo določilom pasme, pri starosti dveh mesecev tetovirati in ko dosežejo najmanj 0,5 kg teže, cepiti proti hemoragični bolezni (Klinar, 2000c). Tetovaža v uhljih je dokaz, da je kunec pasemska žival s poreklom. Pogoj za to je tudi, da matičar, ki vrši tetoviranje, dosledno upošteva pravila o tetoviranju. Zaradi tega naj bi bili matičarji v društvih sodniki ali pripravniki za ocenjevanje kuncev, veterinarji ali vsaj gojitelji z dolgoletnimi izkušnjami, ki poznajo pasemske značilnosti posameznih pasem, tako, da ne prihaja do napak pri tetoviranju oziroma tetoviranja nepasemskih živali (Klinar in sod., 2004). Poleg tega je živali treba cepiti še proti miksomatozi, če to predpiše in zahteva veterinarska služba (Klinar, 2000c).

Priprava naj se prične z odbiro kuncev, ki morajo biti čimbolj skladni z vzornikom. Izberemo živali, za katere smo prepričani, da bodo dosegle čim več od 100 mogočih točk v vseh sedmih zahtevah, ki jih vsebuje ocenjevalni list. Ti kunci morajo že na prvi pogled dati videz, da so v tipu, telesnih oblikah, barvi, znamenjih in znakih skladni z določbami vzornika (Jurgec, 1982a).

Živali, ki med odraščanjem kažejo dobre pasemske lastnosti je treba čim prej ločiti od drugih, saj lahko, posebej pri manjših pasmah, od starosti 3 mesecev naprej pride do neljubih poškodb, zaradi katerih je lahko izbrana razstavna žival neprimerna za sodelovanje na razstavah. Vsak kunec mora imeti svojo kletko in živeti v čimbolj optimalnih pogojih (Klinar, 2000c).

Neposredna priprava živali se začne dva meseca pred prvo razstavo (Klinar, 2000c). Narediti moramo načrt, kako bi živali dosegle največ točk. S pravilno prehrano in kletko, kjer je živalim zagotovljeno zadostno gibanje, je mogoče marsikaj popraviti, posebno zaobljenost oblik in dobro mišičavost. Kunce moramo pogosto tudi prijemat in jemati iz kletk ter dajati na mizo, da se navadijo na prijemanje ter tuje okolje. Stalno jih moramo tehtati ter spremljati in s prehrano urejevati kondicijo, da bi živali ob razstavi imele idealno težo. Kožuhi morajo biti določene barve z lesketajočo résnico in nadlanko ter gosto podlanko. Zelo pomembno, če ne celo odločilno, je česanje živali. V začetku priprav jih češemo enkrat na teden, zadnji teden pred razstavo pa vsak dan. Vsak beli kunec in bela znamenja morajo biti res bele barve. Vsako

popravljanje lis ali znamenj z barvanjem je potvarjanje, enako velja za puljenje šopov drugače obarvanih dlak v osnovni barvi ali lisah. Izpuliti je dovoljeno le redke, maloštevilne, komaj opazne posamezne dlake. Poudariti velja, da je zelo zanemarjen in umazan kožuh težko urediti ter na njem popraviti vse napake. Posebno značilna mora biti barva in sicer intenzivna, brez odsevov ali znakov rjaste osmojenosti. Vsak kunec mora imeti pravilno pristrižene kremplje, očiščene zunanje in notranje strani uhljev, posebno ušesno odprtino, spolne organe ter mednožje in podpazdušne gube. Za to bi rejec moral poskrbeti ob vsakodnevni negi (Jurgec, 1982a).

Pomembno je, da živalim omogočimo tudi čim boljše pogoje v času prevoza na razstavo. To lahko dosežemo z ustrezno velikimi transportnimi zaboji, ki imajo dovolj odprtin za zrak in pri daljših razdaljah večkrat ustavimo, da zrak zamenjamo s svežim (Klinar, 2000c).

Sama razstava je za kunca zelo stresna, običajno vitalnost ter živahnost živali pada iz dneva v dan, zato razstave načeloma niso daljše od treh dni. Kunci ob povratku domov potrebujejo predvsem mir in maksimalno oskrbo in če se le da, je potrebno narediti vsaj 2 do tri tedenske premore med razstavami. Bolnih živali in živali z bolezenskimi znaki nikakor ne smemo razstavljati, ker lahko okužijo zdrave živali. Seveda pa jih sodniki takoj izločijo iz razstave. Priporočljivo pa je, da živali po povratku z razstave za nekaj časa damo v ločen prostor. Prav tako ne razstavljamo brejih samic, posebno če so v drugi polovici brejosti (Klinar, 2000c).

Cilj vsakega gojitelja bi moral biti ne samo sodelovati na razstavi, temveč z razstavljenjo živaljo doseči največ možnih točk, ki jih kunec glede na svoj genotip zasluži. Fenotip je odraz genetskih znakov in tako bi ga morali tudi ocenjevati, zato ga rejci ne bi smeli potvarjati. Tako pridobljena ocena bi bila rejcu v ponos in vzpodbuda za nadaljnje uspešno delo z živalmi (Jurgec, 1982a).

2.4 PASME KUNCEV

Zaradi izredne raznolikosti pasem kuncev (različne telesne mase, različne potrebe po krmi, prostoru) lahko vedno najdemo pasmo, ki izpolnjuje naše želje in pričakovanja, tudi v omejenih prostorskih razmerah. Rejci določene pasme ne bi smeli izbrati živali le po zunanjem videzu, poznati in upoštevati morajo tudi njihove zahteve. Pretehtati moramo ali imamo možnosti, da bomo tem zahtevam ugodili in izpolnili vse poglobitve pogoje za rejo. Vse pasme domačih kuncev razvrščamo v pet skupin: velike, srednje, male, pritlikave in pasme s specifičnim krznom (Grün, 2002).

2.4.1 Velike pasme

Sem spadajo kunci, ki dosežejo telesno maso od 4,5 pa do 8 kg, posamezni primerki pa tudi več. Te kunce imenujemo tudi orjake. Na splošno niso primerni za gojitelje začetnike, ker so zahtevni za rejo (Žumer, 1988). Samice orjaka, belega orjaka in orjaškega lisca niso posebno skrbne za mladiče in tudi krme ne izrabijo najbolje. Na enega kunca teh pasem računajo 1,25 m² talne ploskve. Kletke morajo biti 1000 – 1200 mm dolge, 800 mm široke in 600 mm visoke (Barát, 1989).

2.4.1.1 Orjak

Slika 1: Orjak (Gréant Allemand, 2007)

Domovina današnjega orjaka je belgijska pokrajina Flandrija, v okolici mesta Gent, kjer je bila pasma prvič omenjena leta 1825. Klinar (2002b) navaja, da so ga prvotno imenovali flandrijski orjak, kasneje pa preimenovali v belgijskega. Pri gojenju belgijski rejci niso pazili na zunanjo obliko telesa in barvo kožuha, temveč so vso pozornost namenili le telesni masi, saj so posamezne živali tehtale 8 in več kilogramov. Vendar Klinar (2002b) navaja, da so bile to živali s težo okoli 4 kg, trupom, dolgim od 58 do 60 cm, uhlja pa sta v povprečju merila od 14 do 15 cm. Klinar (2002b) navaja, da so bili leta 1890 prvi primerki te pasme prepeljani v Nemčijo, kjer je pasma z načrtno vzgojo in selekcijo dobila današnjo obliko. Tako so iz avtohtonega belgijskega orjaka vzgojili lepega čistokrvnega orjaškega kunca, ki je od leta 1936 priznan tudi kot nemški orjak. Pri nas je ohranil svoje staro ime belgijski orjak ali samo orjak, kakor ga obravnavata slovenski in evropski vzornik pasemskih kuncev (Žumer, 1997).

Orjaki zelo hitro rastejo, saj štiri mesece stari mladiči tehtajo 3,5 kg in več. Samica je zelo plodna in nemalokrat skoti tudi po dvanajst mladičev. Samice so godne za razplod, ko so stare 8 do 9 mesecev in ko tehtajo 5 do 6 kg, samci pa, ko so stari 10 do 12 mesecev in tehtajo 6 do 7 kg (Žumer, 1988). Samci najboljše telesne oblike dosežejo po 8 mesecu starosti. Orjaki so dokaj miroljubna pasma, tako da lahko do prvih razstav v eno kletko vhlevimo več samic, ki pa naj bodo iz istega gnezda. Samice lahko glede na doseženo spolno zrelost ločimo nekoliko kasneje kot pri ostalih pasmah (Klinar, 2002b).

Krme zaužijejo več kot kunci drugih pasem. Zaradi hitre rasti potrebujejo mladiči v krmi veliko beljakovin, kar pomeni, da moramo krmiti deteljo in regrat ter dodajati žita (oves, ječmen) in/ali peletirano krmno mešanico. Z visoko vredno krmo ne smemo varčevati, če želimo doseči zahtevano telesno maso (Grün, 2002). Izredno priporočljivi so prostorni zunanji izpusti, ki so pri vrhunskih tujih rejcih ustaljena praksa. Dovolj gibanja namreč izboljša telesno obliko in celoten izgled kunca (Klinar, 2002b).

Orjak mora v vseh pogledih izražati orjaški tip, tehtati mora vsaj 5,5 kg, najvišje pa točkujemo živali, težke 7 kg in več. Telo mora biti dolgo in iztegnjeno, pri idealni teži dolgo več kot 72 cm, najmanjša dovoljena dolžina je 66 cm. Širina telesa mora biti močno izražena in enaka na sprednjem in zadnjem delu. Stegna morajo biti močna, zadek pa lepo zaobljen. Okostje je močno in dobro obloženo z mišičjem. Drža mora biti visoka, vendar ne sme biti pretirana, da ne bi bila podobna zajčji, telo pa dvignjeno nad tlemi. Zadnje noge so močne in čvrsto stisnjene ob telo, močne in ravne so tudi prednje noge. Glava je velika s polnimi ličnicami in živahnimi očmi. Uhlja sta mesnata, močna, pokončna in dobro odlakana. Dolžina uhljev je glede na dolžino telesa v razmerju 1:4. Najmanjša dovoljena dolžina uhljev je 17 cm.

Schlolaut in Lange (1985) navajata, da je rep, dolg in se tesno prilega trupu. Pri samicah je dovoljen enakomeren in ne prevelik podbradek. Kožuh je gost, dolg in svetleč (dolžina dlak je 35 do 40 mm). Med gosto in mehko podlanko morajo biti dobro vidne enakomerno porazdeljene rése (Klinar in sod., 2004).

Ocenjujemo naslednje barvne odtenke: divje sive, zajčje sive, temno sive, železno sive, črne, modre, modro sive, divje modro sive, rumene, činčila in zajčje barve. Barva mora biti intenzivna in lesketajoča (Klinar in sod., 2004).

2.4.1.2 Beli orjak

Slika 2: Beli orjak (Géant Blanc du Bouscat, 2007)

Dva avtorja navajata različen nastanek pasme. Grün (2002) navaja, da je pasma nastala v belgijski pokrajini Flandrija okrog leta 1825, ko se je naključno pojavila albino žival v gnezdu belgijskega orjaka. Jeršinovič (1982) pa navaja, da so vzporedno z razvojem sivega nemškega orjaka načrtno začeli vzgajati belega nemškega orjaka. V letu 1898 je nek nemški gojitelj začel s križanjem nemškega sivega orjaka z belo samico neimenovane pasme. Po šestih letih križanja je vzgojil pet kilogramov težkega belega orjaka. Križanje je nadaljeval z danskim belim kuncem, kar je več nemških gojiteljev nadaljevalo še več let. To križanje je bilo zelo uspešno, zato so že leta 1911 sprejeli zvezni vzornik za belega nemškega orjaka. Ta se je izredno hitro razširil, pasma je namreč gospodarnejša in bolj donosna, saj ima poleg mesa tudi dovolj kakovostno belo krzno.

Samice skotijo od 7 do 10 mladičev. Za razplod so godne, ko so stare 8 do 9 mesecev, samci pa 10 mesecev (Žumer, 1988). Zahteve po prostoru in kakovostni krmi so enake kot pri orjaku (Grün, 2002).

Tip in telesna oblika sta podobna kot pri orjaku. Vendar je bolj eleganten in najmanjša dovoljena dolžina uhljev je 16 cm (Klinar in sod., 2004). Žumer (1988) navaja, da je prehod med glavo in trupom zelo poudarjen, kar pri drugih pasmah ni tako opazno ter da imajo samci posebno močno izražene ličnice.

2.4.1.3 Orjaški lisec

Slika 3: Orjaški lisec (Tacheté Suisse noir, 2007)

Prvi zapisi o lisastih kuncih izvirajo iz 16. stoletja (Nizozemska), vendar takrat znamenja in lise še niso bile enakomerno razporejene po telesu. Ta kunec je dobil današnjo podobo po dolgoletni odbiri in križanju med posameznimi pasmami (Klinar in Žumer, 1997b). Žumer (1992b) navaja, da so križanje pasem opravili rejci kunccev v Nemčiji, leta 1897. Lisaste kunce so v srednjeevropskih deželah križali s sivimi orjaki (Klinar, 2005a). Vzornik današnjega orjaškega lisca je bil dokončno potrjen leta 1908 (Klinar in Žumer, 1997b).

Orjaški lisci veljajo za eno izmed najbolj plodnih kunčjih pasem, saj samice nemalokrat skotijo celo 16 in več mladičev, ker pa je mlečnost pri tej pasmi dobra, jih v večini primerov tudi uspešno vzgojijo (Klinar, 2005a). Žumer (1988) navaja, da so samice godne za razplod, ko so stare 8 do 9 mesecev.

Za rejca je dedovanje lisavosti izredno zanimivo. Zahtevani vzorec lis namreč ni homozigotna barva, ampak kombinacija svetlega vzorca (skoraj bele živali, ki so podedovale faktor lisavosti) in enobarvnih črnih ali modrih živali. Iz križanja dveh orjaških liscev dobimo v povprečju 25 % svetlo vzorčastih, 50 % normalno vzorčastih in 25 % enobarvnih živali (Grün, 2002). Značilnost svetlo vzorčastih (preslabo obarvanih) t.i. »čaplinov« je, da nimajo stranskih lis in da poginejo običajno v 4. mesecu starosti. Gojitelji liscev že ob rojstvu lahko vidijo kakovost obarvanosti podmladka, tako da lahko nepravilno obarvane živali izločijo iz reje. To je že izzvalo veliko ogorčenja pri zaščitnikih živali v Nemčiji, kjer so že pripravili zakon, ki prepoveduje parjenje dveh lisastih živali, katero ima za posledico pojav prej omenjenih čaplinov. Tako naj bi gojitelji lahko parili le enobarvne živali s tipičnimi lisci, kar da razmerje enobarvnih potomcev in tipičnih liscev 1:1. Problemi pri potomcih tega parjenja pa nastopijo pri tipičnih liscih, katerih znamenja se premočna oz. preveč izrazita in tako se z leti izgublja idealna slika. Za idealno, toda v praksi praktično nemogoče parjenja velja parjenje enobarvnih živali s čaplino, pri katerem se skotijo le tipični lisci. Toda zgodnja umrljivost čaplinov to preprečuje, čeprav ga nekaj vrhunskih nemških gojiteljev s strogo selekcijo izvaja. (Klinar, 2006a). Zelo težko je obdržati razporeditev lis, telesno maso in velikost v mejah, ki ustrezajo vzorniku. Ravno to pa je za izkušene rejce še posebno velik izziv (Grün, 2002).

Ker je to »elegantna« kunčja pasma, potrebuje dovolj velik prostor za gibanje in zato so primerni tudi izpusti, nekateri vrhunski gojitelji pa jih gojijo tudi v zunanjih prostornih izpustih. Pasma zahteva posebno čistočo kletk in globok, suh ter čist nastil, najbolje slamo. Pogosto se namreč pojavijo t.i. petni žulji, ki so posledica nečistoče, slabega nastila, živahnosti kunccev (udarjanje z zadnjimi tacami) in tudi slabe odlakanosti zadnjih tačk (Klinar, 2006a).

Močno in skladno grajeno telo, stoja in drža izražajo orjaški tip te pasme. Tehtati mora najmanj 5 kg, najbolje pa bo ocenjena žival pri telesni masi 6 kg in več. Telo mora biti dolgo najmanj 64 cm, idealna dolžina je 68 in več centimetrov. V primerjavi z ostalimi orjaki je okostje orjaškega lisca bolj nežno. Telo je zelo mišičasto, glava dobro razvita, uhlja mesnata, močna, dobro odlakana, pokončna, dolga morata biti najmanj 15 cm. Majhen enojen podbradek imajo lahko samo samice. Kožuh je srednje dolg, gost in čim bolj lesketajoč. Résnica mora biti izražena, podlanka mora biti gosta (Klinar in sod., 2004).

Osnovna barva orjaškega lisca je bela, lise pa so črne ali modre. Dovoljene pa so tudi vse ostale čiste barve lis. Za barvo oči veljajo splošni predpisi, ki so navedeni v Slovenskem vzorniku pasemskih kuncev 2004. Kremplji so brezbarvni (Klinar in sod., 2004).

Lise glave sestavljajo:

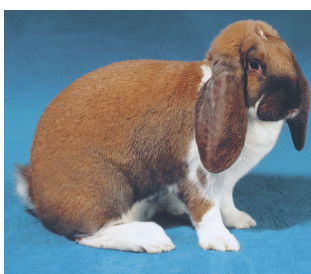
- *Metulj ali lise smrčka*: metulj je izrazit z obojestranskimi polnimi krili, ki ozko obkrožajo tudi spodnjo ustnico. Glava metulja je na sredini nosnega predela rahlo zaobljena v obliki tako imenovanega trna.
- *Očala (očesni kolobar)*: so simetrično okvirjena in se ne smejo dotikati ostalih lis.
- *Lise ličnic*: so okrogle in ležijo pod očali ter so prosto ležeče.
- *Barva uhljev*: obarvana sta cela uhlja in morata biti ostro omejena pri korenih.

Lise trupa sestavljajo:

- *Jeguljasta proga*: ki se začne z uhlji in sega do konice repa, širina je približno 3 cm.
- *Stranske lise*: ki so sestavljene iz 6 do 8 v premeru do 3 centimetre velikih prosto ležečih lis na bokih in stegnih.

Če je le mogoče, morajo biti lise enakomerno porazdeljene. Nožnih in trebušnih lis ne ocenjujemo (Klinar in sod., 2004).

2.4.1.4 Ovnač

Slika 4: Ovnač (Bélier Français madagascar, 2007)

Po francoskih virih je prvotni izvor pasme na severu Afrike, od tam so jo preko Alžirije prenesli v Francijo. V afriški divjini, tako imenovanega »Lapin b'elir«, lahko še danes srečamo, vendar je manjši, kot sedanji ovnač (Mahlich, 2004).

Pod to pasmo uvrščamo kunce z visečimi uhlji in z glavo, ki močno spominja na ovno glavo, po kateri je tudi dobila svoje ime. Prvotna domovina te ene od najstarejših pasem kuncev je Francija, kjer zasledimo leta 1854 prvi opis domačega kunca z visečimi uhlji pod

imenom ruenski kunec. Pri selekciji ruenskega kunca so francoski rejci uporabili tudi križanja s flandrijskim orjakom in normandijskim kuncem in tako vzgojili današnjega ovnača. Nemški gojitelji so leta 1869 uvozili tega kunca iz Anglije. Posebno velik vpliv je imela na razvoj te pasme nemško-francoska vojna (1870-1871), saj so nemški vojaki množično prenesli francoskega ovnača v Nemčijo, kjer so ga pedantni nemški gojitelji izboljšali, izpopolnili njegove dobre lastnosti in ga nato razširili po vsej Evropi. Ločevanje na francosko in nemško pasmo se je začelo okoli leta 1892. Dokončno pa je bila na podlagi Karla Königa leta 1933 priznana nova pasma ovnačev pod imenom nemški ovnač. Slovenski in evropski vzornik pasemskih kuncev obravnavata francoskega in nemškega ovnača pod skupnim imenom ovnač (Žumer, 1992a).

Klinar (2001b) navaja, da zgodovina tako imenovanih »polovnačev« sega daleč nazaj, skoraj do časov udomačitve takratnega divjega kunca. Polovnači, kunci z enim pokončnim uhljem, kar je posledica mutacije, so se kar nekaj časa pojavljali v posameznih takratnih rejah v Franciji in Angliji, kjer so prvič opisani leta 1810. Za vzgojitelja pravih ovnačev velja nemški rejec Wilhelm Hochstetter iz Tübingena, ki je leta 1869 iz Francije pripeljal takratne francoske polovnače, jih križal z orjaki in začel propagirati gojitev v Nemčiji. Pasma, ki je bila sprva označena kot skrajno neprimerna za rejo, je z načrtno selekcijo in vzrejo postajala vedno boljša in vse bolj razširjena. Zanj pa je značilno, da so jo že na začetku gojili v vseh tedaj poznanih barvnih odtenkih.

Ovnači so glede prehrane zelo nezahtevni in zelo hitro rastejo. So zelo mirni, krotki in odporni proti raznim boleznim, zato so primerni za rejce začetnike. Le redko se zgodi, da je kakšen predstavnik te pasme agresiven (Grün, 2002). Samice so dobre matere in imajo večinoma številčna legla. Kunci potrebujejo nekoliko večje kletke, zelo priporočljivi pa so tudi napajalniki, da si kunci v posodah z vodo ne močijo uhljev. Zaradi velike telesne mase in mirnega temperamenta jim na zadnjih nogah zelo pogosto nastanejo žulji, zato je potreben globok in suh nastil (Klinar, 2001b).

Uhlji mladih ovnačev stojijo prve tedne življenja pokonci, ko pa teža uhljev narašča, se ti povesijo. Klinar (2001b) navaja, da se to zgodi po 5. ali šele po 8. mesecu starosti. Rast uhljev je odvisna tudi od okoliške temperature. Poletne visoke temperature pospešijo rast uhljev, ki se tudi prej povesijo. Pri križancih včasih najdemo živali z enim povešenim in enim stoječim uhljem ali pa se zgodi, da živali občasno dvignejo en uhlj ali oba (Grün, 2002). Poudariti je treba, da mora pri teh pasmah rejec izredno paziti na higieno in varstvo živali, zaradi velike dolžine ušes (Barát, 1989). Ušesa so pri tej pasmi nameščena podobno, kot pri pasmah s pokončnimi ušesi, razlika je v ušesni školjki, ki je pri ovnačih širša in se že pri glavi začne nagibati v stran (Mahlich, 2004).

Telo je zbito, masivno in široko. Za ovnača je bolj značilna širina kot dolžina telesa. Telesno obliko določata enakomerno okostje/ogrodje in dobra obloženost z mišičjem, ki poudarjata masivnost telesa. Odrasle živali ocenjujemo pri telesni masi med 4,5 in 5,5 ali več kg. Vrat je neopazen, zatilje pa kratko in močno. Noge so kratke, močne in ravne. Glava je široka, močno razvita, s poudarjenim izbočenim nosnim profilom, ki je podoben kot pri ovnu. Čelo je izrazito široko, ličnice so močne. Oči so velike, vendar niso udrte. Močna guba korenov visečih uhljev tvori tako imenovano krono. Uhlja sta mesnata, precej poraščena, visita klapoušno v obliki podkve z obeh strani glave. Razpeta morata meriti (merjeno od vrha uhljev prek glave) najmanj 38 do 45 cm ter morata biti v skladu s skupno dolžino živali. Samice so

nekoliko nežnejših telesnih oblik, lahko imajo manjši, enakomeren podbradek. Kožuh je zelo gost, posebno podlanka, résnica ni pretrda. Dlake so dolge od 35 do 40 mm (Klinar in sod., 2004).

Barve so dovoljene v vseh odtenkih, razen srebrni. Dovoljeni so tudi lisci vseh barv razen v srebrni. Lisa naj bi bila v obliki plašča, ki pokriva pleča, ledja in zadnji del trupa. Glava je običajno temna. Obarvana lisa naj bi pokrivala tudi uhlja in krono. Metulj (maska) ne sme biti izrazita (Klinar in sod., 2004).

2.4.2 Srednje pasme

Klinar in sod. (2004) navajajo, da sem spadajo živali, ki dosežejo telesno maso od 2,5 do 5,5 kg. Ljudje so prvotno te pasme redili za meso in krzno, posledica tega je mehak in gost kožuh (Verhoef – Verhallen, 1998). Imajo nežno okostje in zelo tanko kožo, telo pa je skladno in mišičasto. Primerni so za gojitelje začetnike (Žumer, 1988). Verhoef – Verhallen (1998) navaja, da je zajčar pri tem izjema, saj ima vitko strukturo in eleganten videz. Kunci srednjih pasem so izredno vesele in živahne narave (Jurgec in Žumer, 1982).

2.4.2.1 Veliki svetli srebrec

Slika 5: Veliki svetli srebrec (Grand Argenté Clair, 2007)

Po zapiskih indijskih budističnih menihov so v Siamu redili sive srebrece že pred več kot tisoč leti. In ravno ti kunci so začetniki vseh srebrecev. Veliki svetli srebrec je nastal, ko so nemški gojitelji želeli izboljšati mesnatost in videz francoskih srebrecev (Grün, 2002). Klinar (1998b) navaja, da so jih v Nemčijo pripeljali leta 1911. V Sloveniji so gojitelji redili francoskega srebrecu, vendar so živali postajale vedno svetlejša in bolj podobne velikemu svetlemu srebrecu, verjetno zaradi plemenskih živali, ki so jih pripeljali iz Nemčije, Avstrije in Češke. Zaradi zmede pri poimenovanju teh dveh pasem so bile pripeljane živali v resnici pasme veliki svetli srebrec (Grün, 2002).

Telo je čokato, valjaste oblike, s širokimi prsmi in polno medenico. Najprimernejša telesna masa živali je od 4 do 5,5 kg. Hrbtna linija je enakomerna in na zadnjem delu lepo zaobljena. Vrat je kratek, pleča so široka in močno mišičasta. Noge so močne, srednje dolge in široke drže. Glava je izrazita, s širokim čelom in polnimi ličnicami in se tesno prilega k telesu. Uhlja sta mesnata, dobro odlakana in pokončno nošena. Pri starejših samicah je dovoljen manjši, lepo oblikovan podbradek. Kožuh je srednje dolg z gosto podlanko in močno enakomerno résnico (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva daje splošni izgled svetlega modrikastega barvnega tona, ki mora biti enak po celem telesu. Iz svetle kritne barve po vsem telesu molijo črne, bleščeče rése, ki so približno

en centimeter daljše od kritne dlake. Enakomerno morajo biti porazdeljene po vseh telesnih delih. Srebrenje mora biti po celem telesu, vključno z glavo in uhlji, enakomerno. Potrebuje je nekoliko manj svetleče. Nekoliko temnejši odtenek barve gobčka, uhljev, prednjih tačk in repa ni napaka. Barva potrebušja je nekoliko bolj medla in brez leska. Temeljna barva je v celoti temno modra. V njej ne sme biti belih, do korenov obarvanih dlak. Starejše živali imajo običajno nekoliko svetlejšo temeljno barvo, kar moramo upoštevati pri ocenjevanju. Oči so temno rjave, kremplji pa črno rjavi (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.2 Veliki srebrec

Slika 6: Veliki srebrec (Wissing F-J. Deutsche Großsilber, 2007)

Pred prvo svetovno vojno so Nemci vzgojili dve različni značilni obliki velikega srebreca. Leta 1910 je gojitelju Georgu Steinu iz Detmolda s križanjem raznih srebrecev in orjakov uspelo dobiti črne srebrece, ki so se od francoskega srebreca precej razlikovale po barvi, telesni obliki in kar je najbolj pomembno, po strukturi dlake. Barva kože je bila temnejša, črne rése so bile daljše od krovnihih dlak, telo pa je bilo podobno telesu orjaka. Skoraj istočasno je gojitelju Freidrichu Naglu iz Neudietendorfa s križanjem malih srebrecev in modrih dunajčanov uspelo dobiti velikega srebreca v modri barvi. Pozneje so prvo in drugo obliko teh srebrecev križali s francoskim srebrecem in nastale so razne neenotne mešanice barv. Končno se je iz tega razvila posebna pasma dveh značilnih in ustaljenih barv: črno srebrne in modro srebrne. Za gospodarsko pasmo so leta 1926 priznali le črno srebrne srebrece, zdaj pa poznamo tudi druge odtenke (Arko, 1964; Klinar in Žumer, 1997d).

Kakor pri vseh srebrecih tudi pri velikem srebrecu mladiči že v dveh do treh dneh po rojstvu dobe črn puh in so do starosti šestih tednov popolnoma črni. Takrat se začne srebrenje, najprej na gobčku, nogah in prsih. Na telesu se pojavijo majhne sive točke, ki se skoraj vidno širijo. Po osmih mesecih je srebrenje končano (Grün, 2002).

Najprimernejše teže živali so od 4 do 5,5 kg. Telesna oblika je valjasta, z dobro razvitim mišičevjem in zaobljena. Noge so močne in pokončne. Na dobro razviti glavi je široko čelo, ličnice so polne in mesnate. Uhlja sta močno porasla z dlako, njuna dolžina je v skladu s telesom. Kožuh je srednje dolg, gost in mehak (Klinar in sod., 2004).

Srebrenje povzročata dve vrsti dlak in sicer dlaka s srebrnkasto belimi vršički in vmes posejanimi črnimi ter lesketajočimi se réсами, ki štrlijo okoli 1 cm iznad kritnih dlak. Dovoljene so vse barve, ki se pojavljajo pri malih srebrecih, torej črno-, modro-, rumeno-, sivo- in havana srebrna, z izjemo svetlo srebrne, ki se ocenjuje kot veliki svetli srebrec. Podlanka je obarvana v skladu z barvo kritne dlake. Dlake, ki povzročajo srebrenje in rése s črnimi vršički, morajo biti čim bolj enakomerno porazdeljene po celem telesu. Uhlja, smrček

in noge so lahko nekoliko temnejše osenčeni. Temeljna barva je temno modra, ki pri starejših živalih lahko nekoliko zbledi. Oči so rjave, kremplji temni (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.3 Velika činčila

Slika 7: Velika činčila (Grand Chinchilla, 2007)

Ta kunec je dobil svoje ime po glodavcu činčila, ki prebiva v gorovju Južne Amerike. Zaradi izredno dragocenega krzna, ki ga imajo činčile, so si francoski rejci prizadevali, da bi vzgojili kunca, ki bi imel kožuh podoben činčili. To je uspelo J. Dybowskemu tako, da je križal modrega dunajčana in ruskega kunca z divjim kuncem. Prve živali so se pojavile na razstavah leta 1913 v Franciji, pasma pa se je zaradi dragocenega kožuha in dobre mesnatosti hitro razširila po Evropi (Žumer, 1988). Po drugih virih pa so bili današnjim činčilam podobni kunci znani že leta 1850. Vsekakor bo držalo, da je ta kunec nastal s križanjem domačih in divjih kuncev. Namreč, ko so primerjali dlako divjega kunca s činčilino, so dognali, da so barvni pasovi dlak pri obeh enako razdeljeni, le da se je rjasto rjavi obroči, ki ga opažamo na dlaki divjega kunca, pri činčili spremenil v nepigmentiran pas. Zato je ta del dlake pri činčili bel (Arko, 1964).

Pasma je odporna proti boleznim in dobro prenaša mrz. Ima dobro porasle blazinice nog. Samice so zelo plodne in dobre matere. Mladiči so prve dni po skotitvi temni, toda že v nekaj dneh se pojavi značilen vzorec barve dlake. Popolnoma je senčenje kožuha končano šele v 8. mesecu starosti in čim starejši je kunec, tem lepše ima osenčen kožuh (Žumer, 1988).

Arko (1964) navaja, da po živahnosti spominja na divjega kunca. Veliko lepo oblikovano telo je značilno za to pasmo, ki pa ne sme biti podobno orjaškemu tipu. Najbolje so ocenjene živali telesne mase od 3,5 do 5,5 kg. Telo je valjaste oblike, enako široko kot visoko, mišičasto in zbito. Noge so močne in srednje dolge. Glava je dobro razvita z izraženim širokim čelom in polnimi ličnicami. Uhlja sta mesnata in dobro poraščena ter v skladu z dolžino telesa. Rep nosi pokonci, tesno ob telesu. Pri samicah je dovoljen majhen podbradek. Kožuh je srednje dolg, okoli 30 mm (Žumer, 1988), podlanka je gosta in dobro razvita. Kritna dlaka in rése ne smejo biti pretrde (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva je lesketajoča, svetlo pepelnato modrikasto siva z močnimi kosmičastimi odtenki, kar je posebno poudarjeno na hrbtu. Črni kosi dlak so razširjeni povsod, posebno še na ledjih. Kritna barva mora na bokih segati čim nižje. Obarvanost prsi in nog mora biti v skladu s celotno barvo kožuha. Uhlja sta črno obrobljena. Klin zatilja je majhen in sivo bel. V črno obarvanem repu so enakomerno porazdeljene sivo bele dlake, spodnja stran repa je bela, ravno tako potrebuje. Temeljna barva je po celem telesu temno modra. Pas bele do sivo bele

vmesne barve je širok okrog 5 mm in je ostro omejen proti kritni in temeljni barvi. Oči so rjave, kremplji pa temni (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.4 Kalifornijec

Slika 8: Kalifornijec (Californien, 2007)

Kalifornijca so vzredili v letih 1923 do 1929 na kalifornijski univerzi po vodstvu selekcionista kuncev Georga S. Westa. Pasma je nastala s križanjem med samico belega novozelandca ter samcem križancem med ruskim kuncem in veliko činčilo (Žumer, 1988). Tako dobljena pasma prenaša dobro mesnatost in materinske lastnosti (dobra plodnost in mlečnost), ki jih je dobila po ženski liniji in boljšo poraslost blazinic nog, ki jo nanjo prenaša činčila (Višnar in sod., 1984). Pasma je bila priznana leta 1939, v Evropi se je pojavila po drugi svetovni vojni od leta 1947 (Žumer, 1988).

Samice se odlikujejo z veliko mlečnostjo in rodnostjo. Pasma je zelo mesnata in odporna proti boleznim (Žumer, 1988). Popolnoma bela dlaka, lise in depigmentirane šarenice uvrščajo to pasmo v polalbinsko (Višnar in sod., 1984).

Telo je kratko, valjasto, zbito in mišičasto. Primerne telesne teže so med 3 in 5 kg. Sorazmerno razvito lahko okostje je enakomerno pokrito z mišičevjem od lopatic do lepo zaobljenega zadnjega dela telesa. Noge so močne z razkoračeno držo. Glava je kratka in močna, Schlolaut in Lange (1985) navajata, da se neposredno naslanja na trup. Uhlja sta dobro poraščena, lepo zaobljena in ne predolga. Pri starejših samicah je dovoljen manjši enakomerni podbradek. Srednje dolg kožuh ima gosto podlanko in močno razvito lesketajočo résnico (Klinar in sod., 2004).

Za kalifornijca so značilne naslednje lise: maska, obarvana uhlja, obarvane prednje in zadnje noge ter rep. Lise morajo biti ostro omejene. Maska mora biti ovalne oblike in mora obsegati predel smrčka, nosnega grebena in zgornje čeljusti. Lahko obsega tudi spodnjo čeljust. Ne sme biti prevelika in segati preko oči. Obarvana uhlja morata biti pri korenih ostro omejena. Prednje noge morajo biti obarvane vse do pregiba, barva pa mora biti čim bolj ostro omejena. Zadnje noge morajo biti obarvane vse do pete in biti po možnosti čim bolj intenzivne barve z ostrimi mejami. Rep mora biti v celoti močno obarvan. Na podbradku je pri samicah dovoljena majhna črna pika. Barva telesa je bela, lise pa so črnkaste. Dovoljene barve lis so: črna, havana in modra. Oči so rdeče, kremplji pa roževinasti (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.5 Beli novozelandec

Slika 9: Beli novozelandec (Néo Zélandais Blanc, 2007)

Je novejša pasma domačih kuncev, ki je nastala v Kaliforniji leta 1910 (Žumer, 1992b). V Evropi se je prvič pojavila na evropski razstavi malih živali v Essnu leta 1960 (Žumer, 1988). Selekcija se je nadaljevala v Evropi v smeri izboljševanja morfoloških in ekonomsko pomembnih lastnosti. Živali so se odlikovale z velikim okvirom in dobro plodnostjo. Te lastnosti so s selekcijo še izboljševali, tako da danes pri tej mesni pasmi lahko govorimo o naslednjih lastnostih: rani zrelosti, hitri ravnosti, dobro poraslih blazinicah nog (pomembno za rejo na žičnih mrežah) in dobrih materinskih lastnostih. Med te prištevamo predvsem dobro plodnost (7 do 12 mladičev), kratko dobo med kotitvami, številna in izenačena gnezda, dobra mlečnost in veliko odstavljenih mladičev na gnezdo. Živali, ki jih uporabljamo v intenzivni reji, morajo imeti večino teh pozitivnih lastnosti. Je izrazito mesna pasma (Višnar in sod., 1984).

Reja v sorodstvu daje dobre rezultate. Včasih se zaradi visoke stopnje inbridinga (živali z visokim odstotkom po poreklu identičnih genov) pojavijo negativni učinki, kot je zniževanje telesne mase odraslih živali, kar pa lahko popravimo z uporabo samcev večjega okvira. Živali kažejo vse znake albinizma, vendar je pasma ena redkih, katere ne spremljajo neopornost in občutljivost (Višnar in sod., 1984).

Če z nekaterimi dobrimi lastnostmi te pasme, posebno pri parjenjih s samci, pretiravamo, se lahko sprevržejo v napake, ki zmanjšajo gospodarnost te pasme. Tako se večkrat zgodi, da samice skotijo preveč premajhnih in za življenje nesposobnih mladičev. Po začetni evforiji, ki jo je ta pasma povzročila pri nas na začetku osemdesetih let in razočaranju gojiteljev, ki so v svoji ekstenzivni reji pričakovali iste rezultate kot v intenzivni reji, je stalež zelo upadel. Danes, ko čedalje več gojiteljev uporablja pri svoji gojitvi elemente intenzivne reje (žične kletke ter hranjenje s peletirano popolno krmno mešanico, senom in vodo po želji), se pasma vse bolj širi in kakovost napreduje (Klinar in Žumer, 1998a).

Samice so primerne za razplod v 6. ali 7. mesecu, samci pa od 7. do 8. meseca. Ponavadi imajo samice po prvem kotenju v gnezdu 7 do 10 mladičev, starejše samice pa tudi do 16. Samice so dobre matere in imajo dovolj mleka, da lahko zredijo po 10 mladičev (Žumer, 1988).

Žumer (1988) navaja, da samci merijo v dolžino okoli 47 cm, samice pa so nekoliko daljše (od 48 do 50 cm). Telo je valjasto, močno zbitega tipa, spredaj in zadaj enako široko, po splošnem vtisu pa zelo mišičasto in čokato. Telesna masa mora biti med 3 in 5 kg. Posebno močna so čvrsta in široka ledja ter stegna. Noge so kratke in razkoračene. Glava je močna, kratka, s širokim čelom in smrčkom ter brez vidnega vratu. Uhlja sta kratka, pokončna, mesnata, dobro poraščena in lepo zaobljena. Pri samicah je dovoljen majhen podbradek. Kožuh je srednje

dolg (20 do 40 mm). Podlanka je gosta, résnica je močna, vendar ne groba in je enakomerno porazdeljena po celém telesu (Klinar in sod., 2004).

Krovna dlaka in podlanka sta popolnoma bele barve po vsem telesu, vse do kože (Žumer, 1988). Oči so rdeče (albino), kremplji pa brezbarvni (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.6 Rdeči novozelandec

Slika 10: Rdeči novozelandec (Néo Zélandais Rouge, 2007)

Ta kunec je bil vzgojen leta 1910 v Kaliforniji, in sicer s križanjem sivega orjaka in zajčarja. V deželi, ki skoraj ne pozna temperaturnih razlik med poletjem in zimo, je dosegel izredno rastnost. V blagem in suhem podnebju so na ogromnih farmah ti kunci, stari 8 do 10 tednov, tehtali 1,75 do 2 kg. Leta 1930 ga je Friedrich Joppich pripeljal v Evropo. Toda tukaj ni bilo ne kalifornijskega podnebja ne hrane, v naših razmerah pa ta pasma ni imela boljšega prirasta kot katera koli druga srednje velika pasma. Zaradi tega so bili rejci zelo razočarani in zanimanje za to pasmo je ponehaval. Verjetno se je prvič na razstavah pojavil šele leta 1936. Dolgo je trajalo, da so zredili tipsko žival in barvno enotne, odlične živali. Pri nas so se vedno znova pojavljale standardne napake. Za odpravljene le teh so bila potrebna dolga leta skrbne odbire in marsikateri gojitelj je obupal, ker se mu je trud tako počasi obrestoval (Oblak, 1994). Veliko vzrediteljev je poročalo o odstopanju barve in pojavu anomalij zob (predolgi sekalci in manjkajoči zobje). Spreminjanje barve se je pojavljalo zaradi križanja kuncev z drugimi pasmami, npr. z belim novozelandcem, ker so želeli pridobiti tudi njihove lastnosti (robustnost) (Eknigk in sod., 2004).

Samica na leto lahko povrže 25 do 32 mladičev, kar je odvisno od želje rejcev in pogojev reje. Barva puha se bistveno ne razlikuje od barve krzna odraslih živali in tako že takoj vidimo, katera žival bo imela ustrezni odtenek barve. Mladiči s temno rdečim krznom so kasneje najbolj primerni za vzrejo (Eknigk in sod., 2004).

Če bodo gojitelji pasemske odlične lastnosti utrjevali, bo pasma preživela. Predvsem je treba posvetiti primerno skrb in pozornost kakovosti krzna. Ob tem pa ne smemo zanemarjati tudi gospodarske donosnosti te mesne pasme (Oblak, 1994). Žumer (1988) navaja, da je med rejci zelo cenjen zaradi značilne barve kože in odpornosti proti različnim boleznim. Ima podobno dobre rejske lastnosti kot beli novozelandec (Grün, 2002).

Telo je srednje dolgo, zaobljeno, spredaj in zadaj enako široko, mišičasto in čokato, telesne mase od 3 do 4,5 kg. Posebno zbita so ledja in stegna, noge so kratke in razkoračene. Glava je močna s širokim čelom in smrčkom. Uhlja sta mesnata, dobro poraščena in skladna z dolžino telesa. Pri starejših samicah je dovoljen manjši enakomerni podbradek. Kožuh je gost in srednje dolg ter ne sme biti pretrd (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva je zasičeno lisičje rdeča in lesketajoča. Očesni kolobarji, ličnice, brada, potrebušje, notranje strani nog in spodnja stran repa so nekoliko svetlejšje barve. Temeljna barva je enaka kritni po vsej dolžini dlak, biti mora čim bolj intenzivna. Oči so rjave, kremplji pa temno roževinasti (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.7 Modri dunajčan

Slika 11: Modri dunajčan (Blaue Wiener, 2004)

Dva avtorja navajata nekoliko drugačne podatke glede izvora pasme. Arko (1964) navaja, da si izvor pasme lastijo slovaški, avstrijski, belgijski in francoski rejci. Kunca z modro barvo dlake so v 19. stoletju vzgojili slovaški rejci in ga poimenovali »moravsky modry«. Avstrijski rejec Johann Konstantin Schultz naj bi križal te kunce z orjaki in tako dobil novo pasmo, ki je dobila ime modri dunajčan. Prvič je bil razstavljen leta 1890. Tako lahko trdimo, da ta pasma izvira iz Slovaške, vendar je avstrijski rejec utrdil in izboljšal barvo kožuha. Belgijski rejci so popolnoma samostojno vzgojili podobnega modrega kunca in ga imenovali »Bleu de Beveren«. To je uspelo tudi francoskim rejcem, ki pa so ga imenovali »Bleu de St. Nicolas«. Danes so vse te pasme kunca izenačene in ga pri nas poznamo pod udomačenim imenom modri dunajčan. Gojijo ga tudi drugod po svetu kot dobrega, mesnatega kožuharja.

Medtem ko Klinar (2001d) navaja, da so modri kunci v Evropi obstajali že v 17. stoletju in to predvsem na Nizozemskem, kjer so poznali pasmi modri lothringer in modri beveren, za vzgojitelja modrih dunajčanov pa velja dunajski železniški uslužbenec Johann Konstantin Schultz, ki je z medsebojnim križanjem takratnih pasem belgijski orjak, francoski polovnač in lothrinški orjaški lisec vzgojil prve prave modre kunce. Že čez eno leto je na razstavi na Dunaju razstavil prve modre dunajčane, katerih telesna oblika in konstitucija sta bili veliko bolj podobni orjakom, kot pa današnjim dunajčanom. Tipično telo modrih dunajčanov so z načrtno selekcijo dobili šele Nemci in to šele po letu 1925. Od takrat naprej so se ti kunci zelo hitro razširili po vsej Evropi in med drugimi tvorili tudi genetsko osnovo za nastanek nekaterih drugih pasem domačih kuncev.

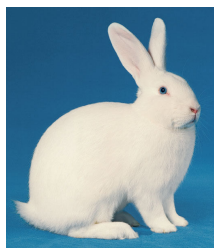
Samice so zelo dobre matere in neredko skotijo 8 do 10 mladičev na gnezdo (Klinar, 2001d) in ti imajo takoj modro podlago dlake (Žumer, 1988). Pri izbiri razstavnih živali moramo redno spremljati razvoj in rast mladičev. Ker je to predvsem mesna pasma, je potrebno posebno pozornost nameniti izbiri živali z močnim mišičevjem in dobro telesno obliko. Modri dunajčan je zelo zanimiv za vse vrste gojiteljev, tudi začetnike (Klinar, 2001d).

Ima poudarjeno elegantno obliko telesa. Ocenjujemo odrasle živali telesne mase od 3,25 do 5,25 kg. Okostje je skladno in dobro obloženo z mišičjem. Hrbtni del je lepo oblikovan, na zadnjem delu enakomerno zaobljen. Prsi so močne, ravno tako tudi noge, ki so srednje dolge. Glava je močna, s širokim čelom in smrčkom ter izrazitimi ličnicami. Uhlja sta mesnata, dobro poraščena, stojita pokonci, dolžina pa je v sorazmerju s telesom. Vrat mora biti čim

krajši in čim manj viden. Pri starejših samicah je dovoljen manjši enakomerni podbradek (Klinar in sod., 2004). Srednje velik, širok in pokončen rep se tesno prilega hrbtu (Arko, 1964). Kožuh je srednje dolg. Podlanka je gosta, résnica pa dobro razvita (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva je po celem telesu enakomerno srednje do temno modra in lesketajoča. Barva je enakomerna po celem telesu, le na potrebušju je nekoliko bolj motna in skoraj brez leska. Temeljna barva je nekoliko svetlejša kot kritna. Videti naj bi bila čista in zasičena do korenov dlak. Oči so sivo modre, kremplji pa temni (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.8 Beli dunajčan

Slika 12: Beli dunajčan (Blanc de Vienne, 2007)

Kljub podobnosti imena z modrim dunajčanom je to povsem druga pasma domačih kuncev. Vzgojil ga je dunajski rejec Wilhelm Mucke in je bil leta 1907 prikazan kot nova samostojna pasma domačega kunca, ki je nastala z odbiro belo-modrih holandskih kuncev. Za razmnoževanje je izbiral kunce, ki so imeli najmanj modrih barvnih znamenj v kožuhu. Posrečilo se mu je vzgojiti povsem bele kunce s svetlo modrimi očmi in temnimi zenicami (Žumer, 1988). Ta pasma ima torej obarvane le oči, po telesu pa se je barvilo izgubilo (Grün, 2002). Nastanku te pasme je delno botrovala tudi mutacija (Žumer, 1996).

Dlaka belega dunajčana na soncu porumeni, zato postavimo kletke tako, da niso izpostavljene neposrednemu vplivu sončnih žarkov. Zaradi bele barve kožuha moramo posebno pozornost posvetiti čistoči kletke (Žumer, 1988).

Po izkušnjah tujih gojiteljev se pri belem dunajčanu lahko pojavlja božjast (epilepsija), ki največkrat nastopi ob nenadnem vznemirjenju, ropotu, močnem hrupu ali poku v bližini kletke. Ob napadu te bolezni se kunec spusti v divji nenadzorovani dir po kletki, nato pa se kot mrtev zvrne na bok. Napad traja nekaj sekund in kunec je po njem spet v normalnem stanju. Epilepsija je dedna, zato izločimo iz nadaljnje gojitve vse živali, pri katerih opazimo tovrstne bolezenske znake (Žumer, 1996).

Elegantno telo je valjaste oblike s širokim pasom in lepo oblikovano hrbtno linijo. Noge so močne in srednje dolge. Glava je kratka s širokim čelom in smrčkom. Tesno se prilega k telesu brez vidnega vratu. Uhlja sta dobro poraščena, mesnata, pokončna in po dolžini skladna s telesom. Odprtine uhljev so rahlo nagnjene navzven in vidne od spredaj. Pri starejših samicah je dovoljen manjši, lepo oblikovan podbradek. Kožuh je srednje dolg z gosto podlanko ter enakomerno močno résnico (Klinar in sod., 2004).

Kožuh je popolnoma bele barve vse do kože (Klinar in sod., 2004). Potreben lesk kožuhu dajejo prav enakomerno razporejene tanke rése, ker bi sicer bila barva preveč mrtva. Kremplji so nepigmentirani (Arko, 1964).

2.4.2.9 Sivi dunajčan

Slika 13: Sivi dunajčan (Graue Winer, 2007)

Izmed vseh dunajčanov je najbolj zanimiv nastanek te pasme. Sivi dunajčani so se pojavili že v 19. stoletju in sicer kot »nemški kunci«. Takrat so jih kot domače kunce redili v hlevih med drugo živino. Šele okrog leta 1933 so jih začeli intenzivno križati z drugimi pasmami in jih močno selekcionirati. Osrednji cilj takratnega režima v Nemčiji je bil namreč, da bi ustvarili pasmo, koristno za »malega človeka«. Tako so dobili pasmo, ki so jo imenovali sivi dunajčan, a so jo leta 1942 znova preimenovali v nemškega kunca. Kako cenjen in pomemben je bil omenjeni kunec v času druge svetovne vojne, se je videlo v tem, da jih je na svoji farmi, ki jo je imel v koncentracijskem taborišču Dachau, gojil agronom Hilmer. Po koncu druge svetovne vojne so zlasti v Vzhodni Nemčiji hoteli izbrisati vse spomine na nacistično obdobje in pri tem tudi kunca te pasme. Vendar so kmalu v Nemčiji ponovno želeli vzgojiti kunca, ki so ga gojili nekoč in naj bi zamenjal nemškega kunca. Dobili so ga tako, da so križali modrega dunajčana s činčila kuncem in že v prvi generaciji dobili živali, ki so povsem ustrezale normam za sivega dunajčana (Jurgec, 1990).

Telo je valjaste oblike z poudarjeno elegantno obliko. Telesne teže ocenjenih živali se gibljejo med 3,25 in 5,25 kg. Okostje je skladno in dobro obloženo z mišičjem. Hrbtni del je lepo oblikovan in na zadnjem delu enakomerno zaobljen. Prsi so močne, ravno tako tudi srednje dolge noge. Glava je izrazito močna, vrat je komaj viden. Čelo in smrček sta široka, ličnice so močno izražene. Uhlja sta mesnata, dobro odlakana in nošena pokončno. Pri starejših samicah je dovoljen manjši enakomerni podbradek. Kožuh je srednje dolg, z debelo podlanko in enakomerno resnico (Klinar in sod., 2004).

Dovoljene barve so: zajčje siva, temno siva, železno siva, modro divje siva in modro železno siva. Vmesna barva mora biti jasno omejena med rjasto in rjavo rdeča. Najbolj opazna in jasna je pri zajčje sivi barvi. Pri temno sivih živalih je vmesna barva nekoliko slabše izražena. Temeljna barva zajema približno dve tretjini dolžine dlak in je čiste temno modro sive barve (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.10 Tribarvni lisec

Slika 14: Tribarvni lisec (Papillon Rhéna, 2007)

Zgodovina te pasme sega v leto 1902, ko je poštarški uslužbenec Josef Heintz iz Grevenbroicha v Porenju (Nemčija) s križanjem med japonskimi in holandskimi kunci prišel

do prvega tribarvnega (rumeno-črno-belega) samca. Križal ga je z črno-belimi lisastimi samicami, ter s strogo selekcijo leta 1905 prišel že do prvih tribarvnih liscev. Na razstavi so se javnosti predstavili leta 1908, ko je bilo na društveni razstavi razstavljenih 17 kuncev. Že istega leta so bili priznani v nemškem vzorniku ter tudi v Švici. Ta nova pasma se je izredno hitro razširila tudi v druge dežele in svoje mesto našla predvsem pri tako imenovanih "ekstremnih" gojiteljih (Klinar, 2005d).

Vendar Klinar in Žumer (1998c) navajata, da se je Josefu Heintzu v gnezdu sivo pisane križanke, ki jo je paril s samcem japonske pasme, skotila tribarvna samička. Svilnato mehak in svojevrstno obarvan kožuh je bil razlog, da je to samico paril z angleškim liscem. Vsi mladiči so bili pisani, vendar tudi dva nista bila enaka. Z nadaljnjo selekcijo mu je uspelo utrditi vse tri barve in leta 1905 je bil njegov trud poplačan s priznanjem nove pasme.

Pasma slovi po visoki plodnosti, saj imajo samice povprečno okoli 8 mladičev, toda v enem gnezdu le težko najdemo več kot nekaj živali, ki ustrezajo predpisanim določilom standarda in so primerne za razstavljanje. Pri tej pasmi moramo imeti obvezno kar nekaj samic in po možnosti tudi več samcev ter s t. i. poskusnimi parjenji najti prave kombinacije staršev. Toda tudi če v enem gnezdu dobimo nekaj idealnih živali, ni rečeno da bosta ista starša v drugo dala podobno dobre potomce (Klinar, 2005d).

Pri parjenju dveh tipičnih tribarvnih liscev je približno 25 % potomcev japonske barve (brez bele barve), 50 % je tipičnih tribarvnih liscev, 25 % pa premalo obarvanih liscev oz. albinov, ki običajno nimajo zmožnosti preživetja in jih gojitelji zato takoj odstranijo iz legel. Slednje povzroča negodovanje pri zaščitnikih živali, zato je priporočljivo za nadaljnjo rejo puščati tudi živali japonske barve, saj če te parimo s tipičnimi lisci, dobimo približno 50 % tipičnih liscev, druga polovica pa so kunci japonske barve. Na ta način se izognemo albinom in tudi izboljšamo zastopanost intenzivnih rumeno-črnih lis v kožuhu (Klinar, 2005d).

Njegova idealna razstavna telesna masa je od 3,75 do 4 kg. Največja dopustna telesna masa je 4,5 kg, najnižja, ki se oceni z 8 točkami, pa je 2,75 kg. Telo teh kuncev mora biti rahlo razpotegnjene, toda valjaste oblike. Idealno širino telesa dosežemo takrat, ko sta zadnji in sprednji konec telesa enako široka. Hrbtna linija mora biti enakomerno široka in na zadnjem delu lepo enakomerno zaobljena. Velikokrat se pri tej pasmi pojavijo t. i. križne kosti in premalo mesnati hrbet. Za to pasmo je značilna relativno visoka drža telesa, ki jo je potrebno ustvarjati tudi s pomočjo razstavne dresure. Glava mora biti glede na telesno obliko močna in predvsem pri samcih široka in markantna. Močna, mesnata in lepo zaobljena uhlja morata biti dolga od 11 do 12 cm. Samci in mlade samice ne smejo imeti nobenega podbradka, samo starejše samice imajo lahko enakomerno oblikovan manjši podbradek. Velikokrat se, predvsem pri starejših samcih, pojavi t. i. kožna guba, ki pa se da s pravilno pripravo živali na razstavo prikriti (Klinar, 2005d). Kožuh je gost, enakomeren in z enakomerno razporejeno résnico, ki ne sme biti predolga (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva kožuha je bela vse od vršičkov do korena dlak (Klinar in sod., 2004). Rumeno in črno obarvane lise morajo izgledati čimbolj svetleče, torej z dovolj zastopano rumeno barvo. Na teh obarvanih delih ne sme biti nobenih belih dlak ali pa celo šopov belih dlak. Pri potomcih iz enega gnezda večkrat pride do različne barve lis, saj pri nekaterih bolj prevladuje črna, pri drugih pa rumena barva. Za razstave in nadaljnjo rejo moramo puščati živali s čim

bolj enakomerno zastopanima obema barvama (Klinar, 2005d). Priznana je tudi modro rumena barvna različica. Oči so rjave, kremplji pa brezbarvni (Klinar in sod., 2004).

Lise glave sestavljajo:

- *Metulj ali lise smrčka*: metulj je lepo oblikovan s trnom in polnimi krili, ki zajemajo spodnjo čeljust.
- *Očala (očesni kolobar)*: morajo biti zaprta in enakomerno široka.
- *Lise ličnic*: so jajčaste ali okrogle oblike.
- *Barva uhljev*: obarvana uhlja sta ostro omejena na korenih.

V vseh lisah na glavi morata biti zastopani obe barvi, le lise ličnic so lahko enobarvne.

Lise trupa sestavljajo:

- *Jeguljasta proga*: poteka od klina zatilja do konca repa enakomerno široka približno 2 cm.
- *Stranske lise*: morajo biti na obeh straneh trupa enakomerno porazdeljene po bokih in stegnih. Na vsaki strani telesa pa jih mora biti 6 do 8 (Klinar in sod., 2004).

Lise trupa morajo biti sestavljene iz lis različnih barv, s tem da so posamezne stranske lise lahko le ene barve, toda vsaj ena mora biti drugače obarvana (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.11 Burgundec

Slika 15: Burgundec (Burgundský, 2007)

Izvira iz jugovzhodne francoske pokrajine Burgundije. Pasma je zelo stara in je verjetno čistokrvna že mnogo let. Kot mnoge srednje pasme je bil burgundec v zgodnjih časih namenjen samo za rejo mesa, na drugem mestu pa je bil kožuh. V različnih državah Evrope je veljala kot običajna pasma in posledica tega je bila, da ni bilo veliko naslednikov, ki bi si prizadevali izboljševati barvo kožuha in tip živali. Kot hišni ljubljencek ni priljubljena, saj je prevelika in preprostega videza (Verhoef – Verhallen, 1998). Klinar (2004b) navaja, da je uradno priznana že vse od leta 1914.

Pasma je primerna za gojitelje začetnike. Kuncem moramo omogočiti dovolj gibanja, na kar so priporočljive nekoliko večje kletke. Selekcija plemenskih in razstavnih živali je mogoča šele pri zadnji menjavi dlake, torej po sedmem mesecu starosti, zato moramo imeti v naših kunčnikih dovolj prostora. Samice so večinoma dobre in skrbne matere s 7 do 8 mladiči v gnezdu (Klinar, 2004b).

Za to pasmo je značilno močno in skladno grajeno telo z visoko držo. Primerne telesne mase so med 3,5 in 5 kg. Telo je srednje dolgo, enako široko spredaj in zadaj, z rahlo usločeno hrbtno linijo, ki je zadaj lepo zaobljena. Zaradi visoke stoje mora biti trebuh viden. Prsi so izražene. Vrat ne sme biti viden, zatilje je močno. Prednje noge so kratke, zadnje pa močne in ravne. Glava je močna s širokim čelom in smrkom in se dobro prilega k telesu. Pri samicah je nekoliko nežnejša in bolj podolgovata. Uhlja sta močno poraščena, mesnata in pokončna. Dolžina se mora ujemati z dolžino telesa, vendar je glede na ostale srednje velike pasme nekoliko daljša. Pri samicah je dovoljen manjši enakomerni podbradek. Kožuh je gost v podlanki, srednje dolg, résnica je močna in bleščeča (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva je rumeno rdeča, zelo lesketajoča, toplih tonov. Enakomerno je razširjena preko glave, uhljev, nog, ledij, hrbta ter prsi do lakotnic. Od vršičkov do kože so posamezne dlake intenzivno blede rdeče obarvane. Potrebušje, brada, notranja stran repa in očesni obroči so nekoliko svetlejši. Spodnja stran repa je bela. Podlanka je nekoliko svetlejša od kritne barve. Biti pa mora čista in zasičena ter pri korenih dlak približno 6 mm bele barve. Oči so rjave, kremplji pa roževinasti (Klinar in sod., 2004).

Evropski vzornik priznava tudi originalnega rdečkastega burgundca francoske vzreje, za katerega veljajo isti pasemski predpisi, le barva kože je rdeče barve (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.12 Nitranec

Slika 16: Nitranec (Nitranský, 2007)

Pasma je nastajala na slovaškem inštitutu v Nitri, kjer je skupina specialistov pod vodstvom doc. ing. Jaroslava Zelnika, z lastno tehnologijo prehranjevanja in najboljšimi rodovniškimi pasmami izboljševala to pasmo. Želeli so vzrediti najboljšo pasmo za prirejo mesa. Pri tem so križali tri pasme kuncev (ruskega, francoskega srebrecja in kalifornijca). Prvotno je bila ta pasma namenjena za povečanje proizvodnih lastnosti. Izboljšave so istočasno opravili tudi manjši rejci, kar pa je privedlo prvotno nitransko pasmo do skorajšnjega izumrtja in ter manjšo zastopanost na razstavah. Zelo malo rejcev vzreja to pasmo, kar je velika škoda za tako plodno in odporno pasmo. Pasma je bila prvič predstavljena leta 1975, priznali pa so jo na državni razstavi leta 1977 v Nitri (Javůrek, 2007).

Telo je enakomerno močno mišičasto na sprednjem in zadnjem delu. Najbolje ocenjujemo živali telesne mase 5,5 kg, najslabše pa pri masi 3,5 kg. Stegna so izredno močna in izrazita. Noge so prav teko močne, kratke, s široko stojo. Glava je kratka in močna, s širokim čelom. Pri samicah je nekoliko ožja in nežnejša. Obarvana uhlja sta močno mesnata, dobro poraščena, lepo zaobljena in ne predolga. Srednje dolg kožuh dolžine 3 cm je gost z gosto podlanko (Klinar in sod., 2004).

Lise so svetlo sivo modre barve, z enako razporeditvijo kot pri kalifornijcu. Sestavljajo jih: maska, ki je nekoliko manjša kot pri kalifornijcu in ne sme presegati višine oči; obarvana uhlja, katerih barva je na korenih močno omejena; obarvane sprednje in zadnje noge ter rep, katerih barva je manj intenzivna. Barva telesa, razen na lisah je bela. Oči so rdeče, kremplji pa roževinaste barve (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.13 Slovenski kunec

Slika 17: Slovenski kunec (Slovenski kunec, 2007)

Vzreditelj edine avtohtone kunčje pasme v Sloveniji je dr. veterinarske medicine Janez Kebe iz Brežic. Z načrtnim križanjem med belim in modrim dunajčanom ter alasko kuncem je začel na začetku 80. let prejšnjega stoletja. Po približno petih letih je prišel do zelene oblike in predvsem barve in tako je novo pasmo prvič predstavil leta 1985. Na republiški razstavi je bila prvič predstavljena leta 1988, strokovna komisija sodniškega zbora pri Slovenski zvezi društev gojiteljev pasemskih malih živali pa jo je uradno priznala leta 1989 (Klinar, 2005c).

V tretji generaciji mu je uspelo dobiti zelene tipe barve, mase in oblike. Pri približno 10 % mladičev se je pojavila v F₂ generaciji bela obarvanost ene ali obeh prednjih nog, to pa mu je z nadaljnjo selekcijo uspelo odpraviti. V generaciji F₄ in F₅ se je pri vseh kuncih ustalil dominantni fenotip (pri 64 mladičih) (ZDGPMŽ R Slovenije, Sodniški zbor, 1991).

Vzreditelj je veliko število plemenjakov podaril več slovenskim in tudi hrvaškim gojiteljem, toda pasma še vedno ni osvojila širšega kroga rejcev. Najbolj razširjena je bila sredi 90. let prejšnjega stoletja, ko so se z njeno vzrejo ukvarjali štirje rejci. V tujini je požela veliko zanimanja, ni pa se mogla izogniti komentarjev o podobnosti z modro sivim dunajčanom. Slovenskega kunca so leta 2001 podarili tudi slovaškim gojiteljem, tako da izpolnjuje osnovne pogoje za priznanje v Evropi. Toda za dokončno mednarodno priznanje je potrebno, da pasmo goji vsaj 40 gojiteljev (Klinar, 2005c).

Ker se je podobnosti s prej omenjeno pasmo zavedal tudi njen vzreditelj, je nadaljeval z razvojem nove barvne različice slovenskega kunca, in sicer v pepelnato rjavi barvi. Ta barva je bila prvič predstavljena leta 2001 in komisija za standarde je na osnovi vzrejnih želja vzreditelja pripravila osnutek vzornika za to barvno različico (Klinar, 2005c).

Janez Kebe je žal že sam ugotovil, da s svojimi kunci ni požel zadostnega in predvsem zaslužnega zanimanja. Tako so slovenski kunci žal vse redkejši gostje slovenskih razstav. Projekt, ko so pred leti poskušali z vzrejo vsaj dveh novih linij naše edine domače pasme kunccev, pa med samimi rejci in društvi ni požel pričakovanega zanimanja. Vzreditelj te pase si vsekakor za svoje delo in entuziazem zasluži veliko pohvalo ter predvsem občudovanje. Od

vseh ostalih gojiteljev pa je odvisno, ali bosta obe barvni različici kdaj dovolj razširjeni v naši domovini in ali bosta kdaj dočakali priznanje v tujini (Klinar, 2005c).

Kljub temu, da so vsi kunci večinoma potomci ene linije, sta plodnost in mlečnost samic ostali dobri. Niso zahtevni za gojenje in so primerni tudi za začetnike (Klinar, 2005c).

Kunci te pasme imajo telo pravokotne oblike z močno izraženim mišičjem zadnjih nog. Primerne telesne mase so med 3 in 5 kg. Hrbtna linija je lepo oblikovana, prsi so močne. Glava je močna, široka pri obeh spolih, srednje dolga uhlja sta mesnata, pokončna, lepo oblikovana in dobro poraščena. Pri starejših samicah je dovoljen manjši enakomerni podbradek. Kožuh je srednje dolg z mehko in gosto podlanko. Résnica je dobro razvita in enakomerno porazdeljena po celem telesu (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva je mišje modro siva in lesketajoča ter mora biti enakomerno razporejena po vsem telesu. Videz sivo mišje barve dajejo kožuhu modri vršički rés. Po celotnem trupu, razen potrebušja, morajo biti enakomerno razporejeni tudi rumenkasto rjavi kosmiči. Okoli nosnic, oči, po robovih uhljev, na klinu zatilja, prsih in spodnjem delu nog so rumenkasto rjava znamenja, ki se harmonično prelivajo v okolno barvo. Povsod, razen na trebuhu, mora biti prisotna tudi vmesna barva, ki jo predstavljajo svetlo rjavi kolobarji. Podlanka ima enakomerno razporejen pigment, z barvnimi prelivmi, ki so v kritni barvi. Temeljna barva je po celem telesu (tudi na potrebušju) modra. Rep in trebuh sta bela, oči pa so rjave barve (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.14 Tiringer

Slika 18: Tiringer (Chamois de Thuringe, 2007)

Tirinški kunec izvira iz nemške pokrajine Thüringen. Po naključju ga je leta 1895 vzgojil učitelj David Gärtner iz Waltershausena pri križanju ruskih s črno srebrnimi in orjaškimi sivimi kunci. Prišel je do zelo mesnate pasme, ki je po tipu ustrezala takrat močno iskanim ovnačem. V enem izmed gnezd pa se je pojavila posebno obarvana žival, katere barve je nekoliko spominjala na barvo gamsjega kožuha. Samo okoli gobčka so bili ti kunci skoraj črne barve. Z nadaljnjo selekcijo je uspelo gojiteljem dobiti kunce rjavkasto do rumenkasto rdečkasto temne barve, to je barva, ki jo ima ta pasma danes. Začetek reje je bil bolj klavrn, saj pasma ni bila uvrščena med t.i. »gospodarske pasme« in je bila vse do leta 1953 skorajda nepoznana širšemu krogu gojiteljev. Šele na koncu 60. let prejšnjega stoletja je dočakala zaslužen interes med gojitelji (Klinar in Žumer, 1997c; Klinar, 2006c).

Pasma je primerna za rejce začetnike predvsem zato, ker se zlahka ohranja čistost pasme. Je zelo odporna in prilagodljiva ter glede prehrane zelo skromna (Žumer, 1988).

Samice so dobre in skrbne matere z dobro mlečnostjo, mladiči pa zaradi tega hitro rastejo, skotijo 6 do 7 mladičev. Problemi nastopijo pri starosti okoli treh mesecev, saj so predstavniki

te pasme zelo živahni in agilni, tako da se hitro začnejo »boji za dominanco«. Mladiče moramo ločiti že pred štirimi meseci starosti, drugače se začnejo močno gristi, vsaka poškodba pa običajno pusti belo odlakana mesta in zaradi tega je žival izločena z ocenjevanja. Samice so sicer nekoliko mirnejše, toda tudi njih moramo gojiti ločeno (Žumer, 1988; Klinar, 2006c).

V prvih mesecih ima barva moder ton, s starostjo barva vse bolj temni. Z razstavnega vidika so starejše živali manj uporabne, toda še vedno primerne za nadaljnji razplod. V 8. do 9. mesecu starosti je barva najlepša in najbolj značilna za to pasmo kuncev. Na barvo kože vpliva tudi vreme, saj je ob slabih pogojih hitro lisasta (Žumer, 1988; Klinar, 2006c).

Telo je valjasto in zbito, prsi in zadnji del sta izrazito široka. Ustrezne telesne mase živali so med 3 in 4,25 kg. Hrbtna linija je ravna in široka, na zadnjem delu trupa pa lepo zaokrožena. Glava je kratka ter široka, vrat mora biti čim manj viden. Noge so srednje dolge in močne. Uhlja sta mesnata, pokončna, dobro poraščena in skladna z dolžino telesa. Drža uhljev je rahlo v obliki črke V. Pri starejših samicah je dovoljen majhen, enakomeren podbradek. Kožuh je srednje dolg, z zelo gosto podlanko, enakomerno razporejena résnica pa ni preostra (Klinar in sod., 2004).

Posebna pasemska značilnost tiringerjev je značilno obarvan kožuh, katerega kritna barva je nasičeno rumeno rjava z značilnimi temnejšimi znamenji. Rjavkasto siva znamenja obsegajo uhlje in noge, smrček (ne preko višine oči), ličnice, rep in potrebušje, s katerega se širijo na stegna in tvorijo značilno bočno liso, ki sega proti zadnjem delu trupa. Tudi okolica oči je temneje obarvana (Klinar, 2006c). Vsa znamenja se prelivajo v osnovno barvo. Glede na število temno rjavih réš se v kožuhu pojavlja svetlejša do temnejše senčenje (t.i. saje). Za idealne veljajo srednje intenzivno obarvane živali (ne pretemne - skoraj črnkaste in ne presvetle – skoraj rumene). Trebuh je temno dimaste barve. Temeljna barva je po hrbtu intenzivno rumena vse do korenov dlak, na temnih delih telesa pa krem modra. Oči so rjave, kremplji pa temno roževinaste barve (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.15 Beloresavec

Slika 19: Beloresavec (Weißgrannen (WG) Renard argénté, 2007)

Vzreja beloresastega kunca se je začela leta 1949, le nekaj let kasneje so prve živali predstavili v Leipzigu, od takrat so to pasmo vzrejali tudi priznani rejci. Pasma je bila priznana leta 1956 (Weißgrannen, 2006).

Telo je skladno zbite, valjaste oblike, širokih prsi in z na zadnjem delu lepo zaobljeno hrbtno linijo. Naj bolj ustrezne so telesne mase živali od 3 do 4,25 kg. Noge so močne, ravne in srednje dolge. Glava je kratka s širokim čelom, smrčkom in ličnicami, brez vidnega vratu. Uhlja sta mesnata dobro poraščena in stojita pokončno. Majhen enakomerno oblikovan

podbradek je dovoljen samo pri starejših samicah. Kožuh je srednje dolg, podlanka je zelo gosta, résnica pa izrazita in enakomerno porazdeljena (Klinar in sod., 2004).

Znamenja so: beli očesni obroč (očala), belo obrobljene nosnice in čeljusti, bela pega na obeh notranjih straneh na koreni uhljev, beli klin zatilja, bele notranje strani prednjih in zadnjih nog. Očesni obroč bele barve enakomerno obkroža oči. Na sprednji strani uhljev morata biti dobro vidni beli pegi tik nad korenem uhljev. Tudi spodnja čeljust in robovi uhljev morajo biti beli. Nosnice morajo biti belo obrobljene in ostro omejene. Ne prevelik klin zatilja je na vratu srebrno sive do bele barve. Na bokih naj bi čim višje (do 2/3 višine trupa) segale bele résnice, ki morajo biti enakomerno razporejene. Čim bolj intenzivno in enakomerno so bele resnice zastopane, toliko boljše je. Tudi notranje strani nog so bele, prav teko prsti prednjih nog, ki se ostro ločujejo od sicer črno obarvanih nog. Dovoljene barve so: črna modra in rjava. Kritna barva je lesketajoča in enakomerno porazdeljena. Kritna barva potrebušja, notranjih strani nog in spodnje strani repa je bela. Temeljna barva je temno modra in sicer po vsem telesu, vključno s potrebušjem. Barva oči je pri črnih in rjavih živalih temno rjava, pri modrih pa modro siva. Kremplji so pri vseh temni (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.16 Zajčar

Slika 20: Zajčar (Lièvre, 2007)

Nastala je kot mnoge druge pasme v Belgiji s križanjem belgijskega orjaka in divjega kunca. Zajčar je izrazito ljubiteljska pasma. Iz tega razloga so ga okoli leta 1875 Angleži, ki so veliki ljubitelji in rejci vseh vrst domačih živali, uvozili v svojo deželo in z nadaljnjo odbiro vzgojili pasmo z današnjo obliko. Tako izpopolnjena pasma se je okoli leta 1900 ponovno vrnila v Evropo (Žumer, 1988). Grmek (1982) navaja, da so zajčarja vzgojili v Belgiji že leta 1800. Leta 1822 pa so ga prenesli v Anglijo in prvič opisali. Najlepše in idealne primerke so vzgojili v Angliji šele leta 1874.

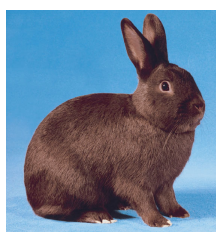
Zaradi svoje značilne barve kožuha je zanimiv tudi za krznarje. Ta pasma je zelo odporna proti vlagi in mrazu ter je primerna za vzreditelje začetnike. Samice so dobre matere in skotijo 6 do 8 mladičev, ki zelo hitro rastejo in so v četrtem mesecu starosti že popolnoma razviti. Živali, tako dorele kot mladiči, so zelo gibčne in živahne (Žumer, 1988).

Telo mora biti nošeno visoko nad tlemi, kar rejci dosežejo z vsakodnevnim treniranjem živali na posebnih mizah. Ne glede na to mora zajčar na ocenjevalni mizi takoj zavzeti čim boljšo zajčjo držo, ki mu v očeh sodnika da posebno veljavo in se tudi ocenjuje (Klinar, 2001a). Ta kunec potrebuje za pravilen razvoj večje kletke, v katere postavimo pregrado za preskakovanje. Z odraščanjem mladičev te pregrade primerno zvišujemo, da jih živali lahko preskakujejo in si pravilno razvijajo sprednje in zadnje noge, kar je za to pasmo zelo pomembno (Žumer, 1988).

Zajčji tip – eleganten, temperamenten, mora v sami stoji in proporcijah telesnih delov priti dobro do izraza. Podobno kot pri poljskem zajcu je telo dolgo in iztegnjeno, z značilno visoko stoji. Ocenjujejo se telesne mase od 3 do 4,25 kg. Hrbet je lepo obokan z lepo zaobljenim križnim delom. Prsi in trebuh sta visoko nošena. Glava je podolgovata in lepega videza (plemenite oblike). Uhlji so nežni, močno odlakani, lepo stoječi in rahlo obrnjeni nazaj. Dolžina ušes, ki jo navaja Žumer (1988), je od 13,5 do 14,5 cm. Njihova dolžina je v skladu z dolžino telesa. Rep je dolg in se prilega tesno k telesu. Žumer (1988) navaja, da so oči nekoliko izbočene, velike in zelo živahne. Prednje noge so dolge, relativno tanke in ravne. Stojijo rahlo na podplatih in nosijo telo visoko od tal, dokler ne dosežejo za to pasmo značilne zajčje stoji. Tudi zadnje noge so dolge in tanke. Pri starejših samicah je dovoljen manjši enakomerni podbradek. Kožuh je nekoliko krajši kot pri ostalih srednje velikih pasmah, gost in z bogato résnico (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva je ognjeno lisičje rdeča s črnim senčenjem in se širi od vrha smrčka do repnega korena. Spušča se navzdol po trupu, prsi in prednje noge so enake barve kot trup, toda brez senčenja. Spodnja čeljust, potrebuše ter notranje strani stegen in repa so svetlejše barve in s plamenastim (ožganim) odtenkom; pege niso dovoljene. Rahlo črno osenčeni odtenki barve na hrbtu dajejo poseben lesk, ki ga povzročajo šopi pokonci štrlečih rés. Rep je na zgornji strani črn in tudi uhlja sta črno obrobljena. Temeljna barva je modra do približno tretjine dolžine dlake, na trebuhu je svetlo ognjena. Priznani sta tudi črno ožgana in bela pasemska barva, ki se ocenjujeta v skladu z določili za ožgano in belo barvo. Oči so svetlo rjave, kremplji pa črno rjavi (Klinar in sod., 2004).

2.4.2.17 Havana

Slika 21: Havana (Havane, 2007)

Ta pasma je nastala naključno in to zaradi mutacije. Pri holandskem gojitelju kuncev de Sondersu v Ingenu pri Utrechtu je sivo bela samica križanka povrgla poleg mladičev različnih barv tudi dva rdečeočka, rjavo bela lisca. Živali sta bili razstavljeni leta 1899 na razstavi v Utrechtu, kot nova kunčja pasma. Živali sta kupila gojitelja kuncev van der Horst in Saisert ter poskušala iz teh kuncev s križanjem v najožjem sorodstvu (tj. med bratom in sestro), vzgojiti žival s stalno rjavo barvo dlake. Ker je samica poginila, sta sparila samca s črno in železno sivo samico belgijskega orjaka, dalje pa z zajčarko in črno ožgano samico. S strogo selekcijo jima je uspelo vzgojiti živali s stalno rjavo barvo. Ta »holandski« havanec je glede na obliko in velikost spominjal na srebrega in je tehtal do 4 kg. S križanjem z ruskim kuncem so dobili manjšega in lažjega kunca, ki je tehtal 2,5 kg. Iz Holandije se je havana kunec razširil v Francijo, Švico in Nemčijo. Nemškimi gojitelji je uspelo iz teh dveh tipov havancev vzgojiti srednje težko pasmo z temno kostanjevo dlako (Žumer, 1986b). Kot samostojna nova pasma je bila priznana na razstavi v Leipzigu leta 1906 (Žumer, 1988).

Samice so dobre matere in skotijo povprečno šest mladičev, ki imajo že ob rojstvu barvo odrasle živali. V gnezdu pustimo največ 5 do 7 mladičev in to predvsem tiste, ki imajo temnejši kožuh. Živali imajo najlepšo barvo, ko so stare 10 do 11 mesecev. Samci so zelo napadalni, zato jih moramo že zgodaj ločiti med seboj. Reja ni posebno zahtevna, saj je ta kunec odporen proti boleznim in skromen glede hrane (Žumer, 1988).

Telo je valjasto, enako široko spredaj in zadaj. Ocenjuje se živali, s telesno maso od 2,5 do 4 kg. Nežno okostje je obloženo z močnim in enakomernim mišičjem. Hrbtna linija se končuje z lepo zaokroženim križcem. Noge so srednje dolge in močne. Samice so nekoliko nežnejših telesnih oblik. Glava je široka s poudarjenim smrčkom in markantna. Uhlja sta nošena pokončno in morata biti čim bolj mesnata. Pri starejših samicah je dovoljen manjši enakomerno oblikovan podbradek. Kožuh je srednje dolg z gosto podlanko in enakomerno résnico (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva je kostanjevo rjava. Barva mora biti enakomerna, lesketajoča in polnih tonov. Takšna barva pokriva celo telo, le na spodnjih delih je lahko nekoliko manj izrazita in brez leska. Temeljna barva je svetlo modra in mora biti čimbolj nasičena. Segati mora vse do korenov dlak. Oči so rjave z rahlim rdečim leskom, kremplji so temno roževinaste barve (Klinar in sod., 2004).

2.4.3 Male pasme

Klinar in sod. (2004) navajajo, da mednje sodijo kunci, ki tehtajo od 1,75 kg do 3,5 kg. Za njih so značilna nekoliko manjša gnezda in mladiči se odlikujejo po zgodnji spolni zrelosti. Parimo jih že po doseženi starosti 6 mesecev (Barát, 1989). Te pasme so precej odporne proti boleznim ter kažejo vso pestrost in živobarvnost (Grün, 2002). Na posameznega kunca malih pasem pride 0,50 m² hlevskih tal. Kletke naj bodo vsaj 70 cm široke, 70 cm dolge ter 45 cm visoke (Barát, 1989).

2.4.3.1 Mali srebrec

Slika 22: Mali srebrec (Petit Argenté brun, 2007)

Pradomovina tega kunca je Indokina v Aziji, kjer še danes živi kot divji kunec v večjem številu. Po nekateri pisnih virih naj bi ga udomačili budistični menihi. Okoli leta 1630 so mornarji to pasmo prinesli v Evropo in sicer najprej na Portugalsko, pozneje pa še v Španijo in Francijo. Angleški gojitelji so se s to pasmo seznanili po letu 1820 in jo takoj začeli izboljševati do današnje podobe. Že od leta 1850 ima svoj vzornik, pozneje pa so vzgajali še druge barvne odtenke (Klinar in Žumer, 1997a).

Samice so skrbne matere z veliko mleka, pogosto jih uporabljajo za dojlje večjim pasmam. Mali srebrec dobro izkorišča krmo in je odporen proti različnim vremenskim vplivom (Grün, 2002). Primeren je za gojitelje začetnike in kot dopolnilna pasma za gojitelje, ki svoje živali razstavljajo (Klinar in Žumer, 1997a).

Njegova telesna oblika je zelo podobna divjemu kuncu. Telo je rahlo zbito, s skladno hrbtno linijo in z lepo zaobljenim zadnjim delom trupa. Ustrezne mase odraslih živali so med 2 in 3,25 kg. Uhlja sta kratka, mesnata in dobro poraščena. Noge so srednje močne in kratke. Samice so nekoliko nežnejših telesnih oblik. Kožuh je sorazmerno kratek z bogato podlanko, lesketajočo se in z dobro prilegajočo se résnico (Klinar in sod., 2004).

Srebrenje pri vseh barvah povzročajo beli vršički rés, ki glede na svoje število povzročajo temnejše, srednje ali svetlejše srebrenje. Dovoljeni so naslednji barvni odtenki: črno-, modro-, rumeno-, havana-, svetlo- in sivo srebrni. Srebrenje mora biti enakomerno zastopano po celem telesu, tudi po glavi, nogah in uhljih. Pri sivih srebrecih je temeljna barva temno modra, potrebušna kritna barva je bela, vmesna pa je svetleče rdečerjava (Klinar in sod., 2004).

2.4.3.2 Angleški lisec

Slika 23: Angleški lisec (Englische Schecken, 2007)

Pasma izvira iz Anglije, kjer je bila prvič predstavljena leta 1885, in sicer s sivimi lisami. V standardu je bila priznana že leta 1900. Angleži so kot ljubitelji ekstremov kar nekaj časa vzgajali različne tipe liscev in na koncu prišli do liscev s tako imenovano »verigo« na bokih, po kateri se angleški lisec razlikuje od pri nas najbolj znanih orjaških liscev (Klinar, 1999).

Gojenje te pasme je zaradi strogih meril ocenjevanja zelo težavno in zahteva veliko število gnezd mladičev, saj je živali, ki se približajo idealni sliki, zelo malo. Živali, ki imajo nekoliko preveč obarvane bočne lise, običajno dajejo potomce z izredno lepo obarvanimi glavami. Toda vsake toliko moramo v linijo vključiti tudi živali z nežnimi barvnimi vzorci, sicer potomci vse bolj temnijo. Tudi pri tej vrsti liscev se pojavljajo enobarvni, idealno obarvani potomci in tako imenovani »čaplini« (skoraj bele živali), ki pa so za razliko od ostalih liscev sposobni preživetja. Pasma ni primerna za gojitelje začetnike (Klinar, 2002a).

Značilnost te pasme je izredna elegantnost. Telo je rahlo podolgovato in nežnih kosti, hrbtna linija je enakomerna in na koncu lepo zaobljena. Ocenjujejo se telesne teže živali od 2 do 3,25 kg. Nežno grajene noge so kratke in srednje močne. Glava je podolgovata, vrat je dobro opazen. Uhlja sta nežna, dobro poraščena, štrleča pokonci in sta sorazmerna s telesom. Kožuh je kratek z gosto podlanko in nežno enakomerno résnico (Klinar in sod., 2004).

Dovoljene so naslednje barve: divje siva bela, železno siva bela, modro divje siva bela, črno bela, modro bela, madagaskar bela, isabell bela, rumeno oranžno bela, havana bela in tribarvni

(črno rumeno oranžno bela). Tribarvnega angleškega lisca v nekaterih deželah gojijo kot tribarvnega malega lisca. Lise morajo biti čiste in intenzivno obarvane. Barva oči mora biti usklajena z ustrezno barvo lis, kremplji pa so brezbarvni (Klinar in sod., 2004).

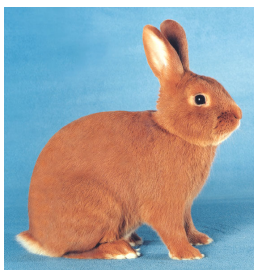
Lise glave sestavljajo:

- *Metulj ali lise smrčka*: metulj mora imeti izrazito zaobljena krila in zaobljen trn.
- *Očala*: so enakomerna, ozka in zaprta.
- *Lise ličnic*: so proste, okrogle ali ovalne oblike.
- *Barva uhljev*: na korenu mora biti barva uhljev ostro omejena.

Lise trupa sestavljajo:

- *Jeguljasta proga*: je široka okoli 2 cm in se začne takoj za uhlji in se enakomerno nadaljuje vse do konca repa.
- *Veriga*: se začne za koreni uhljev na zatilju; na začetku je dvoredna, nežno točkasta; na sredini telesa (bokov) se začne širiti in počasi prehaja v nekoliko večje stranske lise.
- *Pege na trebuhu in nogah*: ne upoštevamo pri ocenjevanju (Klinar in sod., 2004).

2.4.3.3 Saški zlati

Slika 24: Saški zlati (Doré de Saxe, 2007)

To dokaj mlado pasmo, so priznali leta 1961 v Nemčiji. Že deset let prej pa se je vzreditelj Richard Bennack iz Roesdorfa pri Meissnu ukvarjal z začetki vzreje nove male pasme. Vsaka dosedanja pasma kuncev se je skozi leta trdega dela z vzrejo vedno bolj in bolj izboljševala, preden je prišlo do priznanja pasme. Ta pot je bila pri tej pasmi še posebej dolga in težka. Zahvaljujoč sinu prvega vzreditelja, Guentherja Bennacka, imamo danes dokaj konkretne podatke o nastanku te pasme (Heini in sod., 2006).

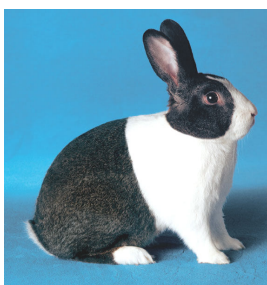
Richard Bennack je že leta 1925 začel s poskusi križanja, katerih rezultati pa se zaradi 2. svetovne vojne niso ohranili. Prednik te pasme naj bi bil svetlo rumeni nepasemski samec, ki ga je Richard Bennack opazil pri nekem znancu in je bil nad njim navdušen. Zaradi tega si je tudi zadal cilj, vzrediti rdeče rumenega kunca z rumeno barvo trebuha. Ta nova pasma naj bi nosila naziv Goldhasen – zlati kunec. Najprej je paril tega svetlo rumenega križanca z rdečkasto rumeno samico japonske pasme, ki je samo v majhnem obsegu kazala temna

japonska znamenja. Kasneje je križanju dodal še rumeno srebrne kunce, katerih rezultat so bile srebrnkaste živali z dedno belino kože. Zaradi križanja s havana kunci so dobili saški zlati kunci svojo intenzivno rjavo barvo oči. Tudi barva krempljev je zato postala intenzivnejša. Križanje z malim činčila kuncem je doprineslo želeno velikost, obliko in gosto podlanko. Kljub vsemu je ta pasma še vedno imela belo obarvano dlako na trebuhu. Šele križanje z ožgancem je prineslo zeleni uspeh. Po njih so podedovali temno rumeno barvo dlake na trebuhu in rdečkasto barvo dlake. Z veliko potrpljenja in truda je Richard Bennack dolga leta delal na križanju in vzreji te pasme. Leta 1953 je svojo novo pasmo prvič predstavil v Dresdnu. Kolekcija 10-ih živali je v Dresdnu leta 1959 povzročila splošno navdušenje in občudovanje rejcev. Za te živali je prejel 5 krat odlično oceno, 2 krat prav dobro in 3 krat zadovoljivo oceno. V letu, ki je sledilo, je razstavljal že 8 zbirk in 5 posameznih živali. Do priznanja pasme leta 1961 ni bilo več daleč, na žalost Richard Benneck tega priznanja ni doživel (Heini in sod., 2006).

Saški zlati kunec je zaradi svojega videza značilen predstavnik male pasme. Njegovo kratko telo je rahlo zbito, s skladno hrbtno linijo, na koncu pa je lepo zaobljen. Primerne telesne mase za ocenjevanje so med 2,25 in 3,25 kg. Noge so močne in ravne. Glava je kratka in široka, vrat je komaj opazen. Uhlja sta kratka, mesnata in dobro poraščena. Kožuh je srednje dolg, gost, z gosto podlanko in enakomerno résnico (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva je intenzivno rdeče rumena ter lesketajoča po celem telesu. Potrebušje, noge in spodnja stran repa so nekoliko svetlejši in manj svetleči. Dovoljena je nekoliko svetlejša ali kremasta barva na trebuhu in spodnji strani repa. Temeljna barva je v primerjavi s kritno barvo bleda in rumenkasta vse do korenov dlak. Oči so rjave, kremplji pa temno roževinaste barve (Klinar in sod., 2004).

2.4.3.4 Holandec

Slika 25: Holandec (Hollandais gris fer, 2007)

Holandec je ena najstarejših pasem, saj je bila prva žival v tej barvi upodobljena že leta 1401 na umetniški sliki Kunci in podlasica. Barva se je pojavila precej pogosto pri divjih kuncih (Grün, 2002). Žumer (1988) navaja, da je njegova domovina belgijsko-nizozemska pokrajina Bradant (Holandija), še danes je na tem območju močno razširjena. Priznana je bila leta 1880. Kot številne druge pasme kuncev so tudi to vztrajni angleški gojitelji izpopolnili do današnje podobe. Predvsem jim je uspela pravilna razporeditev barv v kožuhu (Klinar in Žumer, 1998b).

Kunec je živahen, hitro rastoč, odporen proti boleznim, skromen glede hrane, zgodaj doseže spolno zrelost (tudi v 4 mesecu). Samice skotijo 6 do 8 mladičev ter so zelo dobre matere in primerne tudi za dojlje večjih pasem, predvsem zaradi velike mlečnosti. Vse te lastnosti ohranijo tja do petega ali šestega leta, seveda ob primerni negi (Klinar, 1996).

Da pridemo do res kakovostnih živali je potrebno veliko naporov, časa, potrpljenja in selekcije. Zato pri tej pasmi še posebej velja nenapisano pravilo, da je treba kupovati živali pri rejcih doma, ne pa na razstavah, saj se moremo dovolj dobro prepričati o kakovosti vseh živali. Včasih dobimo iz enega gnezda 5 dobrih živali ali pa tudi nobene. Zato izkušeni rejci predlagajo tako imenovano linijsko gojenje s 4 do 5 samci in 25 do 30 samicami. Včasih se pojavijo mladiči, za katere bi težko dejali, da so holandci, saj imajo na telesu le nekaj pik ali lis, ponavadi pa modre oči (Klinar, 1996).

Če te pasme križamo z drugimi, so mladiči v prvi generaciji načeloma črni z nekaj belih lis, v naslednjih pa prevlada barvna razporeditev lis holandca, ki je dominantna nad enobarvnostjo, zato se tudi pojavlja čedalje več holandcev v različnih barvah (Klinar, 1996).

Telo je rahlo čokato, kratko in široko z enakomerno hrbtno linijo, ki je na zadnjem delu lepo zaobljena. Idealna telesna masa je od 2 do 3,25 kg. Noge so kratke in močne. Uhlja sta mesnata in v skladu z dolžino telesa. Kožuh je kratek, gost in mehak ter mora omogočati dobro omejitvev znamenj (Klinar in sod., 2004).

Dovoljene so čisto obarvane živali: barve morajo biti ostro omejene proti lisam. Dovoljene so tudi tribarvne lise (japonec v črno rumeni, modro rumeni in havana rumeni barvi) pod pogojem, da je barvna razporeditev enakomerna. Za ocenjevanje pa se upošteva skupne zahteve za to pasmo. Pri divje sivi barvni različici je lisa trupa na trebuhu lahko prekinjena, toda zastopana mora biti v temeljni barvi potrebušja. Barva oči mora biti v skladu z barvami lis, kremplji pa so brezbarvni (Klinar in sod., 2004).

V lise glave je vključena obarvanost uhljev. Maska se širi od uhljev na nosni greben in oči. Z lepim ovalom zaokroža ličnice in se zaključi na vratu. Bela čelna lisa, imenovana ogledalo, se z ostro špico zaključi pred koreni uhljev (Klinar in sod., 2004).

Lisa trupa obsega zadnji del telesa in se začne z ostro mejo (tudi okrog trebuha) na sredini telesa. Na zadnjih nogah so ostro omejene bele nogavice, ki segajo do polovice nog med peto in prsti (Klinar in sod., 2004).

2.4.3.5 Ožganec

Slika 26: Ožganec (Feu noir, 2007)

Pri nas je bila ta pasma dolgo znana pod angleškim imenom black-and-tan, kar pomeni črno ožgani. Ta pasma je nastala z naključnim križanjem. Angleški rejec domačih kuncev Simpson je okoli leta 1880 naselil na otok, kjer so živeli divji kunci, še srebrece in holandskega kunca. Ko se je čez nekaj let vrnil na isti kraj, je opazil novo pasmo kuncev, ki so bili črni, ob straneh, po trebuhu, nogah in tilniku pa so bili zlato rumeni, kot bi bili ožgani. O teh kuncih je prvič poročal leta 1891 v reviji Poultry. Paril jih je med seboj in dosegel stalnost v barvi; kunci so ohranili svojo svilnato črno dlako z zlato rumenim robom. Angleži so te kunce čez Nemčijo razširili po vsej Evropi (Žumer, 1988).

Klinar (2001c) navaja malo drugačen začetek pasme. Nastala naj bi po naključju leta 1887 pri angleškem gojitelju Coxu iz Braulsforda pri Deryshiru, ki je imel v veliki ogradi skupaj zaprte holandce, srebrece različnih barv ter še vrsto križancev pisanih barv in odtenkov. Med nenačrtovanim križanjem teh živali se je pojavila nova različica črnih kuncev z ognjeno barvo prsi in trebuha.

Pasma je hitro našla svoj prostor med številnimi ljubitelji kuncev in je bila zaradi zanimivega barvnega vzorca zelo iskana pri krznarjih. Tudi pri nas se je relativno hitro pojavila, saj je bila omenjena že v knjigi leta 1907, kjer jo je avtor propagiral predvsem kot krznarsko pasmo. Od takrat naprej je stalen gost na skoraj vsaki slovenski razstavi in še danes velja za eno od najbolj razširjenih pasem pri nas. Pred nekaj leti pa sta se poleg črne različice pri nas pojavili tudi rjava (havana) in modra barva kuncev. Ravno pri slednji pa je opaziti tudi največ odstopanj od idealne barve, saj je pri nas veliko absolutno presvetlih kuncev, saj za idealno modro velja barva modrega dunajčana (Klinar, 2005b).

Ta pasma je skromna glede prehrane in odporna proti raznim boleznim in mrazu. Samice pripuščamo pri starosti 5 do 6 mesecev. Niso zelo plodne (4 do 6 mladičev v gnezd), so pa zelo dobre matere (Žumer, 1988). Kunci te pasme so zelo živahni, zato jih je treba kmalu ločiti po spolu, samce pa je najbolje gojiti v posameznih kletkah. Vsak ugriz običajno povzroči rast belih dlak v kožuhu. Pasma gojimo predvsem zaradi krzna, vendar je za eno krzveno jakno potrebnih 50 do 70 kožuškov, ki so najboljši decembra in januarja. Pasma je v celoti zelo kakovostna, verjetno najbolj od vseh pasem, ki jih gojimo pri nas (Grün, 2002). Reja teh kuncev je pogojena s čim boljšimi prostorskimi pogoji, zaradi nezahtevnosti pa je priporočljiva tudi za gojitelje začetnike (Klinar, 2001c).

Telo je kratko, zbito, valjasto in na vseh delih dobro zaokroženo. Zaželena telesna masa je od 2 do 3,25 kg. Glava je kratka s širokim čelom in se tesno prilega k telesu. Noge so kratke in srednje dolge. Uhlja sta kratka in mesnata ter v skladu s telesno dolžino. Kožuh ima gosto podlanko z dobro izraženo résnico (Klinar in sod., 2004).

Znamenja so: ožgana barva uhljev, ličnic, nosnih odprt in očesnih obročev. Na sprednji strani uhljev, tik nad koreni sta dve obarvani pegi. Močno je viden klin zatilja. K znamenjem sodi tudi ožgana barva potrebušja, ki se začeneja pod brado, obsega notranjo stran nog in se širi vse do repa. Od sprednje strani se po vsej dolžini bokov do zadnjih nog širi 2 do 3 cm široko močno ognjeno znamenje, ki ostro ločuje barvo trebuha do kritne barve. Na straneh trebuha je vidna ožgana barva dlačnih vršičkov, ki segajo do višine dveh tretjin bokov. Dovoljene so naslednje barve: črno ožgana, modro ožgana, rjava ožgana in sivo ožgana. Kritna barva je intenzivna in lesketajoča. Temeljna barva je v skladu s kritno barvo. Ožgana področja morajo

biti intenzivno obarvana vse do kože. Barva oči in krempljev je v skladu s posamezno barvo (Klinar in sod., 2004).

2.4.3.6 Rus

Slika 27: Rus (Russen, 2006)

Ni natanko znano, od kod izvira ta pasma. Pojavljal se je z različnimi imeni, in sicer kot himalajski, kitajski, egipčanski in afriški kunec, dokler se ni dokončno ustalilo današnje ime. Nekateri domnevajo, da je bila prvotna domovina tega kunca Azija, od tod tudi ime himalajski in kitajski kunec. Verjetno je ta pasma nastala z naključnim križanjem dveh ali več različnih pasem. V Evropi se je pojavila v 19. stoletju. Leta 1857 je angleški zoolog Darwin poročal Londonskemu zoološkemu društvu o posebni novi vrsti kuncev. Angleškim rejcem je uspelo z dolgotrajno selekcijo utrditi današnjo obliko ruskega kunca. Pasma so na pobudo nemških rejcev priznali leta 1893. Angleži pa jo še danes imenujejo himalajski kunec. Ruski kunec je zelo razširjen po Evropi, posebno v Rusiji, kjer ga bolj poznajo pod imenom sibirski kunec (Žumer, 1988).

Samice so dobre matere, skotijo 7 do 8 mladičev v gnezdu, ki hitro rastejo in glede prehrane niso zahtevni. Mladiči so najprej popolnoma beli, lise se začno pojavljati šele po 4 do 6 tednih, v 5. mesecu pa je kožuh popolnoma obarvan (Grün, 2002). Lise se začnejo pojavljati najprej na gobčku, potem na uhljih, repu in nazadnje na nogah. So zelo mirni in odporni proti mrazu, za razplod so primerni, ko so stari sedem mesecev. Ruski kunec ni primeren za gojitelje začetnike, ker je zanj potrebnih veliko rejskih izkušenj (Žumer, 1988).

Po videzu je kunec v vseh delih skladen, vitek in eleganten. Primerna telesna masa živali za ocenjevanje je od 1,75 do 3 kg. Žumer (1988) navaja, da hrbtna linija blago pada proti zadnjemu delu telesa, ki je lepo oblikovan in zaobljen, prsi pa so široke. Noge so kratke in srednje dolge. Glava je močna s kratkimi, dobro poraščenimi uhlji. Kožuh je gost, résnica je enakomerna (Klinar in sod., 2004).

Lise: maska, obarvana uhlja, noge in rep. Maska je podolgovato ovalna, pokriva nosni koren in rahlo sega tudi do spodnje čeljusti, ne sme pa segati preko višine oči. Barva uhljev mora biti na korenu ostro omejena, na nogah pa mora segati do sklepov. Temeljna barva je bela, znamenja pa so črne, modre ali havana barve. Oči so rdeče, kremplji pa temni (Klinar in sod., 2004).

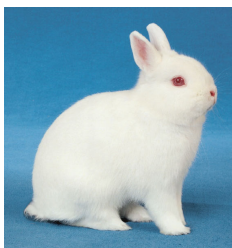
2.4.4 Pritlikave pasme

Klinar (2006b) navaja, da je osnova vseh pritlikavih kuncev pasma hermelin, ki je nastajal v Angliji iz t.i. »poljskih palčkov«. Med vsemi pasmami kuncev je najtežje gojiti pritlikave pasme. Niti ena od njih ni posebno plodna. Samice slabo skrbijo za svoje potomstvo ter

povprečno skotijo po tri mladiče, zelo redko 5 ali več (Žumer, 1988). Pogosto jih redijo ljubiteljski gojitelji, ki nimajo na voljo veliko prostora in krme, pa se kljub temu ne želijo odpovedati izzivu reje pasemskih kuncev (Grün, 2002). Njihova telesna masa ne sme prekoračiti 2 kg (Barát, 1989). Pri njih mora biti dobro viden pritlikavi tip pasme. Telo ima zbito, kratko, valjasto in enako široko spredaj in zadaj. Noge imajo kratke in nežne, rep majhen in dobro stisnjen ob telo. V Angliji so poznali že med leti 1860 – 70 posamezne primerke pritlikavih kuncev, vendar se njihove pasemske posebnosti niso dovolj utrdile (Žumer, 1988).

Tipični pritlikavi kunec ima heterozigotni genotip Dw/dw . Če parimo dve živali s to formulo, pride po Mendlovih zakonih pri potomcih do naslednjih dednih deležev: 25 % Dw/Dw (majhni kunci s predolgimi uhlji), 50 % Dw/dw (tipični pritlikavi kunci z idealno dolžino uhljev) in 25 % dw/dw , ki so od obeh staršev podedovali faktor za pritlikavost. Slednji so za približno pol manjši mladiči, ki niso sposobni preživetja in večinoma poginejo takoj ali po največ nekaj dneh življenja (Klinar, 2001f).

2.4.4.1 Hermelin

Slika 28: Hermelin (Hermelin (ou Hermine, ou Polonais), 2007)

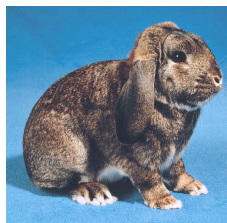
Prvič je bil javnosti predstavljen leta 1884 v Londonu, v Nemčijo je prišel okrog leta 1910, kjer so ga gojitelji izpopolnili do sedanje podobe. Hermelin je vzorčni primer za določanje vzornika za vse pritlikave kunce (Grün, 2002).

Samice so nekoliko manj plodne kot pri ostalih pasmah, skotijo 3 do 4 mladiče, tudi niso preveč dobre matere. Pogosto se zgodi, da zaradi vznemirjenja zapustijo gnezdo ali celo pomorijo svoj zarod. Gojenje hermeline ima izrazito ljubiteljski in družabni pomen, primeren je tudi za začetnike (Grün, 2002).

Pri hermelinu mora biti dobro viden pritlikavi tip pasme. Primerne so živali s telesno maso med 0,8 do 1,5 kg. Telo je zbito, kratko, valjasto in enako široko tako spredaj kot zadaj. Noge so kratke in nežne, rep je kratek in dobro stisnjen ob telo. Glava je v razmerju proti telesu velika, s širokim čelom in dobro razvitim smrčkom ter nosnim predelom. Oči so velike in nekoliko izstopajo. Uhlja sta resnično kratka, stojita pokončno in vzporedno, na vrhovih pa sta lepo zaobljena. Njuna idealna dolžina je 5 do 6 cm. Samice se po izgledu skoraj ne smejo ločiti od samcev. Kožuh je kratek, gost z nežno résnico (Klinar in sod., 2004).

Barva je bela, oči so rdeče (albino) pri rdečookih hermelinah ali svetlo modre pri modrookih (Klinar in sod., 2004).

2.4.4.2 Pritlikavi ovnač

Slika 29: Pritlikavi ovnač (Bélier Nain gris, 2007)

Leta 1952 je Adrian de Cock iz Tilburga na Nizozemskem začel z vzgojo te pasme kuncev. Samico obarvanega pritlikavega kunca je paril z ovnačem, potomce je potem paril v ozkem sorodstvu in se tako vse bolj približeval zelenemu tipu. Vmes je moral vključiti tudi angleške ovnače, ki so zaradi slabše mesnatosti prispevali k temu, da so pritlikavi ovnači dobili želeno povešeno držo uhljev. Šele po 12 letih križanj in parjenj je prve štiri živali lahko predstavil širši javnosti. Pravi razcvet gojenja pritlikavih ovnačev pa sega v zgodnja sedemdeseta leta prejšnjega stoletja, ko so jih začeli vzgajati v različni paleti takrat priznanih in nepriznanih barv (Klinar, 2004a). Pasma je priznana od leta 1973 (Grün, 2002). Klinar (2001b) navaja, da je pasma pri nas pognala prve korenine šele v poznih 80. letih prejšnjega stoletja.

Samice so načeloma dobre matere. Pritlikavi ovnač je edini pritlikavi kunec, ki ne nosi letalnih mutacij v genih za pritlikavost, zato imajo samice tudi povprečno precej velika gnezda in sicer 5 do 7 mladičev. Zato ne prihaja do poginjanja mladičev kot pri drugih pritlikavih pasmah (Klinar, 2004a).

Pri reji pasemskih živali moramo strogo paziti, da med seboj ne parimo različnih barv, kar nam sicer poveča število različnih barv, toda dedovanje razločnih barv se vleče še nekaj generacij in je potrebno veliko truda ter prizadevanj za vzpostavitev prvotnega stanja (Klinar, 2004a).

So zelo hvaležna, predvsem pa vitalna pasma in niso tako živahni kot ostali pritlikavci. Pasma je primerna za vse začetnike in tudi gojitelje s slabšim prostorskimi in prehrabnimi zmoglostmi (Klinar, 2004a).

Oblika mora biti popolnoma enaka kot pri ostalih ovnačih. Primerna masa odrasle živali za ocenjevanje je od 1,25 do 2 kg. Telo je močno in mišičasto. Vrat ne sme biti opazen. Noge so kratke in močne. Samice so nekoliko nežnejših oblik. Glava je široka, močno razvita, s poudarjenim izbočenim nosnim profilom. Čelo je izrazito široko, ličnici sta močni. Oči so velike, vendar niso udrte. Močna guba korena uhljev oblikuje tako imenovano krono. Mesnata in dobro poraščena uhlja visita z obeh strani glave v obliki podkve. Dolžina uhljev mora biti od 22 do 28 cm, merjeno razprto prek glave od vrha uhlja do drugega vrha uhlja in morata biti v vsakem primeru skladna z dolžino telesa. Kožuh je gost in srednje dolg z dobro résnico (Klinar in sod., 2004).

Barve so dovoljene v vseh odtenkih, razen srebrni. Dovoljeni so tudi lisasti kunci s plaščem vseh barv razen srebrne. Lisa naj bi imela obliko plašča. Na glavi prevladuje temna barva.

Obarvana lisa naj bi prekrivala tudi uhlja in krono. Metulj ne sme biti izrazit (Klinar in sod., 2004).

2.4.4.3 Obarvani pritlikavec

Slika 30: Obarvani pritlikavec (Nain Brun & Beige, 2007)

Vzredili so jih okrog leta 1930 (Žumer, 1992b) oz. 1938 (Klinar, 1998a). Najbolj znan gojitelj iz tega obdobja je bil Schmied Hoefman iz kraja Brielle na jugu Nizozemske, ki velja za pionirja vzreje te pasme. Do pasme je prišel s križanjem med hermelinom in divjim kuncem (Klinar, 1998a). Seveda je minilo precej let, preden so se vse lastnosti pritlikavih kuncev ustalile, predvsem telesna masa. Pri nadaljnji selekciji so poskušali obdržati novo barvo, hkrati pa se približati tipi hermelina, od njega se razlikujejo le po obarvanosti kože (Grün, 2002). Danes so priznani v 46 različnih barvnih variantah (Klinar, 2006b).

Kožuh je kratek, gost z dobro résnico. Ocenjujejo se vsi čisti barvni odtenki poznanih pasem kuncev, kot tudi beloresasti kunec kuna barve. Barvo oči in krempljev ocenjujemo po določitvah za te pasme. Pri kuna kuncih so poznane barve: rjava, temno rjava, modra, temno modra in kuna rumena (siamska). Lisaste barve niso dovoljene: orjaških, angleških in tribarvnih liscev. Vendar Grün (2002) navaja, da se lisci že nekaj časa pojavljajo na razstavah in so dobro ocenjeni, tako da je le vprašanje časa, kdaj jih bo Evropska komisija za standarde tudi priznala. Temeljna barva mora biti usklajena z osnovno barvo (Klinar in sod., 2004).

2.4.4.4 Levjeglavi ali levji kunec

Slika 31: Levjeglavi kunec (2007)

Zgodovina te uradno nepriznane pasme po dostopnih podatkih sega v začetek 90. let prejšnjega stoletja, čeprav obstaja teza, da to nikakor ni nova oblika med kuncu, saj je belgijski bradati kunec, ki je normalno velika, v Belgiji priznana pasma, spada med starejše pasme domačih kuncev. Ta pasma je bila najverjetneje tudi osnova za vzgojo nove oblike pritlikavih kuncev, ki bi jih potem lahko imenovali tudi pritlikavi bradati kuncu (Klinar, 2001e).

To so pritlikavi kuncu, ki niso priznani v nobenem obstoječem in trenutno veljavnem standardu. Že po izgledu se od ostalih kuncev ločijo po daljši dlaki na ličnicah, med uhlji, na

zgornjem delu vratu in običajno tudi na zadnjem delu telesa, predvsem po spodnjem delu stegen, vsi ostali deli telesa pa so odlakani z normalno dolgo dlako. Dejstvo je, da se daljša dlakavost bistveno bolje opazi pri mlajših kuncih, z leti pa je razlika vse manj opazna. Kunci s tako dlako se pojavljajo v raznih barvah in so posebno zanimivi za kupce hišnih kuncev. Po zunanjem izgledu daljše dlake močno spominjajo na levjo grivo, zato so dobili ime levjeglavi ali levji kunci in so zaradi tega še dodatno občudovani in cenjeni (Klinar, 2001e).

Vzrok, zakaj je teh kuncev vse več, prav gotovo leži v tem, da naj bi bila bradatost dominantna, tako da se ob križanju z drugimi pritlikavimi kuncmi v gnezdih pojavljajo večinoma levji kunci. Ti se že po nekaj dneh lahko ločijo od ostalih, saj jim dlaka na trebuhu raste veliko hitreje kot na drugih delih telesa. Hermann Schmitt, ki se aktivno ukvarja s križanji in genetiko teh kuncev, celo trdi, da se pri pigmentiranih pasmah drugačna dlakavost lahko opazi že ob rojstvu, saj deli telesa, na katerih bo zrasla daljša dlaka, niso obarvani (Klinar, 2001e).

2.4.5 Pasma s specifično dlako

Izvorna 2 do 3 cm dolga dlaka divjih kuncev se je spreminjala z nastankom novih in novih pasem domačih kuncev. Nastali so dolgodlaki kunci (angora, lisičarji), kratkodlaki, t.i. reksi in nazadnje še kunci s svilnato dlako – satin (satin = svila), zaradi katerih je bila uvedena posebna skupina pasem kuncev – pasme s specifično dlako, ki je združila vse prej imenovane pasme (Klinar, 2004c).

2.4.5.1 Kratkodlake: reksi

Prvega rekso so vzgojili leta 1919 v Franciji, vsi drugi reksi so torej iz obdobja po prvi svetovni vojni (Arko, 1964). Vendar Grmek (1982) navaja, da so jih vzgojili v Lothringenu (severovzhodna francoska regija ob meji z Belgijo, Luksemburgom in Nemčijo.) Prvi kratkodlaki kunc je nastal naključno z mutacijo, potem pa so se začele zelo hitro pojavljati nove reks pasme. Vse te reks pasme so se pojavile zaradi tega, ker pri križanju z normalno dlakavimi pasmami potomci podedujejo kratko dlako po reksu, preostale lastnosti kože pa po normalno dlakavi pasmi. Pri križanju z dolgodlakimi pasmami pa to ne velja. Temu kuncu potem dodamo še besedico reks, kar pomeni, da ima barvo kože in vse druge lastnosti te normalno dlake pasme in da je kratkodlak (Žumer, 1988).

Žumer (1988) navaja, da samice skotijo 5 do 6 mladičev, ki so zelo neodporni in dovzetni za bolezni, posebno še pred prvo golitvijo dlake. Reksi zahtevajo vzdrževanje suhega okolja in ustrezno prehrano. Njihova plodnost je povprečna, občutljivi so za prepih, na petah zadnjih okončin pa se jim radi pojavljajo otiščanci. Zaradi visokih zahtev pri oskrbovanju in potrebne izkušnosti rejcev, reje teh pasem ne priporočamo začetnikom (Barát, 1989).

Zaradi kratke dlakavosti so posamezne telesne oblike in značilnosti veliko bolj opazne kot pri normalno dlakavih kuncih, kar je potrebno upoštevati pri ocenjevanju. Primerna telesna masa reksov je od 2,5 do 5 kg. Telo je rahlo iztegnjeno, po možnosti enako široko spredaj in zadaj ter skladno. Noge so srednje dolge, močne in ravne. Vrat je komaj opazen. Glava je podolgovata, s širokim čelo in polnimi ličnicami. Močna in mesnata uhlja sta nošena pokončno. V splošnem izgledu morata biti skladna z velikostjo telesa, toda zaradi kratke dlakavosti sta vizuelno nekoliko daljša kot pri normalno dlakavih pasmah. Rep mora biti

nošen pokončno in se prilegati k telesu. Telesna oblika samic je v vseh pogledih nežnejša. Majhen podbradek je dovoljen pri samicah (Klinar in sod., 2004).

Kožuh je zelo gost, mehak in enakomerno dolg od 17 do 20 mm. Dlake štrlijo pokončno, po kotom 90°. Če kožuh pogladimo v smeri od zadka proti vratu, morajo dlake ostati pokonci ali pa se le malenkostno zravnati. Če dlake tudi po gladenju padajo nazaj, potem je to znak za prereditko krzno. Posamezne dlake so lahko nekoliko valovite in lahko ustvarjajo manjše vozle. Kožuhu morajo omogočiti dobro stabilnost. Résnica je enako dolga, kot kritne dlake in le posamezni vršički résnice lahko kritno dlako preraščajo za največ 1 mm. Izjema je ožgani reks, pri katerem so posamezne ožgane dlake na bokih lahko daljše. Na zatilju in notranjih straneh nog mora biti čim manj vozlov. Na petah se pogosto pojavljajo ogolela mesta (Klinar in sod., 2004). Krzna reksov so zelo cenjene v krznarski industriji, saj dlake ni potrebno striči in barvati ter je tako krzno bolj trpežno (Arko, 1964).

2.4.5.1.1 Kastor reks

Slika 32: Kastor reks (Rex castor, 2007)

Je izvirni kunec reks, ki je postal temelj vsem drugim reks pasmam. Prvi rekxi so se pojavili zaradi mutacije v kožuhu. Pri kmetu Caillonu v Franciji je leta 1919 čisto navadna siva samica skotila 6 mladičev sive barve, med katerimi je bil eden popolnoma gol. Tudi v drugem in tretjem so se pojavili enaki mladiči. Ti mladiči so imeli v starosti 3 mesecev dlako dolgo samo 7 mm. Caillon je te kunce križal med seboj in dobival zmeraj kratkodlake živali. Te kratkodlake živali je kupil duhovnik Abbe Gillet iz Coulange iz okrožja Sarthe v Franciji. Z nadaljnjim križanjem in odbiro se mu je posrečilo, da je od prvotnih kuncev vzgojil novo kratkodlako pasmo, ki jo je zaradi temno rjave barve poimenoval *castor* (lat. bober) in jim dodal še besedico *reks* (lat. kralj), kar naj bi pomenilo, da je ta kunec kralj med kuncih drugih pasem. Uspelo mu je povečati dolžino dlak na 16 do 22 mm, ker se je pokazalo, da so živali s tako dolžino dlake bolj odporne. Kot nova pasma je bila priznana leta 1924 na mednarodni razstavi malih živali v Parizu. Pojav tega kunca je pomenilo korenito spremembo v reji domačih kuncev, saj so krzna teh kuncev postala zelo zanimiva tudi za krznarje. V Sloveniji smo dobili prve rekse leta 1930, in to kastor rekso (Žumer, 1988).

Kritna barva je rdečkasto kostanjeve barve srednjih do temnih tonov. Čim bolj enakomerna mora biti po celotnem telesu in na bokih segati močno navzdol. Vidno mora biti rahlo črnkasto senčenje. Glava, uhlja, prsi, prednje noge, brada, lakotnice in stegna so rahlo svetlejše. Še nekoliko svetlejše pa sta očesni obroč in predel sprednje čeljusti. Notranja stran nog, potrebušje in spodnja stran repa so bele ali krem barve. Bela barva ne teh delih predstavlja posebno pasemsko vrednost in je bolj zaželena. Klin zatilja je majhen in svetlo rjav. Vmesna barva se začne tik pod kritno barvo in je svetleče rjavkasto rjava. Obsega 1/3 dolžine dlak in mora biti močno omejena od temeljne barve. Temeljna barva je temno modra

in zajema približno polovico dolžine dlak. Tudi temeljna barva potrebušja mora biti modra in zastopana tudi pri starejših samicah, čeprav nekoliko svetlejša. Oči in kremplji so temnorjavi (Klinar in sod., 2004).

2.4.5.1.2 Dalmatinski reks

Slika 33: Dalmatinski reks (Rex dalmatien, 2007)

Žumer (1992b) navaja leto nastanka 1923.

Znamenja glave ne smejo biti enaka kot pri tipičnih liscih, kar posebej velja za t.i. metulj in očesni obroč. Barvaste pike naj bi bile čimbolj enakomerno razporejene po glavi. Barva naj bi prevladovala tudi na uhljih, na katerih pa mora biti vidna tudi bela temeljna barva. Sama obarvana barva uhljev je lahko manj jasna in izrazita (nečista). Na smrčku morata biti na vsaki strani dve lisi, ne pa metulj (Klinar in sod., 2004).

Znamenja trupa sestavlja tipična dalmatinska lisavost. Ne sme se pojavljati jeguljasta proga, ampak je na predelu hrbta zaželenih čim manj barvnih znamenj. Obarvane pike premera 1,5 do 3,5 cm naj bi bile čimbolj enakomerno razporejene po celotnem telesu. Ne smejo biti premajhne in morajo biti prosto stoječe, torej ne smejo se stikati z drugimi ali celo tvoriti večjih obarvanih polj. Tudi na prsih, trebuhu, repu in nogah so zaželeni barvna znamenja. Na vsaki strani trupa mora biti vsaj 5 barvastih znamenj (Klinar in sod., 2004).

Kritna barva (razen obarvanih znamenj) in temeljna barva sta čisto beli. Na barvastih znamenjih naj ne bi bilo bele barve, razen na uhljih, ki so lahko rahlo belo melirani. Dovoljene so naslednje barve: črna bela, havana bela, sephia bela, modro bela in tribarvna (črna rumeno bela). Oči so rjave, pri modro belih živalih modro sive. Kremplji so brezbarvni. Posamezni obarvani kremplji ne vplivajo na vrednost živali in se pri ocenjevanju ne upoštevajo (Klinar in sod., 2004).

2.4.5.1.3 Tribarvni lisec reks

Slika 34: Tribarvni lisec reks (Rex tacheté tricolore, 2007)

Lise glave sestavljajo:

- *Metulj ali lise smrčka*: mora biti izrazit, polnih kril, ki obsegajo spodnjo čeljust. Trn na koncu metulja mora biti lepo zaobljen.
- *Očala (očesni kolobar)*: očala morajo biti enakomerno široka in neprekinjena.
- *Lise ličnic*: lisi ličnic morata biti čimbolj okrogli in prosto stoječi.
- *Barva uhljev*: je pri korenih ostro omejena.

Vse lise glave morajo biti dvobarvne razen lis ličnic, ki sta lahko enobarvni.

Lise trupa sestavljajo:

- *Jeguljasta proga*: je široka okoli 2 cm in mora potekati od vratu do konca repa ter mora biti čimbolj enakomerno široka.
- *Stranske lise*: so na obeh straneh trupa enakomerno razporejene po stegnih in bokih. Na vsaki strani mora biti od 6 do 8 prostostojećih ne prevelikih lis.

Posamezne pike na prsih, trebuhu, nogah ali na spodnji strani repa se ne upoštevajo pri ocenjevanju. Jeguljasta proga in stranske lise morajo biti črne in bele barve (Klinar in sod., 2004).

Temeljna barva je bela. Vsa obarvana znamenja (črna in rumena) ne smejo biti preprejena z dlakami druge barve. Oči so rjave, kremplji pa brezbarvni (Klinar in sod., 2004).

2.4.5.1.4 Črni reks

Slika 35: Črni rex (Rex noir, 2007)

Žumer (1992b) navaja, da je nastal v Evropi leta 1923.

Kritna barva je črna in sijoča. Biti mora enakomerna po celem telesu, vključno z glavo in uhlji, le na trebuhu je lahko nekoliko medlejša. Temeljna barva temno modra in bolj intenzivna je, toliko boljše. Oči so temno rjave, kremplji pa črno rjavi (Klinar in sod., 2004).

2.4.5.2 Kunci s svilnato dlako: Satin

Slika 36: Satin (Lapin Satin Rouge (Doré), 2007)

Satine po velikosti sicer uvrščamo med srednje velike pasme, toda zaradi svoje značilne dlake so tipični predstavniki t. i. kožuharjev. Zgodovina te pasme sega v 30. leta 20. stoletja v ZDA, kjer se je v leglu havana kuncev pri gojitelju Walterju Huegu skotil kunec, katerega dlaka se je na bokih močno svetila. Ta kunec je bil temelj za nastanek nove pasme, ki je prispela tudi v Evropo, kjer je bila priznana šele leta 1973 in je tako ena izmed mlajših pasem. Medtem ko so v Ameriki vso pozornost posvečali le krznu teh živali, pa je v Evropi potekala stroga selekcija tudi pri izoblikovanju telesnih oblik in ustvarjanju novih barvnih različic (Klinar, 2004c).

Kuncem te pasme daje posebno značilnost svilnat lesk dlake. Dlaka ima namreč manjši premer vlaken in je ovita s svilnatim ovojem. Kožuh je sicer nekoliko daljši in bistveno bolj mehak kot pri ostalih pasmah kuncev. Pri vseh različicah satin-kuncev, ki izvirajo iz že priznanih pasem kuncev oz. njihovih barv kožuha, je barva na račun tega nekoliko temnejša, kot pa pri izvorni normalnodlaki pasmi. To je posledica lomljenja svetlobnih žarkov in njihove odbojnosti od kožuha (Klinar, 2004c).

Čeprav so telesne oblike drugotnega pomena, morajo živali z idealno telesno maso 3–3,5 kg imeti nekoliko daljše okroglo telo s srednje visoko držo. Živali ne smejo biti preobilne s slabo mišičastimi nogami, ki telesa ne vzdignejo od tal. Glava mora biti močna in kratka, vrat pa komaj opazen. Zaželen je rahlo zaobljen, skoraj »ovnast« smrček (Klinar, 2004c). Hrbtna linija je nekoliko zaokrožena, na koncu pa je lepo zaobljena. Uhlja sta mesnata, dobro poraščena, po dolžini sorazmerna s trupom in na vrhovih lepo zaobljena. Pri starejših samicah je dovoljen manjši enakomerno oblikovan podbradek (Klinar in sod., 2004).

Kožuh je sicer srednje dolg (2,5 do 2,8 cm). Biti mora gost z gosto résnico, ki vpliva na to, da dlaka, če jo pogladimo v nasprotni smeri rasti dlak, veliko hitreje preide v prvotni položaj, kot pri normalno odlakanih živalih. Same résnice so nežnejše in le malo preraščajo podlanko. Značilna je zožitev premera vseh tipov dlak, zato pri vpihah v kožuh veliko hitreje vidimo kožo kot pri ostalih pasmah (Klinar, 2004c). Izredno redko dlačje je posledica mutacije in mora biti močno vidno. Svilnat lesk kožuha mora biti jasno viden (Klinar in sod., 2004).

Dovoljene barve so enobarvni satin: slonovinasti (modro in rdečeoki) nekateri ga narobe imenujejo beli satin, saj barva ni bela, ampak rumenkasta; črni; modri; havana; sivkasti; rdeči; oranžni; rjavi; rumeni; srebrni - v vseh barvnih odtenkih. Divje barvni satin: satin zajčje barve; kastor; činčila; risovec; brezovec; kuna (modra, rjava). Satin z znamenji: tiringer, siamec; kalifornijec. Vse te barvne različice izvirajo iz barv izvornih pasem, od katerih se razlikujejo predvsem po teži in seveda po značilnem svilnatem kožuhu. V evropskem in tudi slovenskem vzorniku so satini združeni in se ocenjujejo enotno, medtem ko nemški in avstrijski standard vsako barvno različico obravnavata in definirata posebej (Klinar, 2004c).

3 MATERIAL IN METODE

3.1 MATERIAL

3.1.1 Zbiranje podatkov

Podatke smo zbirali z vprašalniki (priloga A), ki smo jih po pošti poslali gojiteljem pasemskih kuncev ob koncu leta 2005 in v začetku leta 2006. Vprašalnike smo poslali na 80 naslovov gojiteljev, od tega smo dobili 27 izpolnjenih vprašalnikov, vendar je bil eden nepopolno izpolnjen in smo ga morali izločiti iz analize. Na osebno željo rejcev smo skupaj rešili dva vprašalnika. Naslove gojiteljev nam je priskrbel gojitelj in sodnik pasemskih kuncev g. Tomaž Klinar in nam izročil 21 odgovorjenih vprašalnikov. Odgovorjene vprašalnike nam je osebno priskrbel na društvenih sestankih za male živali. Ker pa trije vprašalniki niso bili popolnoma izpolnjeni smo tudi te izločiti iz analize. Torej smo analizirali skupaj 46 vprašalnikov. V kontakt smo stopili tudi s Slovensko zvezo društev gojiteljev pasemskih malih živali in sicer z urednikom revije Gojitelj gospodom Džonijem Kočivnikom, ki je vprašalnik objavil v njihovi reviji. Vendar nismo dobili nobenega odgovora od bralcev revije.

3.1.2 Priprava podatkov

Vprašalnik (priloga A) smo oblikovali tako, da smo od gojiteljev kuncev dobili čim več koristnih podatkov o reji kuncev v Sloveniji. Poglavitni podatki so pasma in njihovo število, pogoji reje in proizvodni rezultati.

3.2 METODE

Različice odgovorov pri posameznem vprašanju smo šifrirali, vprašalnike smo oštevilčili nato pa podatke vnesli v program Excel. Pasma kuncev smo oštevilčili tako, kot so oštevilčeni v Slovenskem vzorniku pasemskih kuncev 2004. Nato smo jih razvrstili v pet skupin pasem: velike, srednje, male, pritlikave in pasme s specifičnim krznom.

Prva vprašanja se nanašajo na posamezne samce, druga na posamezne samice, tretja na mladiče, četrto vprašanje na način reje kuncev, peto in šesto pa na krmo za mladiče in odrasle kunce. Podatke za vsakega posameznega samca in samico so rejci vpisovali v tabelo: izvor (lastna vzreja, kupljen v Slovenji, kupljen v tujini); namen reje (razstave, naravni pripust, prodaja, razmnoževanje, izboljševanje pasme, ljubiteljska reja). Pri tem pa so rejci za posameznega kunca navajali tudi po tri namene rej. Podatke, ki se nanašajo na samice, kot so starost ob prvem pripustu, število gnezd od prvega pripusta pa do sedaj ter povprečno število mladičev v enem gnezd, smo prikazali v povprečnih vrednostih skupin pasem. Pod točko tri smo rejce spraševali pri kateri starosti odstavlja mladiče, o povprečni masi odstavljenega mladiča ter kakšen delež pogina sesnih in odstavljenih mladičev imajo na leto. Pri tem vprašanju so nas zanimali tudi podatki za odstavljenega mladiča, ki so jih imeli v času izpolnjevanja vprašalnika. Podatke so navajali po skupinah pasem odstavljenih mladičev in sicer za število te skupine, njihovo povprečno maso in starost, koliko jih bodo obdržali za pleme in razstave ter koliko jih bodo izločili iz nadaljnje reje. Pet različnih odgovorov smo dobili pri načinu reje kuncev: nastil; mreža; lesene letve - rešetke; kombiniran (nastil, lesene letve, mreža); prosti izpust. Rejci so nam v vprašalniku podali 23 različnih vrst krme in dodatkov, ki jih uporabljajo za prehrano mladičev in odraslih kuncev. Podatkov za barvo pasem in datum prvega pripusta samice nismo navajali v rezultatih naloge, ampak so nam služili za preveritev točnosti drugih podatkov.

4 REZULTATI

4.1 ŠTEVILO REJCEV IN PASEM KUNCEV

Preglednica 1 prikazuje število in delež rejcev, ki redijo po 1, 2, 3, 4 ali več pasem kuncev. Posebej so podani podatki za samce, samice in mladiče. Največ rejcev redi po dve pasmi kuncev, medtem, ko pet rejcev v času izpolnjevanja vprašalnika ni imelo nobene pasme mladičev.

Preglednica 1: Razdelitev kategorij, glede na število pasem pri rejcu izraženih v številu rejcev in deležu le teh

	Samci				Samice				Mladiči				
Število pasem pri rejcu	1	2	3	4 ali več	1	2	3	4 ali več	0	1	2	3	4 ali več
Število rejcev	11	19	11	1	11	17	11	7	5	13	14	11	3
Delež (%)	23,9	41,3	23,9	10,9	23,9	37,0	23,9	15,2	10,9	28,3	30,4	23,9	6,5

Rejci redijo kunce petih različnih pasemskih skupin. Iz preglednice 2 je razvidno, da največ rejcev redi srednje pasme kuncev, kar 35 od 46 rejcev (76,1 %). Ti imajo skupaj 40,8 % samcev, 44,8 % samic in 56,8 % mladičev teh pasem. Najmanjšo skupino pa predstavljajo pasme s specifičnim krznom.

Preglednica 2: Pregled števila ter deležev rejcev, samcev, samic in mladičev po skupinah

	Rejci		Samci		Samice		Mladiči	
Skupina pasem	Število	Delež (%)	Število	Delež (%)	Število	Delež (%)	Število	Delež (%)
Velike pasme	21	45,7	41	22,9	65	22,0	269	20,9
Srednje pasme	35	76,1	73	40,8	132	44,8	733	56,8
Male pasme	11	23,9	28	15,6	42	14,2	84	6,5
Pritlikave pasme	15	32,6	28	15,6	40	13,6	118	9,1
Pasme s specifičnim krznom	6	13,0	9	5,1	16	5,4	86	6,7

Iz preglednice 3 so razvidni podatki za število in delež rejcev kuncev velikih pasem, ki redijo od 1 do 4 ali več samcev in samic teh pasem. Največ rejcev (21,7 %) redi enega samca teh pasem, samic pa 17,4% rejcev po dve živali. Noben rejec pa ne redi 3 samce iz te skupine pasem.

Preglednica 3: Število rejcev, ki redijo od 1 do 4 ali več kuncev velikih pasem

	Samci		Samice	
Število kuncev velikih pasem v reji	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)
1	10	21,7	4	8,7
2	4	8,7	8	17,4
3	0	0	3	6,5
4 ali več	5	10,9	6	13,1
Vsi rejci	19	41,3	21	45,7

V preglednici 4 lahko vidimo, da največ (10) rejcev velikih pasem redi orjaške kunce. Ti redijo 15 samcev, 34 samic in 165 mladičev teh pasem. V najmanjšem številu so zastopani orjaški lisci.

Preglednica 4: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah velikih pasem kuncev

Število rejcev	Pasma	Število samcev	Število samic	Število mladičev
10	Orjak	15	34	165
2	Beli orjak	6	4	24
3	Orjaški lisec	3	7	5
5	Ovnač	11	17	65

Od 1 do 5 ali večje število kunčjih srednjih pasem, nam prikazuje preglednica 5. Podatki so prikazani v številu in deležu rejcev samcev in samic teh pasem. Največ (32,7 %) je rejcev, ki redijo enega samca. Pri samicah pa je največji 19,6 procentni delež rejcev, ki redi 4 in 5 ali več samic srednjih pasem.

Preglednica 5: Število rejcev, ki redijo od 1 do 5 ali več kuncev srednjih pasem

Število kuncev srednjih pasem v reji	Samci		Samice	
	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)
1	15	32,7	7	15,1
2	11	23,9	5	10,9
3	5	10,9	5	10,9
4	2	4,3	9	19,6
5 ali več	2	4,3	9	19,6
Vsi rejci	35	76,9	35	76,9

Iz preglednice 6 lahko razberemo, da največ rejcev (8) srednjih pasem redi modrega dunajčana in kalifornijca. Največ (11) samcev predstavlja pasma modrega dunajčana, medtem, ko je največ samic (23) in mladičev (117) pri kalifornijski pasmi kuncev. V najmanjšem številu pa sta zastopana nitranec in rdeči novozelanec.

Preglednica 6: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah srednjih pasem kuncev

Število rejcev	Pasma	Število samcev	Število samic	Število mladičev
3	Velika činčila	3	8	47
4	Veliki svetli srebrec	4	8	46
4	Veliki srebrec	4	10	80
6	Beli novozelanec	10	13	72
1	Nitranec	1	1	6
8	Modri dunajčan	11	21	84
1	Sivi dunajčan	2	3	6
3	Burgundec	4	8	10
8	Kalifornijec	10	23	117
1	Beli dunajčan	5	6	11
1	Slovenski kunec	1	1	30
1	Rdeči novozelanec	1	2	6
1	Tribarvni lisec	1	4	25
2	Tiringer	2	4	16
3	Beloresavec	3	6	64
3	Zajčar	7	7	61
3	Havana	4	7	52

Največji delež (10,9 %) predstavljajo rejci, ki redijo 4 ali več samic malih pasem. Ter največji delež (8,7 %) je rejcev, ki redijo po 3 samce teh pasem (preglednica 7).

Preglednica 7: Število rejcev, ki redijo od 1 do 4 ali več kuncev malih pasem

Število kuncev malih pasem v reji	Samci		Samice	
	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)
1	3	6,5	2	4,3
2	2	4,3	3	6,5
3	4	8,7	1	2,2
4 ali več	2	4,4	5	10,9
Vsi rejci	11	23,9	11	23,9

Preglednica 8 nam prikazuje, da največ (6) rejcev malih pasem redi kunce pasme ožganec. 13 samcev in ravno toliko samic ter 37 mladičev teh pasem. Saški zlati kunci so zastopani v najmanjšem številu, saj en rejec redi enega samca in dve samici ter 2 mladiča.

Preglednica 8: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah malih pasem kuncev

Število rejcev	Pasma	Število samcev	Število samic	Število mladičev
1	Saški zlati	1	2	2
2	Mali srebrec	2	7	22
1	Angleški lisec	3	5	23
2	Holandec	5	12	0
6	Ožganec	13	13	37
1	Rus	4	3	0

V preglednici 9 lahko razberemo, da 1 kunca obeh spolov pritlikavih pasem redi 13 % rejcev. Od vseh 46 rejcev jih 13 redi samce, 14 pa samice teh pasem.

Preglednica 9: Število rejcev, ki redijo od 1 do 4 ali več kuncev pritlikavih pasem

Število kuncev pritlikavih pasem v reji	Samci		Samice	
	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)
1	6	13,0	6	13,0
2	4	8,7	2	4,3
3	0	0	1	2,2
4 ali več	3	6,6	5	10,9
Vsi rejci	13	28,3	14	30,4

Število rejcev, samcev, samic in mladičev nam prikazuje preglednica 10. Največ (9) je rejcev pritlikavih pasem, ki redijo obarvane pritlikavce. Zastopa jih 19 samcev, 24 samic in 73 mladičev. Imamo pa samo eno samico levjeglavega kunca, pri samcih in mladičih pa ni nobenega predstavnika te pasme.

Preglednica 10: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah pritlikavih pasem kuncev

Število rejcev	Pasma	Število samcev	Število samic	Število mladičev
3	Pritlikavi ovnač	5	9	52
3	Hermelin	4	4	14
9	Obarvani pritlikavec	19	24	73
1	Levjeglavi kunec	0	1	0

Preglednica 11 nam prikazuje, da 6 rejcev redi kunce s specifičnim krznom. Največ (8,6 %) jih redi enega samca, več kot 3 samce pa ne redi noben rejec teh pasem kuncev. Po dav rejca pa redita 1 in 4 ali več samic.

Preglednica 11: Število rejcev, ki redijo od 1 do 4 ali več kuncev s specifičnim krznom

Število kuncev s specifičnim krznom v reji	Samci		Samice	
	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)
1	4	8,6	2	4,3
2	1	2,2	1	2,2
3	1	2,2	1	2,2
4 ali več	0	0	2	4,3
Vsi rejci	6	13,0	6	13,0

V preglednici 12 lahko vidimo, da največ (3) rejcev pasem s specifičnim krznom redi dalmatinaste rekse. Ti redijo 4 samce, 5 samic in 44 mladičev. Pasma črnega rekxa pa predstavlja samo ena samica.

Preglednica 12: Število rejcev, samcev, samic in mladičev po posameznih pasmah kuncev s specifičnim krznom

Število rejcev	Pasma	Število samcev	Število samic	Število mladičev
1	Kastor reks	1	3	8
3	Dalmatinasti reks	4	5	44
1	Tribarvni lisec reks	1	4	8
1	Črni reks	0	1	0
2	Satin	3	3	26

Preglednica 13 nam prikazuje število in delež rejcev odstavljenih mladičev vseh petih skupin pasem kuncev. Kar 10 (21,7 %) rejcev srednjih pasem je imelo ob izpolnjevanju vprašalnika 21 do 50 mladičev in ti predstavljajo največji delež od vseh ostalih pasem mladičev. V tej skupini se nahaja največ (65,2 %) rejcev.

Preglednica 13: Število mladičev v reji po skupinah pasem

Število odstavljenih mladičev	Mladiči velikih pasem		Mladiči srednjih pasem		Mladiči malih pasem		Mladiči pritlikavih pasem		Mladiči pasem s specifičnim krznom	
	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)
1-5	6	13,0	4	8,7	4	8,7	3	6,5	0	0
6 - 10	2	4,4	4	8,7	3	6,5	4	8,7	2	4,3
11 - 20	3	6,5	9	19,6	2	4,3	3	6,5	1	2,2
21 - 50	5	10,9	10	21,7	1	2,2	1	2,2	2	4,3
51 - 100	0	0	3	6,5	0	0	0	0	0	0
Vsi rejci	16	34,8	30	65,2	10	21,7	11	23,9	5	10,8

4.2 STALEŽ KUNCEV

Število ter delež rejcev vseh pasem samcev in samic v reji, od 1 do 32 živali je prikazano v preglednici 14. Največ je tistih rejcev, ki redijo po dva samca (32,6 %) in 4 samice (17,4 %). Po največ 13 samcev in 32 samic redi en rejec.

Preglednica 14: Stalež samcev in samic v reji

Število kuncev	Samci		Samice	
	Število rejcev	Delež rejcev (%)	Število rejcev	Delež rejcev (%)
1	1	2,2	1	2,2
2	15	32,6	7	15,2
3	12	26,0	5	10,9
4	8	17,4	8	17,4
5	1	2,2	4	8,7
6	3	6,5	3	6,5
7	1	2,2	3	6,5
8	1	2,2	2	4,3
9	1	2,2	5	10,9
10	2	4,3	2	4,3
12	0	0	4	8,7
13	1	2,2	1	2,2
32	0	0	1	2,2

Preglednica 15 nam prikazuje skupni stalež odstavljenih mladičev vseh pasem, izražen v številu in deležu rejcev. Največ (34,8 %) rejcev redi od 11 do 30 mladičev. 41 rejcev je imelo ob izpolnjevanju vprašalnika odstavljene mladiče, kar pomeni, da le pet rejcev ob tem času ni imelo nič odstavljenih mladičev.

Preglednica 15: Stalež mladičev

Število odstavljenih mladičev	Število rejcev	Delež rejcev (%)
1 - 5	4	8,7
6 - 10	6	13,0
11 - 20	8	17,4
21 - 30	8	17,4
31 - 40	6	13,0
41 - 70	4	8,7
71 - 75	3	6,5
100 - 168	2	4,4
Vsi rejci	41	89,1

4.3 IZVOR SAMCEV IN SAMIC

Večinoma rejci redijo samice iz lastne vzreje (70,5 %). Pri samcih so deleži izvorov bolj enakomerno razporejeni, iz lastne vzreje jih je 41,9 %, kupljenih v Sloveniji je 21,8 % in iz tujine 36,3 % samcev (preglednica 16).

Preglednica 16: Različni izvori izraženi v številu ter deležu samcev in samic

	Lastna vzreja		Kupljen v Sloveniji		Kupljen v tujini	
	Število	Delež (%)	Število	Delež (%)	Število	Delež (%)
Samci	75	41,9	39	21,8	65	36,3
Samice	208	70,5	60	20,3	27	9,2

4.4 LASTNOSTI PLODNOSTI SAMIC

Iz preglednice 17 lahko razberemo povprečno starost ob prvem pripustu, povprečno število gnezd od prvega pripusta pa do popisa ter povprečno število mladičev v enem gnezdu pri samicah. Podatki so navedeni povprečno za vsako od petih skupin pasem posebej. Najstarejše (10 mesecev) ob prvem pripustu so samice malih pasem. Vse skupine samic so imele od prvega pripusta pa do popisa povprečno dve gnezdi. Največ (7) mladičev v enem gnezdu pa se skoti samicam velikih pasem in pasem s specifičnim krznom.

Preglednica 17: Povprečne vrednosti skupin pasem samic

Skupina pasem	Povprečna starost ob prvem pripustu (meseči)	Povprečno število gnezd od prvega pripusta pa do popisa	Povprečno število mladičev v enem gnezdu
Velike pasme	9	2	7
Srednje pasme	9	2	6
Male pasme	10	2	5
Pritlikave pasme	8	2	3
Pasme s specifičnim krznom	9	2	7

4.5 NAMEN REJE SAMCEV IN SAMIC

Pogosto en rejec namenja določeno žival tudi za več namenov rej, kar pomeni da istega samca namenja za razstave in naravni pripust. Največ samcev redijo za razstave in naravni pripust, nekaj manj pa za prodajo, kar lahko razberemo iz preglednice 18. Ljubiteljsko rejo kuncev rejci omenjajo samo pri pritlikavih pasmah samcev. Vseh 9 samcev pasem s specifičnim krznom rejci namenjajo za razstave.

Preglednica 18: Razvrstitev števila samcev po namenu reje

Skupina pasem samcev	Razstave		Naravni pripust		Prodaja		Izboljševanje pasme		Ljubiteljska reja	
	Število samcev	Delež samcev (%)	Število samcev	Delež samcev (%)	Število samcev	Delež samcev (%)	Število samcev	Delež samcev (%)	Število samcev	Delež samcev (%)
Velike pasme	34	82,9	36	87,8	32	78,1	2	4,9	0	0
Srednje pasme	52	71,2	65	89,0	21	28,8	2	2,7	0	0
Male pasme	21	75,0	23	82,1	7	25,0	0	0	0	0
Pritlikave pasme	25	89,3	17	60,7	10	35,7	0	0	1	3,6
Pasme s specif. krznom	9	100	5	55,6	4	44,4	0	0	0	0

Tudi pri samicah en rejec namenja določeno žival za več namenov rej. Največ samic rejci vzrejajo za razstave, nekaj manj pa za prodajo in razmnoževanje (preglednica 19). Kar 115 samic srednjih pasem rejci redijo za razstave. In ravno tako, kot pri sameih ljubiteljsko rejo omenjajo rejci samo pri pritlikavih pasmah samic.

Preglednica 19: Razvrstitev števila samic po namenu reje

Skupina pasem samic	Razstave		Prodaja		Razmnoževanje		Ljubiteljska reja	
	Število samic	Delež samic (%)	Število samic	Delež samic (%)	Število samic	Delež samic (%)	Število samic	Delež samic (%)
Velike pasme	60	92,3	42	64,6	40	61,5	0	0
Srednje pasme	115	87,1	72	54,6	61	46,2	0	0
Male pasme	37	88,1	25	59,5	33	78,6	0	0
Pritlikave pasme	37	92,5	28	70,0	16	40,0	10	25,0
Pasme s specifičnim krznom	16	100	9	56,3	1	6,3	0	0

4.6 MLADIČI

Povprečne starosti mladičev ob odstavitvi, po rejcih in deležu le teh, nam prikazuje preglednica 20. Največ rejcev (32,6 %) jih odstavlja v 8 tednu, najmanj pa v 11 in 16 tednu (2,2 %) starosti mladičev.

Preglednica 20: Povprečna starost mladičev ob odstavitvi, podatki so podani v številu tednov in so razvrščeni po številu in deležu rejcev

Povprečna starost mladičev ob odstavitvi (tedni)	5	6	7	8	9	10	11	12	16
Število rejcev	4	3	8	15	3	2	1	7	1
Delež rejcev (%)	8,7	6,5	17,4	32,6	6,5	4,3	2,2	15,2	2,2

Iz preglednice 21 so razvidni razponi povprečnih mas mladičev ob odstavitvi ter število in delež rejcev, ki obsegajo ta razpon. Največji delež rejcev (58,7 %) se giblje med 0,7 in 1,7 kg mase odstavljenih mladičev. Najmanj pa med 3 in 3,7 kg mase odstavljenih mladičev.

Preglednica 21: Povprečna masa mladičev ob odstavitvi

Povprečna masa ob odstavitvi (kg)	0,5-0,6	0,7-0,9	1,0	1,2-1,3	1,5-1,7	2,0	2,5-2,7	3,0-3,5	3,6-3,7
Število rejcev	5	8	9	3	7	4	3	2	2
Delež rejcev (%)	10,9	17,4	19,6	6,5	15,2	8,7	6,5	4,3	4,3

V preglednici 22 lahko vidimo, kakšen je delež pogina mladičev do odstavitve. 25 oz. 40 % pogin navajata dva rejca. Kljub temu pa kar 6 rejcev omenja od 0 do 0,5 % pogin.

Preglednica 22: Delež pogina mladičev do odstavitve, navedenih v številu in deležu rejcev

Delež pogina do odstavitve (%)	0-0,5	1	2	3-4	5	7-8	10	15-20	25	40
Število rejcev	6	5	4	3	8	4	3	4	1	1
Delež rejcev (%)	13,0	10,9	8,7	6,5	17,4	8,7	6,5	8,7	2,2	2,2

Preglednica 23 nam prikazuje število in delež rejcev glede na delež pogina mladičev po odstavitvi. Največji delež rejcev (56,6) se giblje med 2 in 6 % poginom mladičev po odstavitvi. 30 % pa navaja samo en rejec.

Preglednica 23: Delež pogina mladičev po odstavitvi, navedenih v številu in deležu rejcev

Delež pogina po odstavitvi (%)	0	1	2	3-4	5-6	7	10	15-20	30
Število rejcev	2	5	9	8	9	2	4	2	1
Delež rejcev (%)	4,3	10,9	19,6	17,4	19,6	4,3	8,7	4,3	2,2

Preglednica 24 nam prikazuje povprečne mase in starosti skupin pasem odstavljenih mladičev ob popisu. Razvidno je, da imajo največjo (4,4 kg) povprečno maso mladiči velikih pasem. Povprečno najstarejši (6,5 mesecev) pa so mladiči pasem s specifičnim krznom.

Preglednica 24: Povprečne vrednosti skupin pasem odstavljenih mladičev ob popisu

Skupine pasem	Povprečna masa ob popisu (kg)	Povprečna starost ob popisu (meseči)
Velike pasme	4,4	5,3
Srednje pasme	3,4	5,8
Male pasme	2	6,1
Pritlikave pasme	1	5,5
Pasme s specifičnim krznom	3,2	6,5

V preglednici 25 so navedeni podatki, ki nam povejo koliko rejcev se pri vsaki skupini pasem odloči nameniti določeno število odstavljenih mladičev za plemo in razstave. Srednje pasme so najštevilčnejše, saj po 8 mladičev namenja za razstave 7 rejcev.

Preglednica 25: Število rejcev, ki namenjajo določeno število odstavljenih mladičev za plemo oz. razstave

Število mladičev	Velike pasme		Srednje pasme		Male pasme		Pritlikave pasme		Pasme s specifičnim krznom	
	Za plemo	Za razstave	Za plemo	Za razstave	Za plemo	Za razstave	Za plemo	Za razstave	Za plemo	Za razstave
0	2	4	2	1	1	1		1	1	
1	2	2	2	1	1		2	1		
2	4	1	4	1	2		1		1	
3	2	1	3	1	2	1	2	1	1	1
4	1		6	5	3	4	2	2	1	1
5	1		1		1		1			
6	1	1	2	2		1	1	1	1	1
7			3					1		
8	2	1	1	7		2		2		2
9			1	1		1				
10		3	3	2						
11		1	1							
12		2	1	1			1			
14				1				1		
15				1						
16				3						
18				1			1			
20	1			1						
28								1		
36				1						

4.7 NAČINI REJE KUNCEV

Da največ rejcev redi svoje kunce na nastilu, kar 41, nam prikazuje preglednica 26. Več rejcev ima tudi po več sistemov rej. Prost izpust ima samo en rejec.

Preglednica 26: Načini reje vseh kuncev, ki jih redijo rejci

Način reje	Nastil	Mreža	Lesene letve, rešetke	Kombiniran	Prosti izpust
Število rejcev	41	6	2	2	1
Delež rejcev (%)	89,1	13,0	4,4	4,4	2,2

4.8 KRMA ZA ODRASLE KUNCE IN MLADIČE

Skoraj vsi rejci krmijo mladiče in odrasle kunce s peletirano krmno mešanico za kunce, s suhim senom in s svežo travo. Nekaj manj je rejcev, ki jim v krmni obrok dodajajo tudi suhi kruh, semena sončnic ter korenje in razna žita, med katerimi so ječmen, oves, pšenica ter koruza. Redki so rejci, ki kuncem dodajajo tudi smrekove vejice, rman, pelin, lapuh, koprive, solato, tritikalo, krompir, brstični ohrovt, sveži kruh, peso, kolerabo, jabolka. Seveda pa rejci težijo k tem, da je večino krme pridelane doma.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 RAZPRAVA

Glede na to, da smo poslali vprašalnike na 80 naslovov ter da so ga objavili v reviji Gojitelj je bil odziv rejcev zelo majhen. Verjetno svojih podatkov o reji rejci ne želijo deliti z drugimi ali pa so se morda celo ustrašili nadzorov iz strani države. Poglavitni vzrok pa je predvsem to, da je nekaj rejcev že opustilo rejo pasemskih kuncev in so se morda preusmerili v rejo drugih pasemskih živali.

Z analizo podatkov smo prišli do kar nekaj zanimivih informacij, kar je glede na pasemske značilnosti kuncev povsem razumljivo. Ker so kunci razvrščeni v pet skupin pasem (velike, srednje, male, pritlikave in pasme s specifičnim krznom), smo jih v nalogi tudi mi tako razvrščali. Iz skupine velikih pasem smo dobili podatke za vse štiri predstavnike. V skupino srednjih pasem so rejci zajeli 17 njihovih predstavnikov, medtem ko jih je 27 v Slovenskem vzorniku pasemskih kuncev 2004. Malih pasem so zajeli 6, v našem vzorniku pa jih je 17. V Slovenskem vzorniku pasemskih kuncev 2004 so opisani štirje predstavniki pritlikavih pasem, od teh štirih so jih rejci zajeli tri. Vendar poleg njih rejci vzrejajo tudi četrtega in sicer levjeglavega kunca, ki je dokaj nov predstavnik te pasme in ga v našem vzorniku še ni. Pasem s specifičnim krznom je v Slovenskem vzorniku pasemskih kuncev 2004 predstavljenih 22, mi smo jih dobili 5.

Rejci se na podlagi razpoložljivega prostora in krme odločajo koliko živali ali pasem bodo gojili. Pomemben pa je tudi njihov končni cilj ter želja posameznika.

Ker je srednjih pasem kuncev v Slovenskem vzorniku pasemskih kuncev 2004 največ od vseh drugih skupin, imajo rejci večji izbor in tako te pasme redijo v največjem deležu. Da pa je najmanjše zanimanje za pasme s specifičnim krznom nam pove že samo ime te skupine pasem. Saj je skrb za njihovo krzno dokaj zahtevna in niso primerni za začetnike.

Reja iz lastne vzreje je najbolj zastopana pri obeh spolih, pri samicah v 70,5 % deležu, medtem ko je samcev le 41,9 %. Zaradi preprečevanja inbridinga, običajno križajo živali iz domovine v 20,3 deležu samic in 21,8 % samcev, iz tujine pa 36,3 % samcev in 9,2 % samic. Kar seveda pomeni, da se rejci v tujini raje odločajo za nakup samcev, kot samic.

Povprečno so samice ob prvem pripustu stare 9 mesecev. Kar kaže na to, da rejcem ni pomembno, da imajo čim prej potomce, ampak samice pripuščajo v točno določenem letnem času, saj razstave potekajo večinoma v zimskem času. In do takrat morajo kunci že dosegati primerno starost, da so lahko ocenjeni. Klinar in sod. (2004) navajajo, da se lahko glede na starost živali ocenjujejo vsi kunci orjaških pasem, ki so starejši od 8 mesecev, in vsi ostali, ko dopolnijo 6 mesecev. Prav tako ne razstavljamo brejih samic, posebno če so v drugi polovici brejosti (Klinar, 2000c). Pri normalni prehrani je žival plemensko zrela takrat, ko doseže okrog 70 % normalne, pasemske značilne telesne mase (Schlölaut in Lange, 1985). Vse pasme samic so imele od prvega pripusta pa do popisa povprečno dve gnezdi. Kar je posledica tega, da rejci pogosteje menjajo starejše živali z mlajšimi, na tri ali celo dve leti. Število mladičev v enem gnezdu je odvisno od pasme, ki jo redimo ter od prehrane in časa pripusta samice.

Cilj rejcev ljubiteljske reje kunccev je predvsem čim boljša ocena na razstavi. To dosegajo z načrtovanimi parjenji in s tem izboljšujejo pasme. Obenem pa morajo skrbeti tudi za čim boljše pogoje reje.

Čas odstavljanja mladičev rejci določajo predvsem glede na pasmo. Ker pa nimajo namena, da bi samice čim prej ponovno pripuščali, mladiče odstavljajo nekoliko kasneje, v petem ali celo šestnajstem tednu starosti. Schlolaut in Lange (1985) navajata, da podaljševanje sesanja po 5. tednu starosti mladičev ne pomeni nobenih prednosti. Vendar, če pustimo mladiče pri materi 6 ali več tednov, jim s tem omogočimo optimalne začetne možnosti za zdravo življenje, saj so pozneje odstavljeni mladiči običajno odpornejši in manj nagnjeni k boleznim (Grün, 2002).

Tudi telesna masa mladičev ob odstavitvi je odvisna od pasme, saj so kunci pritlikavih pasem veliko lažji od drugih. S preračunavanjem povprečij smo ugotovili, da vse skupine pasem mladičev dosegajo primerne telesne mase ob določeni starosti, z minimalnimi odstopanji. Dobljene rezultate smo primerjali s slovenskim vzornikom pasemskih kunccev 2004.

Kolikšen je pogin mladičev pred in po odstavitvi je odvisno od več dejavnikov: dedna lastnost pasme, spol, način reje, letni čas, odpornost mladičev, starost mladičev ob odstavitvi, pojav bolezni, higiena bivalnih prostorov in krme. Rejci imajo dobre rezultate, saj ne redijo živali v intenzivnih pogojih reje. V intenzivnih rejah je bistveno večji pogin mladičev.

Koliko mladičev bodo namenili za razstave in pleme je odvisno od starostne populacije v hlevu, kakovosti živali in števila mladičev. Za kakšen način reje živali se rejec odloči, je predvsem odvisno od razpoložljivih sredstev in možnosti, ki jih ima na razpolago. Koliko ima prostora, katero pasmo bo vzrejal ter kakšen namen reje ima.

Glede krmljenja živali pa si vsi rejci prizadevajo, da bi bila krma čim bolj kvalitetna ter polnovredna, predvsem v času pred razstavami.

5.2 SKLEPI

Na podlagi dobljenih rezultatov lahko ugotovimo:

- V največjem deležu rejci redijo po dve pasmi kunccev, pri samcih 41,3 % rejcev, 37 % rejcev samic in mladičev 30,4 % rejcev.
- Večina rejcev, kar 76,1 %, vzreja srednje pasme kunccev. Ti rejci imajo skupaj 40,8 % samcev, 44,8 % samic in 56,8 % mladičev teh pasem. Zelo malo rejcev (13 %) pa se odloči za rejo pasem s specifičnim krznom.
- Največ rejcev redi (32,6 %) po dva samca, (17,4 %) po štiri samice in 34,8 % rejcev redi od 11 do 30 mladičev.
- Iz lastne vzreje je 41,9 % samcev in 70,5 % samic, kupljenih v Sloveniji je 21,8 % samcev ter 20,3 % samic, iz tujine pa je 36,3 % samcev in 9,2 % samic.
- Povprečno so samice ob prvem pripustu stare 9 mesecev. Male pasme so en mesec starejše, medtem ko so pritlikave pasme en mesec mlajše.

- Vse pasme samic so imele od prvega pripusta pa do popisa povprečno dve gnezdi.
- Velike pasme in pasme s specifičnim krznom samic povprečno skotijo 7 mladičev, srednje 6, male 5 in pritlikave pasme po 3 mladiče v enem gnezdu.
- Večinoma rejci samce namenjajo za razstave in naravne pripuste, nekaj manj za prodajo. Samce velikih in srednjih pasem namenjajo tudi za izboljševanje pasme. Pri reji samic rejci namenjajo večji pomen razstavam, manjši prodaji in razmnoževanju. Medtem ko je ljubiteljska reja samcev in samic v manjšem številu aktualna samo pri pritlikavih pasmah.
- Največ (32,6 %) rejcev odstavlja mladiče v osmem tednu starosti. Najmlajše mladiče v petem tednu odstavlja 8,7 % rejcev, najstarejše v 16. tednu pa 2,2 % rejcev.
- Pri masi med 0,7 in 1,7 kg odstavlja mladiče kar 58,7 % rejcev. Najlažje mladiče (0,5 do 0,6 kg) odstavlja 10,9 % rejcev, najtežje (3,6 do 3,7 kg) pa 4,3 % rejcev.
- Največ rejcev ima 5 % pogin, imamo pa tudi rejce (13 %) z 0 do 0,5 % poginom in rejce (2,2 %) s 40 % poginom mladičev pred odstavitvijo.
- Največji delež rejcev (56,6 %) zajema vrednosti med 2 in 6 % poginom mladičev po odstavitvi. 0 % pogin ima 4,3 %, 30 procentnega pa 2,2 % rejcev.
- V času izpolnjevanja vprašalnika so nam rejci navedli povprečne telesne mase odstavljenih mladičev. Povprečno so mladiči velikih pasem tehtali 4,4 kg, stari pa so bili povprečno 5,3 mesece. Srednje pasme 3,4 kg telesne mase pri 5,8 mesecu starosti. Male pasme so imele pri 6,1 mesecu starosti povprečno 2 kg, pritlikave pasme v 5,5 mesecu 1 kg telesne mase. Medtem ko so pasme s specifičnim krznom tehtale 3,2 kg v 6,5 mesecu starosti.
- Večino rejcev, kar 89,1 %, vzreja kunce na nastilu. Na mreži oz. v kletkah jih vzreja 13 %, na lesenih letvah - rešetkah 4,4 %, v kombiniranih 4,4 %, v prostem izpustu pa 2,2 % rejcev. Nekateri (13 %) pa imajo v svojem hlevu tudi dva načina reje.
- Večinoma rejci krmijo živali s suhimi že pripravljenimi krmili, kot so peletirane krmne mešanice za kunce, seno ter svežo travo. Nekaj manj je rejcev, ki jim v krmni obrok dodajajo tudi suhi kruh, semena sončnic ter korenje in razna žita. Seveda pa jih krmijo tudi z doma pridelano zeleno krmo.

6 POVZETEK

Namen naloge je bil predstaviti razvoj ljubiteljske reje kuncev v Sloveniji in s pomočjo vprašalnika med rejci pasemskih kuncev v sezoni 2005/2006 oceniti okvirno populacijo pasemskih kuncev, pogoje reje in njihove proizvodne rezultate. Analizirali smo 46 vprašalnikov (priloga A), različice odgovorov pri posameznem vprašanju smo šifrirali, vprašalnike smo oštevilčili nato pa podatke vnesli v program Excel.

V nalogi smo opisali le tiste pasme, katere so nam rejci predstavili v vprašalnikih. Od rejcev smo dobili podatke za štiri pasme iz skupine velikih pasem, 17 iz skupine srednjih pasem, 6 iz skupine malih pasem, 4 iz skupine pritlikavih pasem ter 5 pasem iz skupine pasem s specifičnim krznom.

Samcev velikih pasem je bilo 41 (22,9 %), srednjih pasem 73 (40,8 %), malih pasem 28 (15,6 %), pritlikavih pasem ravno tako 28 (15,6 %) in samcev pasem s specifičnim krznom 9 (5,1 %). Samic velikih pasem je bilo 65 (22 %), srednjih pasem 132 (44,8 %), malih pasem 42 (14,2 %), pritlikavih pasem 40 (13,6 %), 16 (5,4 %) pa pasem s specifičnim krznom. Mladičev velikih pasem je bilo 269 (20,9 %), srednjih pasem 733 (56,8 %), pri malih pasmah 84 (6,5 %), pritlikavih pasem 118 (9,1 %), pasem s specifičnim krznom pa 86 (6,7 %).

Večinoma so se rejci odločali za rejo iz lastne vzreje in vzrejo srednjih pasem kuncev. Samice so bile ob prvem pripustu stare 9 mesecev in so ob popisu imele povprečno že dve gnezdi. Samice velikih pasem in pasem s specifičnim krznom so povprečno skotile 7 mladičev, samice srednjih 6, malih 5 in pritlikavih pasem po 3 mladiče v enem gnezdu. Največji pomen rejci dajejo reji samcev za naravne pripuste in razstave. V reji samic pa namenjajo največji pomen razstavam. Največ rejcev odstavlja mladiče v osmem tednu starosti. Povprečno so že odstavljeni mladiči velikih pasem ob popisu tehtali 4,4 kg, stari pa so bili povprečno 5,3 mesece. Mladiči srednjih pasem so tehtali 3,4 kg pri 5,8 mesecu starosti. Male pasme so imele pri 6,1 mesecu starosti povprečno 2 kg, pritlikave pasme v 5,5 mesecu 1 kg telesne mase, medtem ko so pasme s specifičnim krznom tehtale 3,2 kg v 6,5 mesecu starosti. Največ rejcev ima 5 % pogin mladičev pred odstavitvijo, po odstavitvi pa od 2 do 6 %. Rejci se v največjem deležu odločajo za vzrejo kuncev na nastilu. Večinoma rejci uporabljajo suha že pripravljena krmila, kot so peletirane krmne mešanice za kunce, seno ter svežo travo.

7 VIRI

Arko S. 1864. Reja kuncev. Ljubljana, Mladinska knjiga: 146 str.

Barát E. 1989. Kunci. Koper, Založba lipa: 144 str.

Bélier Français madagascar. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10a.htm> (3. sep. 2007)

Bélier Nain gris. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10f.htm#rac> (6. sep. 2007)

Blanc de Vienne. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10b.htm#moy> (4. sep. 2007)

Blaue Wiener. 2004. Rassekaninchenverzeichnis des Landesverband Westfalen – Lippe

<http://www.lv-westfalen.de/homepage/rassen/rasseindex.htm> (4. sep. 2007)

Burgundský. 2007. Klub chovatelů králíků masných plemen.

<http://www.volny.cz/kchkmp/plemena.html> (4. sep. 2007)

Californien. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10b.htm#moy> (3. sep. 2007)

Chamois de Thuringe. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace08c.htm> (4. sep. 2007)

Doré de Saxe. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10c.htm> (5. sep. 2007)

Ekknigk H., Sander K., Deit C. in Neuman Th. 2004. Rote Neuseeländer. Rassekaninchenverzeichnis des Landesverband Westfalen – Lippe (10. sep. 2007)

<http://www.lv-westfalen.de/homepage/rassen/rasseindex.htm> (10. avg. 2004)

Englische Schecken. 2007. Rassekaninchenverzeichnis des Landesverband Westfalen – Lippe.

<http://www.lv-westfalen.de/homepage/rassen/rasseindex.htm> (5. sep. 2007)

Feu noir. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10c.htm> (5. sep. 2007)

Géant Allemand. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace08c.htm> (3. sep. 2007)

Grand Argenté Clair. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace09a.htm> (3. sep. 2007)

Géant Blanc du Bouscat. 2007. Cuniculture.

<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace08c.htm> (3. sep. 2007)

- Grand Chinchilla. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace09a.htm> (3. sep. 2007)
- Graue Winer. 2007. Kaninchenzucht.De.
<http://www.kaninchenzucht.de/rassen/index.php?rasse=grw> (4. sep. 2007)
- Grmek M. 1982. Iz zgodovine kuncev. Moj mali svet, 14, 10: 38
- Grün P. 2002. Reja kuncev. Ljubljana, Kmečki glas: 134 str.
- Havane. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10c.htm> (5. sep. 2007)
- Heini T., Sander K., Eknigk H. 2006. Sachsengold. Rassekaninchenverzeichnis des Landesverband Westfalen – Lippe (5. sep. 2007)
<http://www.lv-westfalen.de/homepage/rassen/rasseindex.htm> (2. dec. 2006)
- Hermelin (ou Hermine, ou Polonais). 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10e.htm> (6. sep. 2007)
- Hollandais gris fer. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10c.htm> (5. sep. 2007)
- Javůrek S. Historie Plemen – Nitranský. Klub chovatelů králíků masných plemen.
<http://www.volny.cz/kchkmp/plemena.html> (12. jul. 2007)
- Jeršinovič O. 1982. Zrejna pot belgijskega orjaka. Moj mali svet, 14, 10: 39
- Jurģec J. 1981. Kunec ni zajec. Moj mali svet, 13, 12: 10–12
- Jurģec J. 1982a. Priprava kuncev za razstave. Moj mali svet, 14, 7-8: 50-51
- Jurģec J. 1982b. Razstave v luči preteklosti. Moj mali svet, 14, 11: 44–45
- Jurģec J. 1990. Dunajčani in ustvarjanje novih pasem kuncev. Moj mali svet, 22, 10: 17
- Jurģec J., Žumer A. 1982. Slovenski vzornik pasemskih kuncev. Kranj, Društvo gojiteljev malih živali Kranj: 3
- Klinar T. 1996. Holandec. Moj mali svet, 28, 8: 30-31
- Klinar T. 1998a. Liliputanci med kuncu. Moj mali svet, 30, 6: 29
- Klinar T. 1998b. Zmeda pri »srebrnih kuncih«. Moj mali svet, 30, 10: 63
- Klinar T. 1999. Vzornik pasemskih kuncev (27). Angleški lisec. Moj mali svet, 31, 1: 40
- Klinar T. 2000a. Katerega naj pustim za naprej? Moj mali svet, 32, 10: 65
- Klinar T. 2000b. Nastanek novih pasem kuncev. Moj mali svet, 32, 11: 44

- Klinar T. 2000c. Rejska knjiga gojitelja kuncev. Hrušica. Slovenska zveza gojiteljev pasemskih malih živali, sekcija za kunčjerejo: 85–87
- Klinar T. 2001a. Elegantni zajčar. Moj mali svet, 33, 5: 54
- Klinar T. 2001b. »Kronani« kunci. Moj mali svet, 33, 7: 52–53
- Klinar T. 2001c. Ognjeni kunci. Moj mali svet, 33, 10: 78
- Klinar T. 2001d. Pozabljeni modri dunajčani. Moj mali svet, 33, 1: 54–55
- Klinar T. 2001e. Pritlikavi levi. Moj mali svet, 33, 9: 56 str.
- Klinar T. 2001f. Težave gojiteljev pritlikavih kuncev. Moj mali svet, 33, 8: 54
- Klinar T. 2002a. Izziv najbolj zahtevnih liscev. Moj mali svet, 34, 9: 54
- Klinar T. 2002b. Kralj kuncev. Moj mali svet, 34, 10: 64-65
- Klinar T. 2004a. Najmanjši med ovnači. Moj mali svet, 36, 1: 56-57
- Klinar T. 2004b. Rumeni francoz. Moj mali svet, 36, 4: 57
- Klinar T. 2004c. Svilnati kunci. Moj mali svet, 36, 6: 56
- Klinar T. 2005a. Največji lisasti kunci. Moj mali svet, 37, 9: 55-56
- Klinar T. 2005b. Ožganec. Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali (19. sep. 2005).
<http://male-zivali.primej.com/t3/index.php?id=43> (10. jul. 2007)
- Klinar T. 2005c. Slovenski kunec. Moj mali svet, 37, 11: 58-59
- Klinar T. 2005d. Tribarvni lisec. Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali (19. sep. 2005).
<http://male-zivali.primej.com/t3/index.php?id=40> (16. okt. 2006)
- Klinar T. 2006a. Največji lisasti kunci. Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali (10. okt. 2006).
<http://male-zivali.primej.com/t3/index.php?id=53> (27. jun. 2007)
- Klinar T. 2006b. Pritlikavi lisec. Moj mali svet, 38, 4: 58
- Klinar T. 2006c. Tiringer – gamsji kunec. Moj mali svet, 38, 11: 54
- Klinar T. 2007. Kaj je SZDGPMŽ. Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali (15.03.2007).
<http://male-zivali.primej.com/t3/index.php?id=5> (10. jul. 2007)
- Klinar T., Žumer A. 1997a. Vzornik pasemskih kuncev. Mali srebrec. Moj mali svet, 29, 9: 31

- Klinar T., Žumer A. 1997b. Vzornik pasemskih kuncev (7). Orjaški lisec. Moj mali svet, 29, 5: 38
- Klinar T., Žumer A. 1997c. Vzornik pasemskih kuncev (9). Tirinški kunec. Moj mali svet, 29, 7: 28
- Klinar T., Žumer A. 1997d. Vzornik pasemskih kuncev (14). Veliki srebrec. Moj mali svet, 29, 12: 30
- Klinar T., Žumer A. 1998a. Vzornik pasemskih kuncev (15). Beli novozelandec. Moj mali svet, 30, 1: 30
- Klinar T., Žumer A. 1998b. Vzornik pasemskih kuncev (19). Holandec. Moj mali svet, 30, 5: 40
- Klinar T., Žumer A. 1998c. Vzornik pasemskih kuncev (22). Tribarvni lisec. Moj mali svet, 30, 8: 32
- Klinar T., Benedik T., Ernestl M. 2004. Slovenski vzornik pasemskih kuncev 2004. Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali – Sekcija za kunčjerejo. Jesenice, Društvo gojiteljev malih živali: 345 str.
- Korošec S. 2000. Odbiranje živali za nadaljnjo rejo in razstave. Moj mali svet, 32, 11: 42-43
- Lapin Satin Rouge (Doré) 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace09c.htm> (6. sep. 2007)
- Levjeglavi kunec. 2007. Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali
<http://male-zivali.primej.com/t3/index.php?id=45> (6. sep. 2007)
- Lièvre. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10b.htm> (5. sep. 2007)
- Mahlich P. 2004. Deutsche Widder. Rassekaninchenverzeichnis des Landesverband Westfalen – Lippe (9. okt. 2007)
<http://www.lv-westfalen.de/homepage/rassen/rasseindex.htm> (10. avg. 2004)
- Nain Brun & Beige. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace04.htm> (6. sep. 2007)
- Néo Zélandais Blanc. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace08d.htm> (4. sep. 2007)
- Néo Zélandais Rouge. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace09c.htm> (4. sep. 2007)
- Nitranský. 2007. Klub chovatelů králíků masných plemen.
<http://www.volny.cz/kchkmp/plemena.html> (4. sep. 2007)

- Oblak M. 1994. Rdeči novozelanc. *Moj mali svet*, 26, 8: 21
- Papillon Rhéna. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace09b.htm> (4. sep. 2007)
- Petit Argenté brun. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10c.htm> (5. sep. 2007)
- Rex castor. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10h.htm#rac> (6. sep. 2007)
- Rex dalmatien. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace05.htm> (6. sep. 2007)
- Rex noir. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10h.htm#rac> (6. sep. 2007)
- Rex tacheté tricolore. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10h.htm#rac> (6. sep. 2007)
- Russen. 2006. Rassekaninchenverzeichnis des Landesverband Westfalen – Lippe
<http://www.lv-westfalen.de/homepage/rassen/rasseindex.htm> (5. sep. 2007)
- Schlögl W., Lange K. 1985. Kuncereja. Ljubljana, ČZP Kmečki glas: 71 str.
- Slovenski kunec. 2007. Slovenska zveza društev gojiteljev pasemskih malih živali.
<http://male-zivali.primej.com/t3/index.php?id=kunci> (4. sep. 2007)
- Tacheté Suisse noir. 2007. Cuniculture.
<http://www.cuniculture.info/Docs/Phototheque/Photorace10a.htm> (3. sep. 2007)
- Verhoef – Verhallen E.J.J. 1998. The world of the Rabbit. London, Redo Productions Ltd: 144 str.
- Višnar M., Železnik E., Ostrožnik S. 1984. Intenzivna reja kuncev. Ljubljana, SOZD Merix Celje, DO Emona inženiring Ljubljana: 5–6
- Weißgrannen. 2006. Kaninchenzucht.De.
<http://www.kaninchenzucht.de/rassen/index.php?rasse=wg> (5. sep. 2007)
- Weißgrannen (WG) Renard argenté. 2007. Klengdeierenziichter Woltz.
<http://www.jengel.lu/wz/kaninchen/weigrannen.htm> (4. sep. 2007)
- Wissing F-J. Deutsche Großsilber. 2007. Silberkaninchen in Deutschland.
<http://www.silberclubs.de/> (3. sep. 2007)
- ZDGPMŽ R Slovenije, Sodniški zbor. 1991. Slovenski kunec – priznana pasma. *Moj mali svet*, 23, 4: 18 str.

- Žumer A. 1986a. Anton Lehrman. Moj mali svet, 18, 9: 36
- Žumer A. 1986b. Havanec. Moj mali svet, 18, 12: 32
- Žumer A. 1988. Kunci. Ljubljana, Kmečki glas: 84 str.
- Žumer A. 1990a. Ljubiteljski razvoj kuncereje na slovenskem. Moj mali svet, 22, 5: 21
- Žumer A. 1990b. Ljubiteljski razvoj kuncereje na slovenskem, 2. Moj mali svet, 22, 6: 18
- Žumer A. 1990c. Razvoj ljubiteljske kuncereje na slovenskem, 3. Moj mali svet, 22, 7: 18
- Žumer A. 1990d. Razvoj ljubiteljske kuncereje na slovenskem, 4. Moj mali svet, 22, 8: 18
- Žumer A. 1992a. Ovnači. Moj mali svet, 24, 9: 23-24
- Žumer A. 1992b. Pregled razvoja kunčjih pasem. Moj mali svet, 24, 2: 23
- Žumer A. 1994. Sodniški zbor. Moj mali svet, 26, 5: 38
- Žumer A. 1996. Beli dunajčan. Moj mali svet, 28, 8: 31
- Žumer A. 1997. Vzornik pasemskih kunccev (4). Orjak. Moj mali svet, 29, 2: 36

ZAHVALA

Vsem rejcem, ki so mi pomagali, da sem na podlagi njihovih odgovorov uspešno zaključila študij.

Posebno zahvalo namenjam sledečim rejcem:

- gospodu Tomažu Klinarju za prijaznost, koristne nasvete in pomoč pri oddaji vprašalnika rejcem,
- gospodu Džoniju Kočivniku za reviji Štalca in Gojitelj, ki mi jih je poslal brezplačno,
- rejcu orjaških kuncev in matičarju v brežiški občini g. Antonu Ureku, za prijazno in nazorno predstavitev njegovih kuncev ter pomoč o lažji predstavi ocenjevanja kuncev ter pomembne podrobnosti v reji.

Mentorici v. p. mag. Ajdi Kermauner za mentorstvo diplomske naloge, čas, potrpljenje in dobro voljo.

Predsedniku komisije doc. dr. Silvestru Žguru in recenzentu prof dr. Simonu Horvatu se zahvaljujem za strokovni pregled diplomske naloge in koristne nasvete.

Gospe Sabini Knehtl se zahvaljujem za njeno neizmerno prijaznost in pomoč tekom študija.

Doc.dr. Luku Juvančiču pri obdelavi podatkov.

dr. Nataši Siard za tehnični pregled diplomske naloge.

Gospe Karmeli Malinger za pregled in popravek angleškega izvlečka diplomske naloge.

Sodelavkam Maji Prevolnik in Andreji Žabjek za koristne nasvete pri diplomski nalogi.

Sodelavcu Petru Podgoršku za prevod izvlečka.

Jaroslavu Buganu za prevod literature v češkem jeziku.

Poloni za prevod literature v nemškem jeziku in njeni materi za prekrasna darila.

Franciju za še zadnje vendar najpomembnejše napotke pred zagovorom ter tudi vsem, ki mi bodo omogočili čim boljši zagovor, pa tega še ne vejo (Andreji, ...).

Tini za pomoč pri diplomski nalogi in prijetno sobivanje. Za slednje se zahvaljujem tudi Marjeti.

Predvsem svojim domačim za vse koristne nasvete za lažje utiranje samostojne življenjske poti. Dodatno se zahvaljujem očetu za pregled diplomske naloge, materi in sestri ter Ervinu za prijetno pripravo na pogostitev.

Andreji in Boštjanu za razumevanje in prijateljske nasvete.

Vsem prijateljem in znancem, ki so mi/bodo v življenju namenili vsaj trenutek svojega dragocenega časa.

Nenadu za finančno pomoč tekom študija in njegovim svojcem za pomoč pri izvedbi diplomske naloge.

Vsem sodelavcem Kmetijskega inštituta Slovenije za pomoč in potrpljenje pri izvedbi diplomske naloge.

Vsem sodelavcem KD Finančne točke za potrpljenje, spodbudo in podporo.

PRILOGE

Priloga A:

Vprašalnik o ljubiteljski reji kuncev v Sloveniji

Najprej nekaj vaših podatkov:

Ime in priimek gojitelja: _____

Kraj bivanja: _____ Društvo: _____

Tel. številka: _____ E-mail: _____

1. Nekaj vprašanj o vaših SAMCIH (podatke navajajte za vsakega posameznega odraslega samca).

<u>pasma</u> samca	<u>barva</u>	od kje <u>izvira</u> (je kupljen v Sloveniji, v tujini, lastna vzreja...)	<u>namen</u> <u>reje</u> (razstave, umetno o semenjevanje, naravni pripust, prodaja, zakol...)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			

2. Nekaj vprašanj o vaših SAMICAH (podatke navajajte za vsako posamezno odraslo samico).

<u>pasma</u> samice	<u>barva</u>	od kje <u>izvira</u> (je kupljena v Sloveniji, v tujini, lastna vzreja...)	<u>starost</u> ob prvem pripustu	<u>datum</u> prvega pripusta (približno)	<u>število</u> <u>gnezd</u> od <u>prvega</u> <u>pripusta</u> <u>pa do</u> <u>sedaj</u>	povprečno <u>število</u> <u>mladičev</u> v enem gnezdu	<u>namen reje</u> (razstave, razmnoževanje, prodaja, zakol...)
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							
11.							
12.							
13.							
14.							
15.							
16.							

3. Podatki o mladičih (opišite le tiste, ki jih niste navedli pri samcih ali samicah):

Pri kateri starosti jih odstavljate? _____

Kakšna je povprečna masa odstavljenega mladiča? _____

Kakšen pogin sesnih mladičev imate na leto (če ga lahko ocenite v %)? _____

Kakšen pogin odstavljenih mladičev imate na leto (če ga lahko ocenite v %)? _____

Podatki za odstavljenе mladiče, ki jih imate trenutno v hlevu (podatke navajajte po skupinah pasem mladičev):

<u>pasma in barva</u> odstavljenih mladičev	<u>Število</u> teh mladičev	njihova povprečna <u>masa</u>	povprečna <u>starost</u>	kakšen delež (število) jih boste obdržali <u>za pleme</u>	kakšen delež (število) za <u>razstave</u>	koliko jih boste <u>izločili</u>

4. Način reje (nastil, mreža ...) _____

5. Kakšno krmo uporabljate za mladiče? _____

6. Kakšno krmo uporabljate za odrasle kunce? _____

Še enkrat najlepša hvala za vaše odgovore!

Lep pozdrav in veliko uspehov pri reji vam želim.